Finit distinctio quinta.
Incipit distinctio sexta.

Ex libro exemplorum cesarij.
Exemplum primum.

Retulit mihi frater godefridus monachus noster quondam canonicus sancti andree in colonia cum essemus simul in probatione rem dignam memoria. Asserebat sibi a quodam monacho clareuallis bene noto relatum quendaz clericū actu trutannum quales per diuersas vagari solēt prouincias venisse ad clareuallem. non quidem zelo ordinis sed vt aliquid monasterio raperet sub pallio religionis. Factus itaqz nouitius cum per totum annū probationis sue insidiaret ornamentis ecclesie. et propter diligentem custodiam satisfacere cordis sui nequiuisset malicie hec ītra se cogitabat. Cū factus fuero monachus et licuerit ministrare sine nota ac labore ipsos calices subtraham. sicqz recedā. Ecce tali intentione elegit professionez promisit obedientiam. induit cucullam. Sed pius domin⁹ qui nō vult mortem peccatoris sed vt conuertatur et viuat. peruersam voluntatem mirabiliter mutauit et venenum in antidotum misericorditer conuertit. Induto em̄ habitu monachali contritus et conuersus adeo profecit in sancta religione vt non multo post propter meritum vite ad dignitatē prioratus ascenderet in clareualle.

Accidit tpe quodaz vt heinricus germanus regis francie veniret in clareuallem locuturus beato bernardo super quodaz seculari negocio. Totum etiam conuentum visitans illius se orationibus commēdauit. Cui venerabilis abbas intercetera vite salutaris monita respondit. Confido in domino te non moriturum in eo in quo nunc es statu sed velociter experimēto probabis quantum tibi profit istorum oratio quos expetisti. Quod eodem die ꝓbatum est. Nam multis spiritualibus viris exultantibus de eius conuersione sui eum lugebant et tanq̄ mortuum cernerent ita inconsolabiliter eiulabant. Cum socij ac tota familia heinricum vt iam dixi deplangerent. andreas quidam parisiensis ex nimia impatientia doloris quasi in furorem versus dominum suum ebrium. insanum. mentisqz impotez vociferabat. neqz cōuitijs neqz blasphemijs parcens. Et cum heinric⁹ virum sanctum deprecaretur vt pro illius conuersione operam daret. respondit. Ne sis pro illo sollicit⁹. anima eius modo in amaritudine est. tuus est ille. Et cum repeteret audiente andrea hoc verbum. ille sanctā religionem plurimum abhorrens talia in corde suo tacitus voluebat sicut postea confessus est. In hoc te nuncio falsum esse ꝓphetam. de hoc enim certus sum ꝙ locutus es v̄buz et non fiet. hoc tibi coram rege et principibus et celebri conuentu improperabo vt falsitas tua omnib⁹ innotescat. Et cum altera die recederet mala omnia monasterio imp̄cans et vallem funditus subrui desiderans in ipsa nocte victus et quasi vinctus trahente se gratia et vim faciente spiritu dei vix diem expectare potuit. et ad monasterium reuertens cunctis mirantibus alterum se

exhibendo saulum beato viro se de
dit.

Tertium.

Ante hoc triennium miles quidā
lodowicus nomine acutis, febrib⁹
laborabat. et vocatus est dominus
abbas vt infirmum visitaret. Inar
descēte infirmitate cū miles idē iam
omnino esset desperat⁹ monitus est
ab abbate vt se ordini redderet et
votum conuersionis vt mos est ver
bis exprimeret Qui consilio accqui
escens mox vt ex consensu vxoris in
ter manus abbatis se reddidisset fa
cies eius cepit immutari et quodā
modo alterari ita vt pallor vertere
tur in candorem. et color liuidus ꝓ
ficeret in ruborem. cunctis qui ade
rant stupentibus et dei donum in
moribundo mirantibus. Et vt pi⁹
dominus adhuc manifestius osten
deret quia propter votum ordinis
infirmum distulissꝫ cepit miles sine
sudore. sine sanguine. sine sternutati
one contra infirmitatis naturā con
ualescere. Qui non ingratus benefi
cijs diuinis deportari se fecit ad mo
nasterium nostrum in quo fact⁹ no
uicius et monachus. non multum
post migrauit ad dominum.

Quartum

Ante annos vigintiquatuor ab
bas quidam morimundis fuit quez
talis necessitas ad ordinem traxit.
Cum esset iuuenis cum ceteris scho
laribus studebat parisius. Qui cum
esset duri ingenij labilisqꝫ memorie
ita vt pene nihil posset capere vel
retinere ab omnibus irridebatur.
ab omnibus ideota iudicabat. Vñ
cepit turbari multisqꝫ dolorib⁹ cor
eius affligi. Contigit autem vt die
quadam infirmaret. Et ecce sathan
affuit qui diceret ei. Vis mihi facere
homagium et ego tibi dabo scienti
am omnium litterarū. Audiens hec
iuuenis expauit. ⁊ diabolo talia sug
gerenti respondit. Redi post me sa
thanas quia nunq̄ eris domin⁹ me
us neqꝫ ego tuus. et cum ei non acq̄
esceret manum illius quasi violēter
aperuit. lapidemqꝫ imponens dixit.
Quamdiu clausum tenueris lapidē
istum in manu tua scies omnia. Re
cedēte inimico iuuenis surrexit. scho
las intrauit. questiones proposuit.
omnesqꝫ disputando superauit. Mi
rati sunt omnes vnde ideote tanta
facundia nouitas tam inusitata. Il
le vero negocium celatum habuit.
nec alicui homini causam tante sciē
tie exponere voluit. Non multo p⁹
infirmari cepit vsqꝫ ad mortem. vo
catus est sacerdos qui eius audiret
confessionem. Qui inter cetera etiā
cōfessus est quō a diabolo recepis
set lapidem et cum lapide scientiaꝫ.
Respondit sacerdos. Proijce miser
artem diaboli ne expers fias sciētie
dei Territus ille lapidem quem ad
huc manu tenebat proiecit et cum
lapide fallacem scientiam deposuit.
Quid plura? Defunctus est clericus
et corpus eius positum in ecclesia.
ordinatis circa feretrum scholarib⁹
qui more christiano psalmos decan
tarent. Demones autem animā tol
lentes et ad vallem profundum ter
ribilem fumumqꝫ sulphureum eua
porantem illam portantes. ordina
bant se ex vtraqꝫ parte vall'. Et qui
stabant ex vna parte animam mise
ram ad similitudinez ludi pile pro
ijciebant. alij ex parte altera ꝑ aera
volantem manib⁹ suscipiebāt. Quo
rū vngues ita erāt acutissimi vt om

ne acumen ferri incomparabiliter superarent. A quibus ita torquebatur sicut postea dicebat cum cum iactarent vel exciperent vt illo tormento nullum genus tormenti posset equiparari. Misertus, illius dominus misit nescio quam celestem personam. virum magne reuerentie qui demonibus tale nuncium deferebat. Audite. precepit vobis dominus altissimus vt animam a vobis deceptam dimittatis. Mox omnes simul animam dimiserunt nec eam amplius tangere presumpserūt. Que reuersa ad corpus membra examinata viuificauit. viuificata erexit. scholares circumsedentes in fugaz vertit. Descendens qz de feretro dicebat se viuere. ⁊ quid viderit q̄d vt audiēt magis ope q̄ ꝑmone manifestauit. Nā statim conuersus in ordine cisterciensi tam rigidus fuit sibi. tam durus castigator corporis sui vt omnibus qui eum videre potuerant patenter daretur intelligi quia penas senserit purgatorij vl' potius inferni.

quintum.

Lantgrauius turingie lodowic⁹ pessimus tyrannus. sibi commissuz populum indebitis exactōibus deprimebat. possessiones etiam ecclesiarū iniuste vsurpabat. et plura alia mala faciebat. Unde frequenter a religiosis viris ammonitus respondebat. Celum celi domino. terraz aūt dedit filijs hominum. Is cū in suis peccatis moreretur duos filios reliquit heredes. lodowicum scilicet q̄ in prima expeditōne hierosolymitana que facta est temporibus friderici imperatoris defūct⁹ est. et hermannum qui eidem in principatu successit qui nuper obijt. Lodowicus vero qui satis erat tractabilis et humanus. et vt verius dicam ceteris tyrannis minus malus tale edictuz proposuit. Si aliquis esset inquit qui veris indicijs vera mihi de anima patris mei dicere posset bonam curtim a me recipet. Audiebat hec miles quidam pauper qui fratrem habebat clericum in nigromancia quandoqz satis expeditum. Cui cuz verba principis indicasset respōdit ille. Bone frater diabolum aliquādo per carmina vocare consueui. sciscitabar ab illo que volui. iam diu ē q̄ eius colloquijs artibusqz renunciaui Instāte milite oportune importune. ad memoriam eius reducens propriam paupertatem promissumqz honorem. Precibus eius tandez clericus victus demonem vocauit. Uocatus quid vellet inquisiuit. Respondit clericus. Penitet me tanto tempore recessisse a te. Indica mihi obsecro vbi sit anima domini mei lantgrauij. Ait demon Si vis mecū pergere ego illum tibi ostendaz. Et ille. Libenter illum viderem si sine pericule vite mee illum videre possem. Cui diabolus Juro tibi per altissimum et per tremendum eius iudicum quia si fidei mee te commiseris incolumē te illuc ducam hucqz reducam. Ponit clericus propter fratrem animam suam in manibus suis collum demonis ascendit. quez infra breue tempus ante portam inferni deposuit. Introspiciens clericus ꝯtēplat⁹ est loca nimis horrēda penarūqz diuersa genera ⁊ demonē quendaz aspectu terribilem sup̄ op̄tum puteum residentem. Clericus

vt hec vidit totus contremuit. Et clamauit demon ille ad demonem baiulum. Quis est iste quem tenes in collo? Adduc eum huc. Qui respondit. Amicus noster est. et iurauit ei per virtutes tuas magnas q̃ eum non lederem. sed animam lantgrauij domini sui ostenderem vt oibus tuaz immensam predicet vtutē Ille vero statim operculum igneū cui insedit amouit et tuba enea puteo immissa tam valide buccinauit vt videretur clerico totus tremere mundus. Post horam vt ei videbatur nimis longam puteo eructante flammas sulphureas lantgrauī' inē scintillas ascendentes simul ascēdēs videndum se clerico collotenus prebuit. Ad quem ait. Ecce presto sum miser ille lantgrauius quondam dominus tuus et vtinam nunq̃ natus Cui clericus. Missus sum a filio vestro vt ei renūciare possim de statu vestro. et si in aliquo potestis iuuari mihi dicere debetis. Respōdit ille Statum meum bene vides. hoc tū scias quia si filij mei restituere vellēt tales possessiones talium ecclesiarū proprijs nominibus eas exprimēs quas mihi iniuste vsurpaui et sb titulo hereditario ipsis reliq̃ magnū anime mee conferrent remediū Cui cum clericus diceret. domine nō credent mihi. respondit. Ego dicā tibi signum quod nemo nouit preē me et filios meos Accepto signo et lātgrauio eo videnre puteo immenso per demonez reductus est. Qui licz vitam non pdiderit. ita tamen pallidus ⁊ languidus redijt vt vix agnosceretur verba patris filijs retulit. signa ostendit sed modicum illi pfuit Non enim in hoc consentire voluerunt vt possessiones restituerent. respondit tamen lodowicus lantgrauius clerico. Signa cognosco prēmeum vidisse non dubito. Propositum tibi premium dare non renuo. Ad quem ille. Domine curtis vestra vobis maneat ego cogitabo quid aīe mee expediat. Relictis omnib' fact' est monachus in ordine cisterciensi contemnens omnē laborē sustinere temporalem dummodo penam euaderet eternam .vi.

Juuenis quidam nobilis conuersus est in quadaz domo ordinis nostri. Habebat autem episcopū quēdam cognatum a quo vnice amabatur. Qui cognita eius conuersione ad monasterium venit et vt rediret ad seculum verbis quibus poterat suasit. sed psuadere non potuit. Anno probationis expleto fact' ē monachus. et multo post gradatim ascendens in sacerdotem est ordinat' Qui suadente diabolo a quo prim' homo eiectus est de paradiso oblitus voti oblitus sacerdotij. et quod pessimum est creatoris sui ordinem deseruit. Et quia ad parentes redire erubuit predonibus se pjunxit. Qui ita datus est in reprobum sensum vt qui prius bonis erat melior postea malis fieret deterior. Accidit vt in obsidione cuiusdam castri telo percussus et perfossus ad extrema deueniret. Deportatus est a socijs in q̃ndam villam adhibitis quibusdam qui ei ministrarent. Et cum nulla spes esset euadēdi mortem temporalē hortabantur ad confessionem vt saltem illius beneficio mortem euaderet eternā. Quibus rndit. Quid mihi pdesset pfessio q̃ tāta et tā inumera feci mala. q̃ tā enormia pmisi sce

sera? Ad hec illi. Maior est dei mi-
sericordia quam iniquitas tua Vix
tandem importunitate victus illo-
rait. Vocate sacerdotem Qui cuz vo
catus adesset et coram infirmo sede
ret. pius dñs qui potens est auferre
cor lapideum et dare cor carneū tā-
tam cordi eius contulit contritōem
vt sepe confessionem inciperet et p-
pter lachrymas et singult' in voce
deficeret. Tandez collecto spiritu in
huiusmodi verba prorupit. Domie
peccaui super arenam maris. inona
chus sum ordinis cisterciēsis. in or-
dine sacerdos factus. ordinem pec
catis meis exigētibus deserui. et nō
mihi suffecit q̄ apostataui sed et p-
donibus me coniunxi quos in cru-
delitate superaui. quib' illi tollebāt
substantiam ego abstuli vitam. Ne
mini parcebat oculus meus. Si illi
quandoq̄z pcebant humana ducti
miseratione ego cordis mei impellē
te malitia nemini quantū in me fuit
parcere potui. Multorum vxores ⁊
filias violaui. incendijs plurima va
staui. Enumerauit et alia q̄ plurīa
quodam modo naturam humanā
excedentia. Talibus sacerdos audi-
tis peccatorum eius enormitate ter
ritus sicut stultus fuit ita ⁊ stulte re
spondit. Maior est inquit iniquitas
vestra q̄ vt veniam mereamini. Re
spōdit ille. Domine litteratus sum
sepius audiui et legi q̄ nulla fit ꝓpa
tio humane malicie ad diuinaz bo
nitatem Ait enim per ꝓphetam eze-
chielem In quacūq̄z hora peccator
ingemuerit saluus erit Item. Nolo
mortē peccatoris. ꝗ vt puertatur et
viuat. Rogo vos ergo intuitu diui
ne misericordie vt aliquam mihi di
gnemini penitentiam iniungere Et
sacerdos Nescio quid tibi iniūgere
debeam quia homo pditus es. Re
spondit monachus. Dñe ex quo nō
sum dignus a vobis recipe penitē
tiam ego mihiipsi penitentiā iniun-
gam. Eligo em̄ duo milia annorum
esse in purgatorio vt post illos mise
ricordiam inueniam coram deo. Ex
quo ergo negatis mihi medicinam
satisfactionis peto vt nō fraudetis
me a viatico sacre cōmunionis. Re
spondit ei stolid' sacerdos. Si tibi
ausus non fui iniungere penitētiam
quō presumpsi tibi dare xpi corp'
et sanguinem? Et cum ad neutrum
quiesceret vnicam tandē rogauit pe
titionem dicens. Statum meum in
cedula scribere volo et vos deferre
eam debetis tali episcopo cognato
meo ex nomine eum designans. ꝓpo
quia pro me orabit Et pmisit sacer
dos. Mortuus est monachus et ad
purgatoriū deportatus Et venit sa
cerdos ad ep̄m defūcti litteras ei de
ferens. Quos cū legisset amarissime
fleuit. dixitq̄z sacerdoti. Nunq̄z tātū
dilexi hominem. dolui de apostasia
doleo de morte. dilexi viuum diligo
mortuum. quia iuuari potest et ptri
tus obijt. orationibus ecclesie mee
non carebit. Et euocans prelatos
episcopatus sui abbates scilicet. de
canos. priores. pastores ecclesiarum
quibus commissa fuerat cura ani-
marum. et hoc ipsum demandans
monasterijs sanctimonialium. rogās
cum multa humilitate et constantia
viua voce presentes litteris absen-
tes vt omnes speciales orationes
quas ipse iniunxit illo anno anime
iam dicti defuncti impenderent tam
in missis q̄z in psalmis Ipe vo ꝓter
missas et elemosynas ac oratōes pe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

culiares quas pro eo fecit singulis diebus hostiam salutarem pro absolutione anime eius immolauit. ꝙ si forte in maxima necessitate vel infirmitate hoc per seipsum facere nō potuit alter defectum illū suppleuit. Anno ꝯpleto in fine misse post altare stans defunct⁹ apparuit episcopo pallidus. exilis. macilentus in veste pulla. vultu habituq; statum suum bene declarans. Quem cum interrogasset quomodo haberet vel vnde veniret. respondit. In penis sum et de penis venio. ſz gratias ago charitate tui. quia annus iste propt̄ elemosynas et orationes tuas atq; bn̄ficia eccle tue mihi exhibita abstulit mihi mille annorum penas quas sustinere habebam in purgatorio. ꝙ si adhuc vno anno similem mihi impenderis opem omnino liberabor. Audiens hoc episcopus let⁹ effect⁹ deo gratias egit. Missisq; litteris ad ecclesias siue monasteria visionem omnibus exposuit. et vt adhuc vno anno iniunctas seruarent oratōnes obtinuit. Ep̄us vero annum sequētem precedenti continuauit tāto in exhibitione feruentior quanto iam de liberatione securior. Expleto anno cum episcopus missam pro eo celebraret iterum affuit illic in cucullaniuea et facies serenata dicens sibi omnia optate succedere. et ait ep̄o. Remuneret deus omnipotens charitatem tuā sanctissime pater q̄r propter tuam solicitudinem erept⁹ de penis iam ingredior gaudium dn̄i mei. et ecce isti duo anni reputati sūt mihi pro duobus millib⁹ annorum Et nō vidit eū amplius .vij.

Beatus bernardus monachū quendam habuit. qui suadente inimico habitum deposuit. ⁊ parrochiam quandam eodem cooperāte regendam suscepit Erat quippe sacerdos. Et q̄ sepe peccatū peccato punitur desertor ordinis in vitiū labitur libidinis. ꝯcubinam sicut mlt̄is ꝯsuetudinis est ad sibi cohabitādū accepit de qua et liberos genuit Accidit autē vt post annos plurimos miserante deo qui neminem vult perire sanctus abbas villam in q̄ monachus habitauit transiret. ⁊ ad domū illius hospitandi gratia diuerteret Quem ille bene cognoscens ⁊ q̄i proprium patrem cum multa reuerentia excipiens deuote ministrauit et tam ipsis q̄ꝫ socijs ac iumentis necessaria copiose procurauit. non tn̄ recognitus est ab abbate. Mane cū vir sanctus dictis matutinis ꝑatus esset ad eundum. nec posset loqui sacerdoti eo ꝙ maturius surgens isset ad ecclesiam ait filio ipsius sacerdotis Vade defer nuncium istud dn̄o tuo. Erat autem puer mutus a natiuitate. Qui precepto obediens et p̄cipientis virtutem in se sentiens ad patrem cucurrit et sancti patris verba v̄bis valde absolute expressit dicens. Hec ⁊ hec mandat tibi abbas Pater primam vocem filij audiens et pre gaudio lachrymans vt secundo et tertio eadem verba repeteret ammonuit. et quid sibi abbas fecerit diligenter inquisiuit Cui ille. Nihil aliud mihi fecit. sed solūmodo verbis dixit mihi. Vade dic domīo tuo verba hec. Ad tam euidens miraculum sacerdos ꝯpunctus festināter ad sanctū virū venit. seq; cum lachrymis ad pedes illius prostrauit Dn̄e pater inquit monachus vester talis ac talis fui. et tali tempore a

monasterio recessi. Rogo igitur paternitatez vr̄am vt liceat mihi redire vobiscum ad monasteriuz. q̄ de⁹ in aduentu vestro visitauit cor meum. Cui sanct⁹. Expecta me ⁊ ego pacto negotio otius reuertens ducam te mecū. timēs ille mortē quaz pri⁹ non timebat respondit. Sn̄e timeo interim mori. Ad hec ille Hoc pro certo scias quia si in tali ꝯtritione ac ꝓposito mortu⁹ fueris coraz deo monach⁹ inuenieris. Recessit. redijt. illū recenter mortuū ac sepultum audiens sepulcrū aperire precepit. dicentibus qui aderant quid facere vellet respondit. Volo videre vtrū in sepulcro iaceat monach⁹ an clericus. Clerici inquiunt in habitu clericali sepeli uimus eū Reiecta terra non in veste qua sepultus fuit. sz in tonsura ⁊ habitu monachi cūctis apparuit. Et magnificat⁹ est ab omnibus deus qui voluntatem pro facto reputat. .viij.

Ante paucos ānos in regno frācie erat sacerdos quidā q̄ in ip̄a nocte natalis dn̄i transire debebat ꝑ breuē campum de vna villa ad aliā vt ibidē ꝑm ꝯsuetudinē matutinas diceret. missas q̄z celebraret. Opera diaboli vt creditur iuxta villam sola mulier occurrit. ⁊ quia sine teste fuit solus cum sola peccauit. Perpetrata culpa tam nefaria. non euz retraxit a maiori contēptu accusatrix conscientia. sed magis timēs humanam verecūdiaz q̄ diuinā vindictā ecc̄iam intrauit. dictis q̄z matutinis missam de nocte primo galli cantu ꝑm morem solennit̄ inchoauit. Trā sb̄stātiatiōe facta panis videlz ī corpus ⁊ vini in sanguinem xp̄i. columba niuea ipso sacerdote aspiciente sup̄ altare descendit. totū q̄z ebibēs qd̄ erat in calice rostro suo hostiaz tulit ⁊ auolauit. Videns ista sacerdos satis ⁊ si non salubriter est territus. et quid faceret non paꝝ perplexus canonē ꝓpter populū circunstātem q̄ntum ad verba ⁊ signa cōpleuit. sed fructu canonis carnit. Post missam decantatis laudibus. cū missaz de mane diceret. eo q̄ non haberet qui vicem suam suppleret. eadem colūba hora qua prius iterum venit sacramentum abstulit ⁊ recessit Presb̄r non cessauit a presumptiōe sua. sed tertio accedens ad altare celebraturus missam de die per eādē columbam eo modo quo primo ⁊ secundo ei puer natus sacramentū corporis ⁊ sanguinis sibi subtraxit Tandem in se reuersus ⁊ de culpa licet indignus dei cum gratia cōpunctus. venit ad quendam abbatez ordinis nostri confessionem faciens tanti peccati. exposuit ei omnem ordinem rei cum multis lachrymis. Abbas vero sicut vir prudens ⁊ discretus contritum eum ex toto corde considerans. virtutem contritionis probare volens penitentiaz suspendit. et vt otius iret celebrare p̄cepit. Ille vero quasi deo obediēs confessori suo cum multo timore ⁊ lachrymis ad altare missaz celebraturus accessit. quem pius dominus qui nihil hoꝝ odit que fecit. sed dissimulat peccata hominū ꝓpter penitentiam mirabiliter letificauit. Ante horaz sumptionis columba rediens tres hostias quas singillatiz tulerat simul rostro deferens corporali imposuit. ⁊ trium missarum liq̄rem de gutture suo calici īmisit ac recessit. Videns hec p̄sbyter gaudio

repletus est maximo .gratias agēs deo qui facit mirabilia magna sol⁹ reuersus q̄ ad abbatem diuinaz ei consolationem recitauit.⁊ vt ab eo in monachum recipetur humiliter supplicauit. Cui respondit abbas. Non te hoc tp̄e suscipiam.sed volo vt mare transeas⁊ pro peccato tuo tribus annis in hospitali infirmantibus seruias.si tūc reuersus fueris nullam a me repulsam patieris. Volebat em̄ vt p̄ laborem tanti itineris ⁊ pericula maris penaz peccati deleret⁊ pauperes infirmos q̄ propter opera misericordie sibi ītercessores faceret. Fecit ille quod abbas precepit.⁊ post tres ānos reuertēs habitum religionis in eius domo suscepit. .ix.

Hildebrandus habitās in villa quadam dioces traiecten̄ que dicit holten.die quadam siluaz cum alio quodam conciue suo intrauit.quez suadente diabolo cum soli essent occidit. Fuerant enim aliqn̄ inter eos inimicitie.sed tunc tp̄is penit⁹ erāt sopite.reuerso hildebrando in villā interrograbant eū amici occisi vbi essz. Cui respondit Nescio. Expectātibus die illo ⁊ altero cuz non rediret qui iam redire non potuit.suspectum habentes iam dictū hildebrādum ꝓpter antiquas inimicitias coram iudice in causam traxerunt crimen q̄ homicidij imposuerūt .quo timide negante cepit ipsa facies eū prodere. Et cum instantibus illis iam negare non posset confessus ē quia hominem occidissz. statim data super eum sentētia pene rotali adiudicatus est .Cunq̄ duceretur ad mortem sacerdos eiusdem ville bertholphus cum alio sacerdote qui vocabatur iohannes traxerunt reū in partem.satis diligenter eum monentes de confessione atq̄ contritione cordis. Et quia miser homo per se surgere non potuit.nec manū se subleuantem sensit miserabiliter respondit .Quid mihi possent illa prodesse? Homo enim damnatus sum.reuera respondit.sicut homo īduratus ⁊ desperatus .Et ait illi sacerdos Adiuro te p̄ patrem ⁊ filiū ⁊ spiritumsanctum vt infra dies triginta.mihi appareas⁊ sine omni periculo vite mee de statu tuo me certifices. Respondit.si mihi licuerit libenter hoc faciam. Sic q̄ rotali pena plexus de tormēto corporis trāsiuit ad tormentum eterne damnationis. Nocte q̄dā infra statutuz tempus bertholpho dormiente in strato suo tant⁹ esse cepit circa domum fragor arborū.tam vehemens flat⁹ ventorū vt ip̄a animalia stuperent ⁊ vix suis loris infra claustra stabuli retineri possent. Exp̄gefact⁹ bertolphus respexit ad ostium domus et ecce ianue quasi ventorum impulsu apiebantur.vidit q̄ hildebrāduz in camino ardente residentem. sibi q̄ celerius propinquātez. Territus aūt supra modū se signauit ⁊ vt staret sub inuocatione diuini noīs p̄cepit. Ecce hic sum sicut promisi inquit.sciscitante illo de statu suo respondit.eternaliter damnatus sum eternis q̄ incendijs ꝓpter desperationem maxime deputatus. Si secundum tuum consilium egissem penitentiam.per penam tp̄alem euasissē eternam. Hoc aūt scito quia si non fuissez viuus a te adiuratus ne tibi mortuus nocerē.malo tuo huc aduenissem. Consulo tibi vt vitā tuaz

emendes ne post hanc vitaz similez penam recipias. Erat aūt idem bertholphus sacerdos nomine sed nō re. Nam vsqz ad illud tempus sine ordine p̄sbyterij celebrauit. Qui cū adhuc miserum amplius intererrogare vellet respondit. Nō licz mihi hic diuti⁹ morari. quia multi demones foris ante ostium prestolantur reditum meum. hoc dicto statim impulsus ⁊ expulsus cuz stridore ⁊ vlulatu maximo ab eo discessit. transiens qz secus stabulū animalia sicut prius in stuporem ⁊ p̄motionem cōuertit. Bertholphus vero timore tam horrende visionis seculum deseruit. ⁊ in domo quadaz ordinis nostri religionis habituz suscepit. Abbas loci illius eo q̄ intellexisz eum virum esse litteratum ⁊ eloquentem vt ei ad ordines licēt accedere satis apud dominū papā innocentiuz laborauit. sed obtinere nō potuit. Ālī hoc biennium sicut mihi retulit p̄or de campo in manu quaz extenderat temere ad archā dei graui morbo punitus est. Que cum ei quasi p̄ remedio eo q̄ morbus serpens sit abscideretur nihil illi profuit. Imo dolori dolor additus mortez ei potius accelerauit. Voluit eum dominus vt spero punire in presenti ne puniret in futuro. r.

Eo tempore quo magister iohānes rantensis scholasticus ⁊ magister oliuer⁹ coloniēsis diocesis scholasticus crucem p̄tra sarracenos p̄dicabant in diocesi traiectensi erat ibi q̄daz rustic⁹ si bene memini nomine gotschalc⁹ opere vsurari⁹ Iste cuz ceteris non ex deuotione vt postea patuit. sed ex circunstantiuz inportuna p̄motione crucem suscepit

Cunqz dispensatores ex mādato innocentij pape pecuniaz redemptionis colligerēt a senibus pauperib⁹ ⁊ infirmis. idem vsurarius se paupe rem mentiens cuidam dispensatori circa sūmam q̄nqz talentoruz dedit tali qz dolo sacerdotem circūuenit Testati sūt postea vicini eius q̄ dedisse potuisset. xl. marcas. nec tñ exheredasz liberos suos quod ipe p̄tendebat. Deus autez qui falli non potuit eius fallaciā postea terribiliter cōclusit. Sedebat miser in tabernis deum prouocans eius qz peregrinis exprobrans in hunc moduz Ecce stolidi mare transibitis sam vestram expendetis. vitaz qz vestrā multis periculis exponetis. ego vero cum vxore ⁊ liberis meis domi residens propter quinqz marcas q̄bus redemi crucem meam similem vobis habebo mercedem. Sed iustus dominus vt palam ostenderet quantum placeret laborem ⁊ expense peregrinantium ⁊ quantū eius oculis displiceret dol⁹ ac blasphemia detrahentis. hominem miserrimuz tradidit sathane vt disceret nō blasphemare. Nocte quadam dormiente eo cuz vxore sua in proprio molēdino domui sue contiguo motum q̄si rote molentis audiuit. Clamāsqz puerū dixit ei. Quis admisit molendinum? vade vide q̄s ibi sit. Iuit puer ⁊ redijt. nimio enim horrore p̄cussus p̄cedere non potuit. Cui dominus. Hic quis est ibi? Respondit. Tantus horror ad ostium molendini me inuasit vt compelleret redire. Et ille. etiamsi diabolus ibi sit ego vadam et videbo. Iniecta qz toga scapulis eo q̄ nudus essz ad molendinum venit. ostium aperuit intro

sperit.in quo horrendam visionem vidit.Stabant ibi duo equi nigerrimi ⁊ vir quidam deformis eiusdē coloris iuxta equos .q̄ dicebat ad rusticum.Festina. ascende equū istū quia propter te adduct⁹ est.Expalluit ille ⁊ contremuit quia iubentis vocem minus libenter audiuit.Cūq̄ ad talem obedientiā imparatus essz iterato clamat diabolus .quid tardas.proijce vestem ⁊ veni.Erat aūt crux quā susceperat eidem vesti assuta.Quid plura?Virtutē diabolice vocis p desperationez in corde suo sentiens.⁊ iam resistere non valens vestem reiecit in molendinū intrauit.equū imo diabolus ascendit Ascendit ⁊ diabolus equū alterus. ⁊ sub multa celeritate simul ⁊ deducti sunt ad diuersa loca penarū.In quibus homo miser patrez ⁊ matrē miserabilie vidit alios q̄ plurimos quos defūctos ignorauit.Vidit ibi etiam quēdā honestum militem nuper mortuum heliam nomine de runinge burgrauiū ī castro hurst vacce furenti insidentem aduerso corpore.ita vt dorsuz haberet ad cornua vacce.que huc illucq̄ discurrebat.⁊ crebris ictibus dorsum militis crucentabat.Cui cuz vsurarius diceret Domine quare sustinetis tantaz penam?Respondit.Vaccam istam rapui sine misericordia cuidam vidue ⁊ ideo sine misericordia oportz me ab illa penam hanc sustinere.Ostensa est ei in eisdem locis ignea sedes ī qua nulla potuit eē quies sed sessio penalis ⁊ pena interminabilis dictū q̄ est ei.Modo reuerteris in domū tuā.post tres aūt dies exuto corpore reuerteris in locum tuum ⁊ mercedem tuam accipies in sede ista.

Mox a demone reductus .⁊ in molendino deposit⁹ pene exanimis relictus est.Inuentus ibi ab vxore ⁊ familia atq̄ in lectum deportatus cum requireretur vbi essz vnde veniret respondit.Ad loca infernalia ductus fui hec atq̄ hec ibidem vidi ostendit mihi in eisdē locis ductor meus sedem vnam ⁊ dixit. quia mihi foret preparata.⁊ quia post tres dies recepturus essem mercedem meam in ea.Vocatus est sub celeritate sacerdos ⁊ rogatus ab vxore vt pusillanimē confortaret.desperatū erigeret ⁊ ad ea que sunt salutis hortaretur.Quez cum sacerdos moneret vt contritionem haberet de peccatis suis.⁊ vt puram faciens confessionem dicens. neminem debere de dei mia despare. Respondit. Quid prosunt verba ista? Non possuz cōteri supfluū iudico confiteri.Quod de me dispositum est .necesse est impleri.Sedes mea parata est p⁹ tertium diem illuc veniam ⁊ fin quod gessi in ea recipiam.Sic q̄ sine contritione.sine confessiōe. sine viatico ⁊ sacra vnctione.tertio die defunct⁹ in inferno sepultus est. .xi.

A viris religiosis ⁊ litteratis vt sunt abbates ⁊ scholastici cōtigisse parisius veraciter intellexi Erat ibi iuuenis quidam in studio qui suggerente humani generis inimico talia quedam peccata cōmiserat que obstante erubescētia nulli hominū confiteri potuit. Cogitans tamen que malis preparata sunt tormenta gehenne ⁊ que bonis abscondita sūt gaudia perhēnis vite.timens etiaz quotidie iudicium dei super se int⁹ torquebatur morsu conscientie ⁊ foris tabescebat in corpore. quid plu

ra! Tandem miserante deo timor il le seruilis verecundiam vicit. Veni ens ad sanctum victorem priorem vocauit. ⁊ quia cōfitendi gratia ve nisse indicauit. Ille paratus ad tale officiū sicut omnes sunt fratres eius dem monasterij statiz venit in loco ad hoc deputato vbi. sedit premis sacq exhortatione iuuenez confiteri volentem expectauit. Mira res. Tā tā hora eadē pius dominus cui' na tura bonitas est. cui' volūtas pote stas est. cuius opus misericordia est cordi eius contulit contritionez vt quotiens confessionem inciperet to tiens singultibus itercepta vox de ficeret. In oculis lachryme suspiria in pectore. singultus erant in guttu re. Hec vt vidit por dicebat schola ri. Vade ⁊ scribe peccata tua ī cedu la ⁊ defer ad me. Placuit consiliuz iuueni. abijt scripsit. die altera redijt ⁊ si confiteri posse iterum tentans vt prius defecit. et cum nihil profi ceret cedulam priori porrexit. legit por ⁊ obstupuit. dixit q iuueni. nō sufficio tibi solus dare consiliū vis vt ostendā abbati. et licentiauit ei. Venit prior ad abbatem ⁊ porrexit cedulam legendam rem ei p ordiuē exponens. Quid deinde gestū sit au diant peccatores ⁊ consolentur des perati ⁊ recreētur. Mox enim vt ab bas cartulam ad legenduz aperuit totam eius continentiā deletam in uenit. Et ait abbas priori. Quid le gam ī cedula ista. nihil in ea scriptū est. Hec vt prior audiuit cedulaz si mul cuz abbate respexit dixit q ad illum. Sciat pro certo paternitas vestra supradictū iuuenez in hac ce dula scripsisse peccata sua. ⁊ cū a me fuissent lecta vobis etiaz donaui le genda. Sed vt ideo misericors de' qui maximam iuuenis contritionē attendit culpā iam sufficienter puni tam iuste deleuit. deletio siquidem totius scripti abolitionez signat to tius delicti. et aduocantes scholarē ostenderunt cedulam dicentes eius peccata diuinitus esse deleta. quam cuz psperisse ⁊ ex signis bene cogno uisse in tantuz cor ei' ex magnitudi ne gaudij est dilatatū in q̄ntuz pri' ex magnitudine tristitie fuerat an gustiatum. et nullam ei iniungētes satisfactionem monuerunt quaten' deo de perceptis beneficijs gratias ageret atq de cetero cautius viue ret. .rij.

Mulier quedā igne libidinis suc censa propriuz adamauit filium de quo concepit ⁊ peperit filium alter. Terrore tam nefarie ꝓmixtionis p cussa quolibet momento timens se tradi sathane vel morte subitanea ī terire. deo miserante de satisfactiōe anxiari cepit. prehabito prius con silio sacerdotis sui. infantulum secū tollens romam venit. ⁊ cum multa importunitate domini innocētij pa pe oculis se ingessit cum tantis la chrymis ⁊ clamoribus cunctis audi entibus faciens confessiōem vt om nes verteret in stuporem. Gestauit in brachijs infantem cōmissi facino ris testem. Videns dominus papa in muliere tantam contritionem. et q esse penitens misericordia mot' super eam sicut prudens medic' vo lens infirmam plene ⁊ cito sanare contritionem etiam probare prece pit vt in tali veste ibi appareret in quali venerat ad filium cum pecca ret. Illa confusionem eternam tem porali anteponens mox se exuit. ve

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

stes posuit.in camisia redijt q̃ paratissima fozet ad omnē satisfactionē in tali obedientia satis ostendēs Considerans vir litteratissimus tali obedientie.tali verecundie.tali penitentie.nullius peccati penam posse resistere cozaz omnibus dixit ad mulierem. Dimissum est peccatum tuum vade in pace .et nil amplius iniunxit ei. Audiuit hec quidam ex cardinalibus ⁊ cum pharizeo ꝓtra papam murmurans iudicium eius reprehendit dicens ad tantam culpam tam breuem penitentiam minus sufficientem. Cui ille respondit Si ego iniuste egi cum muliere ista ⁊ insufficiens est eius cozam deo penitentia.potestatem habeat diabolus ingrediendi cozpus meum ⁊ coram omnibus me vexet. Si vero tu iniuste me reprehendis simile tibi fiat. Statim diabolus cardinalem eundem vexare cepit.per cuius vexationem perfectam mulieris penitentiam deus palam ostendit. Tandem omnium oratione purgatus cardinalis didicit in sua vexatione diuine misericordie de cetero non oblatrare. .xiij.

In diocesi leodiensi adolescens quidam nobilis habitauit .cui pater moriens vt pote vir magnus et potens multas diuitias reliquit .factus miles idem iuuenis vt glozias sibi conquireret tempozales .in breui ad magnas deductus est paupertatem. Causa enim laudis humane torneamentis totus deditus erat. Histrionibus larga manu sua tribuebat. Et quia ad tales effusiōes redditus annui minus sufficiebant. hereditatem paternam vendere cōpellebatur. Erat autez in proximo manens miles quidam diues ⁊ honestus.ministerialis tantum. Huic iuuenis iam dictus allodia siue feuda sua partim vendebat partim in vadimonio exponebat. Et cum iaz non haberet quod venderet vel exponeret.cogitabat exulare.tolerabilius iudicans inter extraneos mendicare q̃ inter notos ⁊ affines egestatis confusionem sustinere. habebat autem villicum hominem quidem malignum nomine non re christianum.⁊ demonum ministerio totum mancipatum. Videns hic dominum suum tristem ⁊ tristitie non ignozans causam.dicebat ei. Domine vultis diues fieri? Respondit. Libenter diues fierem.dummodo ipe diuitie esse possent cum deo. Et villicus. Nolite timere sequimini tantum me ⁊ bene erit vobis. Statim secutus est miserum tanq̃z serpentis vocem eua.quasi sibilum aucupis auicula in laqueum diaboli celerius deponendus. Et duxit eum in ipsa nocte per quoddam nemus in locum palustrem.⁊ cepit quasi cum aliquo habere sermonem. Cui iuuenis. Cum quo loqueris? Respondit domino suo villicus ille iniquitatis. Tacete tantum vos nec sit vobis cura cum quo loquar. Cunq̃z secundo loqueretur ⁊ iuuenis iterato sciscitaretur respondit. Cum diabolo Et cepit iuuenis nimis horrere.dicebat villicus diabolo. Domine ecce virum hunc nobilem dominum meuz adduxi gratie vestre.maiestati vestre supplicās vt vestro auxilio pristinis honoribus atq̃z diuitijs restitui mereatur. Ad quem diabolus. Si mihi voluerit esse deuotus ac fidelis dabo ei diuitias ma;

gnas insuper addam gloriã ⁊ hono
res q̃les non habuerũt patres ei⁹.
Respondit villicus. Libẽter vobis
obsequiosus erit ⁊ fidelis si talia fu
erit cõsecutus. Et ille. Si voluerit
ista a me consequi abrenunciare de
bet in instanti altissimo. Qd̃ cuz iu
uenis audiret ⁊ facere renuerat. dice
bat ei homo ille ꝑditionis. Quid ti
metis verbulũ vnum. dicite abrenũ
cio. Tandez miser iuuenis a villico
ꝑsuasus creatorem suũ ore negauit
diabolo omagiũ faciens. Hoc scele
re perpetrato diabol⁹ adiecit. Ad-
huc opus imperfectum est. etiaz ab
renunciare debz matri altissimi. illa
est enim que maximuz nobis infert
damnũ. quos filius per iustitiã abij
cit. mater quia nimis misericors ẽ
ad indulgentiã reducit. Sibilauit
iterum serpens in aure adolescentis
vt dño suo in hoc obediret. vt sicut
filium ita etiam ⁊ matrem abnega
ret. Ad qd̃ verbum iuuenis nimis
expauit. turbatus q̃ supra modum
respondit. Hoc nunq̃ faciam. Qua
re inquit? fecistis quod maius est.
facite nunc quod minus est. maior
est creator q̃ creatura. Et ille. nun
q̃ ego negabo etiam si me oportue
rit hostiatim mendicare per omnes
dies vite mee. et non adquieuit. Sic
q̃ infecto negotio ambo reuersi sũt
nihil quidẽ honoris cõsecuti. ꝫ ma
ximo pcci pondere grauati. villic⁹
suadendo. iuuenis vero consentien
do. Pergentes vero simul venerũt
ad q̃ndam eccam cuius ianuã cam
panarius exiẽs reliquerat semiclau
sam. Mox iuuenis desiliẽs de equo
ꝯmisit equũ villico dicens. Expecta
me hic donec reuertar ad te. Et in-
trans ecclesiam ante ortum aurore
prostrauit se ante altare ⁊ ex ĩtimo
corde ipsam matrẽ misericordie ce
pit inuocare. Erat autem sup idem
altare imago ipsius virginis ⁊ ma
tris puerum iesum in sinu tenens. ⁊
ecce meritis ipsius preclarissime stel
le maris. verus lucifer oriri cepit in
corde sepedicti adolescentis. Tantũ
enim dominus propter honorem
matris quam non negauerat con
tritionem donare dignatus est vt
pro fletu rugiret. ⁊ pro planctu ni
mijs clamoribus ecclesiam repleret
Eadez em̃ hora supradictus miles
qui omnia eius bona habebat diui
no vt creditur nutu ad eandem ec
clesiam diuertit. ⁊ cuz videret aper
taz putans ibi diuina celebrari ma
xime propter clamores intrinsecus
solus intrauit. Inueniens q̃ ante
altare iuuenem sibi bene notum la
chrymantem. ⁊ putans quia suaz so
lũmodo defleret calamitatez retro
q̃ndam colũnam secessit rei exitum
expectans. Cunq̃ terribilem illam
maiestatem quam negauerat nomi
nare vel inuocare non auderet. sed
tantum pijssimaz eius genitricez la
chrymosis vocibus pulsaret. vtro-
q̃ audiente per os imaginis sue be
ata ⁊ singularis xp̃ianoruz aduoca
ta filio loquebatur in hec verba.
Dulcissime fili miserẽ huic homini
Puer vero matri nil respondit faci
em ab ea auertens. Cunq̃ iteruz ro
garet hominez seductũ asserens ma
tri dorsũ vertit dicẽs. homo iste ne
gauit me quid ei faciam. Post hec
verba imago surrexit. puerum sup
altare posuit. eius q̃ pedib⁹ se ꝓna
prostrauit. et ait. Rogo fili vt ꝓpter
me dimittas ei peccatum hoc. Mox
q̃ infans matrem eleuans respõdit

illi Mater nunq̄ tibi aliquid nega
re potui ecce ꝓpter te totuz dimitto
prius dimiserat culpā ꝓpter contri
tionē. deinde penā pcci ꝓpt̄ matris
intercessionē. Surgēs autē iuuenis
exiuit ex eccia tristis q̄dez de culpa
sz hilaris de indulgentia. Exiuit p⁹
eū sepedict⁹ miles latent̄. ⁊ q̄si rē ig
noraret q̄siuit q̄re tā humidos ⁊ tu
midos ip̄emet haberet oculos. re-
spondit. De vento est. Et ille. Dñe n̄
me latet causa tristitie vr̄e. habeo āt
filiā vnicā si vultis illā in vxorē sus
cipere. om̄ia vestra vobis cū ip̄a re
stituā. insup ⁊ hereditatū mearū suc
cessorē constituā. Consentit iuuenis
Reuersus miles ꝓponit vxori acq̄es
scit. Nuptie celebrantur. iuueni sub
noīe dotis oīa sua restituūtur xiiij

Parisi⁹ in ecclesia sc̄e dei genitri
cis marie canonic⁹ nup obijt q̄ mul
ta habens stipēdia delicatissime vi
xerat. Et quia ex delicijs maxime ⁊
ex his q̄ ad gulam ptinēt libido na
scitur. nata nutritur. ⁊ q̄tidianis ei⁹
incitamentis augmētatur. idē iuue
nis valde tunicā carnis sue macula
uit. ⁊ tā illo q̄ alijs suis pccis iram
dei in se ꝓuocauit. Tādem p infirmi
tatē tact⁹ timore mortis cōfessionē
fecit pcca defleuit ⁊ emendationem
ꝓmisit. viaticū accepit inunct⁹ est ⁊
hominē deposuit. cui⁹ corp⁹ vtpote
viri nobilis diuitis q̄ cum magna
pompa secularis glorie tumulatuz
est. Et erat ī illa die tanta serenitas
vt ip̄e aer eius obsequijs famulari
videretur. Dixerūt homines ad in-
uicem. Multa bona prestitit de⁹ ho
mini isti. nihil ei defuit horum q̄ hō
xp̄ianus habere debuit. Dñicis sa-
cramentis munitus est. cuz magna
gloria sepultus est. Sz hō videt in
facie. Deus aūt intuetur cor. Post
paucos dies cuidaz sibi valde fami
liari apparens dicebat se eē dānatū
Cunq̄ miraretur ille ⁊ expauescēt.
penitentiam eius ⁊ confessionez sa
cram etiam cōmunionem ⁊ inuncti
onem ꝯmemorans respondit defun
ctus. Unum bonum mihi defuit si-
ne quo nullum horum que enume
rata sunt mihi ꝓdesse potuit. Quid
est illud inquit? Respondit mortu⁹
Vera contritio. Licet enim deo pro
miserim consilio confessoris mei cō
tinentiam siue alia que salutis sunt.
tamen dicebat mihi conscientia. q̄
si conualueris obseruare non po
teris. Et q̄ cor magis declinabat
ad transgressionez q̄ ad voti obser
uationem nullius peccati merui re
missionem. Deus requirit fixum ꝓ
positum penitendi .xv.

Contigit in remis quendam mi
litem infirmari vsq̄ ad mortem In
stinctu diaboli idem miles si bene
memini habebat auūculi filiam cō
cubinam. cui tanto conglutinatus
fuerat amore ut non ammonitione
neq̄ aliqua verecundia humana
posset vel vellet ab ea separari. Ti
more autem mortis vocauit sacer
dotem satis puram et cum lachry
mis de om̄ibus suis peccatis illi fa
ciens confessionem. Quem cum sa-
cerdos moneret vt tam illicitaz ab
iuraret commixtionem. ipsam q̄ ꝑ
sonam cognatam suam relinqueret
Respondit. Domine non possum.
Et ille. Si in tali voluntate mortu
us fueris gaudio celestis vite priua
beris ⁊ eterna tormenta te suscipiēt
Milite in sua obstinatia perseueran
te recessit sacerdos cum corpore do
mini quod secum detulerat ad com

municandum infirmum. Nutu aūt diuino extra domum sacerdoti occurrit sanctus bernard⁹ abbas clarevallis. Quem cum interrogasset qua re infirmum non communicasset. causamq; que nota erat omnib⁹ intellexisset. ait sacerdoti. Reuertere mecum ad infirmum. reversi sunt. Cum autem sanctus vir militi iaz morituro que salutis erāt suaderet. ⁊ ille preter istam solam rem iaz dictam in omnibus obedientiam spōderet nouissime subiūxit. Nunquid non doles q̄ non potes habere voluntatē recedendi ab illa? Respōdit Domine valde doleo me de hoc nō posse dolere Audito hoc verbo abbas mox dicit sacerdoti vt corpus domini daret infirmo. Mira res. statim vt saluator intrauit facta est salus illi domui. ab illa enim hora tā perfecte mutata est voluntas eius p̄uersa vt amplius odiret quā illicite amauerat. ita vt sancto viro cū multis lachrymis diceret. Gratias deo qui me liberauit quia modo libentius viderem bufonem q̄z illam. Sic q̄z in bona confessione ⁊ pfecta contritione migrauit ad dūm. .xvi.

Monach⁹ quidā magne opinionis retulit mihi qui nouiti⁹ fui. de q̄dam monacho q̄ die quadam cum iaceret in oratione ante quoddā altare. ⁊ domin⁹ ei tantaz contulisset gratiā lachrymarū vt etiam irrigaret terram. ex īmissione diaboli vt postea patuit cordi eius suborta ē inanis gloria ita vt diceret intra se Utinam videret aliquis modo istā gratiam. Mox is qui inmisit affuit ⁊ ad lachrymas eius stans a latere diligentissime respexit. Transfigurauerat enim se in speciez nigri monachi. Leuans oculos monachus taz ex horrore mentis q̄ nigredine vestis demonez totius superbie auctorem esse deprehendit. et quem per vicium inanis glorie inuitauerat. p virtutem humilitatis ⁊ signum crucis fugauit. Ob huiusmodi pericula iubētur a domino orature intrare cubiculum ⁊ claudere ostiuz hoc est vitare laudem humanam

Decimūseptimuz.

Miles quidaz in villa habitauit cuius vxorem eiusdē ville sacerdos per adulterium maculauit. Dictum est militi. quia sacerdos agere haberet cum vxore sua. Ille cum vir valde prudens esset nec verbis facile crederet nullam mentionem facere voluit vxori siue sacerdoti. veritatē verius volens experiri. Non tamē sine suspitione fuit. Contigit vt in quadam villa non multum a militis villa remota quidam obsessus esset in quo demoniuz tam neq̄ erat vt corā astantib⁹ improperaret peccata que p̄ pfessionem veraz non fuissent tecta. Ob cuz miles ex multorū didicissz relatione rogauit suspectū sibi sacerdotē vt ad colloquiuz qōdā secū ire non recusaret. Et ad quieuit sacerdos. Cum venissent simul in villam vbi erat obsessus conscio⁹ ipse sibi sacerdos suspectuz cepit habere militez. quia non latebat q̄ obsessus a tam nequam demone in eadem villa habitaret. Timens q̄z periculum vite sue si a demone proderetur. necessitatem nature sacerdos simulans intrauit stabulum ad seruum militis ipse pedibus q̄z eius prostratus ait Rogo te propter do

minū vt audias confessionē meam
Quē seru⁹ expauescens leuauit. au
diens que ab illo dicebantur. Fēa
vero ꝓfessione cū sibi sacerdos iniū
gi peteret pñiaz seruus satis prudē
ter respondit illi dicens. Quantū al
teri sacerdoti pro tali crimine iniū
geretis hoc sit satisfactio vestra. sic
q̄ exiens iā securior cū milite ad ec
clesiā venit. in qua demoniosum of
fendentes requisitus est a milite in
hec verba. Nosti aliq̄d de me. hoc
em̄ ex industria factum est. vt iaz di
cto sacerdoti tolleret suspitionem.
Cui cū demon nescio quid respon
derit adiecit. Quid tibi videtur de
isto domino? Respondit ille Nihil
de eo. Et cuz hoc dixissz lingua teu
tonica. latine mox subiunxit. In sta
bulo iustificatus est. Null⁹ tūc ade
rat clericorum. Non est ꝑmissus lo
qui teuthonice ne miles factum in
telligeret. nec tū tacere licuit. vt vir
tutē confessionis sacerdoti ostendēt
Fuit in brabantia puella xviij.
quedam religiosa ⁊ voto virginita
tis gloriosa orta de niuella. inuidēs
diabolus tante virtuti in specie viri
adinodū pulcri satis decenter vesti
ti apparens virgini cepit illam ver
bis amatorijs solicitare. clenodia
offerre. laudare coniugij fecundita
tem. virginitatis vituperare sterili
tatem. Cui virgo nesciens quis essz
respondit. Virum ducere non ꝓpono
xpi amori nuptias carnales p⁹po
no ⁊ contēno. Cunq̄ lasciuus spūs
nimis essz importunus in diuersis
locis ad illam veniens. sciens puel
la multas esse virgines se pulcrio
res nobiliores atq̄ ditiores cepit
amatorem fantasticuz habere suspe
ctum ita vt ei diceret. Bone domi
ne quis vel vnde estis q̄ tanto mihi
desiderio copulari affectatis? Cun
q̄ ille nollet se prodere ⁊ virgo tan
to perpensius instaret tandem de
mon necessitate compulsus confes
sus est dicens. Ego sum diabolus.
Ad quod verbum illa expauescens
respondit. Vt quid ergo exigis car
nale connubiuz q̄d nature tue dino
scitur contrariū? At ille. tu tātū mi
hi consenti nihil enim aliud a te ni
si copule consensuz requiro. Ad q̄d
puella respondit. Modo omnino
tibi contradico. fugans illuz sancte
crucis signaculo. Veniens q̄ ad sa
cerdotē reuelauit illi demonis insi
dias. A q̄ satis edocta ne maligno
consentiret reuersa est domū suā. de
mon vero post confessionem eā om
nino non deserens de remoto tātuz
alloquens intantum illam vexauit
vt quaslibet immundicias in eius
scutellam mitteret cuz manducaret
vnde ⁊ mulierum custodie ei adhi
bite sunt. In quacunq̄ domo illa
fuit. illic demon responsa dedit. Ab
omnibus quidem audiebatur sed a
sola puella videbatur. Erat q̄ tam
nequam idem spiritus vt presentiū
peccata detegeret. crimina ꝓpope
raret nec aliquod peccatum cū late
ret nisi quod vera confessio tegeret
Ostendit ⁊ alia signa nequitie sue.
stercora ollas q̄ confractas plenas
super confluentes spargebat. Dixe
runt ei quidam. Nosti o diabolice
dominicam orationem. Respondē
te illo optime scio. rogatus est illā
dicere. Et ait. pater noster qui es in
celis nomen tuum fiat voluntas ⁊
in terra. panem nostrum q̄tidianes
da nobis hodie. sz libera nos a ma
lo. Et cū plures in eadē oratione se

cissz saltus atz barbarismos cachin
nãdo subiũxit. Ecce sic vos laici di
cere soletis orationẽ vrãm. Requisit
etiã ꝺ simbolo dixit se bñ z optime
scire. sic incipiens. Credo deũ prem
oipotentẽ. Cui cuz quidã dicerent.
dicẽ debes. Credo ĩ deũ. ille ꝗ sub
iungeret. credo deo. viri litterati q
tunc erãt pñtes diaboli verbum no
tantes z vim accusatiui intelligen
tes institerũt vt diceret. credo in de
um. et non poterãt euz ad hoc indu
cere. Salutationẽ vero angelicam
idẽ demon incipere non potuit. cuz
se tñ illam scire profiteretur. Inter
rogatus idem demon. cur ita raucã
haberet vocem. Respondit quia sp
ardeo Fuit in vicino vir quidã qui
supradictũ demonem audire nimis
desiderans ꝓter turpia quedã que
ꝑmiserat peccata appropinquare nõ
audebat timens sibi illa corã omni
bꝰ improperari. z veniens ad sacer
dotẽ confessus est vniuersa. volũta
te tñ peccandi retenta. factus ꝗ ex
eadem cõfessione securior ad domũ
venit Mira res. Mox vt limen atti
gitz introsperit. Demon in aere cla
mauit. Amice veni huc veni. certe
te bene dealbasti. z statim coraz om
nibus omnia eius peccata turpia
licet confessa prodidit. vehementer
illum confundens. Tristis effectus.
z consciẽtia accusante in se reuersus
ad sacerdotem redijt que gesta sunt
retulit confessionem iterauitz quia
de reliquo emendacius viuere vel
let de corde pollicitus est deo z sa
cerdoti. Tunc sacerdos modo inqt
reuertere securus non te confundet
amplius. Et fecit sic. Intrante eo
domum quidaz ex circũsidentibus
demoni dixerunt. Ecce amicus tuꝰ
iterũ venit. Quibus ipe respondit.
Quis est? Ille inquiunt cui paulo
ante tam turpia peccata impropere
rasti. Respondit demon. Ego nihil
ipi ĩproperaui neqꝫ aliquid de eo
noui mali. Et estimauerũt demonẽ
mentitum fuisse hi qui hominis ig
norauerunt confessionem. Sic ꝗ p
virtutem confessionis ipe euasit no
tam maxime confusionis. .xix.

Bunne ciuitatis diocesis coloni
ensis sacerdos q̃dã fuit noĩe petrus
eiusdez ecclesie vicarius. Iste nescio
quo dei iudicio in camere sue ostio
se suspendit. cuiꝰ concubina aleidis
nomine tam horrenda eius morte
territa seculũ deseruit. z in cenobio
quodam sanctimonialium qꝰ lanc
wade dicitur religionis habitum
suscepit. Die quadam cum stans in
dormitorio de fenestra prospiceret
contemplata est iuuenem imo in iu
uene demonem stantem iuxta pute
um muro dormitorij contiguum. q
ea vidente vnum pedez super lignũ
quo ambiebatur puteus posuit. et
alterum quasi volitando ad ipsam
in fenestram deposuit. Quam cum
extensa manu per caput rapere co
naretur. territa retrorsum cecidit et
clamauit pene exanimis facta. Au
dito eiꝰ clamore accurrere sorores
in lectulum suum illam reclinantes.
Recedentibus illis cum paululum
respirasz sola ꝗ iaceret. demon ite
rum affuit z verbis quibusdã ama
torijs eam solicitare cepit. Que cuz
contradiceret intelligens spiritũ eũ
esse malignum. Respõdit ille bona
aleidis noli sic dicere cõsenti mihi
z ego te habere faciã virũ honestuz
ꝓbum nobilem diuitẽ ꝗ. Quare fa
me crucias te in hoc loco paupe vi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gilijs alijs q̃ multis incõmodis añ
temp⁹ te interficiẽdo. Reuertere ad
seculũ ⁊ vtere delitijs q̃s de⁹ homi
ni creauit nihil tibi me duce deesse
poterit. Tũc illa. doleo q̃ tã diu te
secuta sum. Recede quia non adqui
escam tibi. Post hec verba demon
suum nasum emũgens contra eam
ipam ĩmũdiciã ad parietez tam for
titer proiecit vt pars aliq̃ resiliens
vestimento eius adhereret. sic q̃ dis
paruit. Erat q̃ emunctio ipa sicut
pix nigerrima ⁊ tanti fetoris vt to
lerari non possz. Deinde cũ spũs il
le neqssim⁹ die noctu q̃ esset ei infe
stissim⁹ suaserunt quedã ex sororib⁹
vt aquã benedictã sp paratã habẽt
qua venientẽ aspgeret. Illie vero vt
eundẽ si aquaz non timeret thurifi
caret. Omnia quidẽ hec tentauit. sz
modicũ ei profuit. Nam ꝗtiẽs con
tra se signũ crucis sanctũ vidit asper
sionem etiam siue thurificationem
ad modicũ quidem cessit sed statiz
redijt. Tũc vna ceteris sororib⁹ eta
te maturior atz prudentior suasit ei
quatenus demonem ꝓius accedere
fineret ⁊ tunc alta voce salutationez
angelicam in ei⁹ faciez iacularet. qõ
cũ fecisz diabolus acsi sagitta esset
percussus vel turbine impulsus au
fugit nec vnq̃ ꝓius ei ex illa hora
accedere presumpsit dicens vt alibi
habetur. Mal⁹ diabolus in buccaz
ei⁹ qui te hoc docuit. Sĉimonalis
vero tali iaculo munita õmonẽ ab
illa vidit sine ĉroze. ⁊ audiuit sine ti
more. Die quadam de his loquens
cum viro quodam religioso suasit
ei ille dicens. Fac priori tuo confes
sionem generalem pure plene ac de
uote. in quantuz occurrit memorie
⁊ liberaberis omnino a demonis
huius infestatione. Cui cum consi
lium tale placuisz mox accedens
ad priorem rogauit sibi prefigi lo
cum ⁊ horaz audiende confessionis
Mane, dictis matutinis illa se pre
parans festinauit ad locum prefixũ
capellam scilicet monasterio adhe
rentem vbi prior expectabat. Et ec
ce demon occurrens in via festinan
ti dixit. Aleidis quo vadis? Et illa
Vado confundere me ⁊ te. Tunc de
mon. O aleidis noli noli. reuertere
reuertere. Respondit illa. Sepius
confudisti me. ego modo confun
dam te. non reuertar. Quam cum
non posset blandicijs siue minis re
trahere sequebatur eam vsq̃ ad lo
cum confessionis. sicut miluus in a
ere super ipsam volitans. Que mox
vt genua coram priore flectens ad
confessionem os aperuit ille cla
mans euanuit nec vnq̃ ab illa ho
ra ab ea visus vel auditus est. Ecce
hic habes manifestum exemplum
q̃nte virtutis sit ꝓfessio pura .xx.

Erat quidam sacerdos admo
dum religiosus ⁊ ob vite meritum
multis dilectus in partibus nostris
parochiam regens. Inuidens gra
tie eius ille artifex diabolus. nole
bat eum apertis tentationibus mo
lestare sperans illum sub specie bo
ni ad suum consilium efficacius in
clinare. In angelum lucis se transfi
gurans minister ille tenebrarum o
stendit se sacerdoti ⁊ ait. Amice dei
missus sum ad te nunciare que ven
tura sunt atq̃ euenient tibi. Prepa
ra etenim te quia hoc anno morie
ris. Sacerdos autem nullam ha
bens de angelo malo suspitionem
sed ita credens esse futurum vt pre
dixerat cepit se diligenter quasi ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mortē preparare conscientiam p cō
fessionē mundare.corp⁹ ieiunijs vi
gilijs assiduis q̃ orationibus casti
gare.annonā suā cū supellectili egē
tibus erogare. Cūq̃ multi ab eo q̃
rerent.cur tam indiscrete sua distra
beret.vni illorum sub tipo confessi
onis causaz aperuit dicens. Angel⁹
dñi reuelauit mihi.q̃ hoc anno mo
riturus sū. Ille vero cum hoc mini
me possz celare .alteri cuidam sibi
familiari dixit.sic q̃ p eū ad notitiā
toti⁹ puenit. Anno ꝓpleto sacerdos
non est mortuus ⁊ inuentus est fal
sus ꝓpheta diabol⁹. Et quia electis
omnia cooperantur in bonū.in eo
in quo vir sanctus videbatur a dia
bolo deceptus est promot⁹. Nimis
etenim de tam dolosa circumuen
tione erubescens propter homines
ad quos verbuz puenerat. nec hñs
vnde viueret seculum cuz parochia
deseruit.et in quadā domo ordinis
nr̄i cui⁹ nomen excidit se puertit.fa
cto eo nouitio iteruz diabol⁹ affuit
⁊ hmōi verbis p̃dictū doluz pallia
uit. Ne turberis inq̃t homo q̃ mor
tu⁹ non es vt predixi.quia de⁹ sua p
uidentia vitā tuā distulit ad multo
rum edificatiōem. Missus sū ab illo
vt tibi assistā instruā ⁊ custodiam ⁊
credidit ei ille. Circa quē diabolus
frequenter versabatur ⁊ semp sicut
postea notauit ad eas q̃ ad pmoduz
carnis sunt eū hortabatur. Cum eū
seruor q̃ñq̃ impelleret ampli⁹orare
vigilare.siue manibus laborare ar
guit eum dicēs. Discretio mater vir
tutū est.diu adhuc poteris viuere.
⁊ ideo tibi debes parcere vt possis
deo diu seruire. Si lapidem leuare
volebat maiorē iteruz dicebat. Ni
mis est magn⁹. Leua istū . Cuz fact⁹
essz monach⁹ ait. Roga priorem vt
cōcedat tibi ire ad singulares labo
res quaten⁹ liberi⁹ vti possis collo
quio meo ⁊ ego tuo. Et licentiauit
ei prior vt causaz cognouit. Nocte
quadā volens diabol⁹ dolū diu p
tractū pducere ad effectuz.intempe
sta nocte ad lectū monachi accessit.
dñs inquiens vult reinurmurare
laborez tuos magnos .vade ad ca
meraz p̃uatam.⁊ in tali trabe zona
tua suspendas te vt sic martyrē reci
piat te.audito hoc verbo monach⁹
expauit.⁊ contra diabolū crebrius
spuens clamauit. Recede iniq̃ a me
recede.modo noui q̃s sis .et signās
se fugauit illū Statiz surgens ad le
ctū poris accessit ⁊ dormientez exci
tauit.signū ei faciēs ꝓfessionis. illo
innuēte vt expectaret vsq̃ mane.cū
non adquiesceret surrexit .atq̃ cum
eo capitulū intrauit. mox se mona
chus prosternens ad pedes prioris
confessus est qualiter a diabolo ꝗ
angeli specie sit multo tpe deceptus
⁊ p ꝓsiliū suspendij a se deprehensus
confessus est ⁊ alia pcēa sua. Cui cū
prior aliquā pñiam iniūxisz ⁊ vt de
cetero cautior foret monuissz ad le
ctū suū redijt. Monach⁹ vero ob ne
cessitatem nature priuatam ascen
dens.dum in vna sediuz sederet .de
monem per confessionem exacerba
tum cum arcu extento sagitta q̃ im
posita contra se vidit stantem ⁊ cla
ra voce dicentem. Malo tuo confu
disti me ecce ideo nunc occidam te.
Cui cum ille responderet. Vade ma
ledicte iam non timeo te.ad signum
crucis euanuit.sic q̃ per virtutem
confessionis liberatus amplius de
monem non vidit.

.xxi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Peregrini quidaz sicut magister iohannes xantensis populo recitauit sub stationibus crucem p̄dicās. cum tempore quodaz transfretarēt in succursum terre sancte orta est in mari tempestas tā valida vt nauis ipa operiretur fluctib⁹. Fremebant venti. excitabantur fluctus turbulēti nutabant viri fortissimi. spes omnis nautarum defecit. Videntes añ oculos mortē ceperunt singuli vn⁹ quisq; sibi vicino ō peccatis suis facere confessionem. et merito. Nam propter vni⁹ hominis peccata dominus eandem excitauerat tempestatem. Erat enim ī naui illa homo quidam miserrimus homo feticissimus. cuius peccata fuere tā grauia tam turpia. tam horrenda. tā in q̄ntitate q̄ in qualitate vt nec ipsum mare pondus illorū possz portare. Cum enim natura eius sit eijcere ī mundicias q̄slibet corporales. quo equanimiter sustineret tantas īmūdicias spūales. ī. pcā creatori suo ptraria. Timens homo ille peccator vite sue simul z anime z ꝓpter se omnes alios periclitari ꝓsiderans surrexit z ait. Audite fratres audite. si propter pcā tempestas hec orta ē. ego occasio suz tanti periculi. rogo vt audiatis confessionē meā. Tacentibus omnib⁹ cepit voce valida tātum venenum peccatorum euomere vt aures humane etiam horrerent audire. Mira clementia dei. mox vt massam iniquitatis per confessionē eiecit. mare furiens siluit. z facta est tranqllitas magna ita vt omnes mirarentur. Miris miranda succedūt. statim vt nauis ad littus peruenit audita peccata deus de memorijs singulorum deleuit. Bene ꝓuisit vt q̄ diu erant in naui conclusi confunderetur in aspectu illorū. sed ne euntes forte eius peccata ꝓdarent vt improperarent induxit eis obliuionem. Bene retinuerūt se in mari fuisse ꝓclitatos hominem aliquid fuisse ꝓfessuz sed quid dixissz prorsus ignorauerunt. .xxij.

In quodā monasterio sacerdos quidā nup defunctus est cui abbas suus ob meritū vite iniunxerat q̄tenus fratrū suoꝝ confessiones audiret. Erat in eadē domo adolescens q̄dā qui ad euz confitendi cā venit. cū quo diabolo instigante z humana fragilitate consentiente idem cōfessor semel tm̄modo peccauit. Statim opere ꝓpetrato cepit dolere et flere amarissime. dicebat iuueni. male fecimus alijs hoc peccatum confiteri ob verecundiaz non possum⁹ sed consulo vt tu mihi confitearis z ego tibi alter q̄ ab altero suscipiat penitentiam. Quid plura? Placuit iuueni consilium. confessi sunt peccatum inuicem. et tam duram vn⁹ ab altero suscepit penitentiam qualem nec abbas sine aliquis confessorum illis iniunxisset. Paruo post tempore sacerdos idem infirmatus est vsq; ad mortem. et cum iam in extremis ageret z ad exitum valde festinaret. timore gehenne peccatuz vtriusq; abbati dixit. personam vero et peccati consortem non expressit. Defuncto eo abbas vehementer doluit. q̄ scire non potuit cum quo peccasset. Ait tamen intra se. Ad confessionem tibi veniet quisquis est ille. Interim mortuus clara die apparuit adolescenti cum ipe esset solus facie lurida et etiam veste trita. Quem cum ille vidit mox

agnouit timuit ⁊ exhorruit. cui mor
tu⁹ sta ne timeas quia propter te ve
ni vt indicem tibi de statu meo. Cō
fortatus iuuenis verbis eius ⁊ aīa-
tus. cuz interrogaret vnde veniret
vel quid quereret. respondit ille In
maximis penis sum ꝓpter illud pec
catum quod tecum ꝯmisi. Ignea eī
cathena genitalia mea astringit. q̄
suspensus torqueor. Confessio illa
quā fecimus inuicem nihil mihi ꝓ-
fuit quia nihil fuit. Et nisi in extre
mis q̄quo modo peccatum exerpsis
sem. eternaliter damnatus fuissem.
Cui cum iuuenis dixisset. est aliq̄d
quod possit vobis prodesse? Respō
dit ille. Si tu pure ⁊ plene cōfessus
fueris peccatuz nostrū. mihi multū
proderit sinautē eterna pena te susci
piet. sic q̄ disparuit. Territus iuue
nis recenti visione cuz facere vellet
confessionem abbati. nec posset ꝓ-
pter abbatis absentiam. interim di
stulit Intercedente vero tp̄is dila
tione timor conceptus cepit tepesce
re ⁊ verecūdia crescere. intātū ē eru
bescentia victus. vt cum abbas ve-
nissz nihil ei confiteretur. abbas ve
ro non immemor culpe sibi confesse
cum ad confessionem non veniret
quē quotidie expectauit cogitauit
diligentissime qualiter male latētez
salubriter deprehenderet. Precepit
q̄ toti conuentui sacerdotibus ⁊ or
dinis inferioris. sanis īfirmis. vt om
nes nescio in qua solēnitate ad ma
ius altare cōicarent. Visum em̄ est
ei q̄ nequaq̄ accedere auderet re⁹
de culpa illa. Sedēs q̄ contra alta
re respexit ad ora singuloruz. Ado
lescens vero hoc ꝓpter. se factuz pu
tans. etsi se sbtraheret notari timēs
cum ceteris accessit. Qui cum ꝓpin
quasset altari tantus euz horror in
uasit tantus timor perculit. vt et p̄-
sumptuosus vetaret̄ procedere. et
ocius compelleretur redire Veniēs
q̄ ad abbatem fecit ei signum con
fessionis. Qui gaudens ⁊ exultans
dicebat intra se. Eia certe cepimus
bestiam inuenimus predam iste em̄
est. Et surgens intrauit cum eo ca-
pitulum. cuius iuuenis pedibus ꝓ-
stratus fecit de peccato confessio-
nem et retulit visionem. suscepit pe
nitentiam. Sic per prudentiam me
dici denudatum ac sanatum est vul
nus stolidi egroti.

xxiij.

Sacerdos quidam cuz tp̄e q̄dra
gesimali in ecclesia sua sederet et si
bi ꝯmissorum confessiones audiret
alijs recedentibus atq̄ alijs accedē
tibus. inter expectantes quidaz sta
bat quantum ad apparentiam cor
poris iuuenis ⁊ robustus confiten
di tempus expectans. omnibus ex
peditis ipse nouissimus accessit. co
ram sacerdote genua flexit ⁊ ad con
fessionem os aperuit. qui tanta et
enormia confessus est crimina. tam
multa homicidia. furta. blasphemi
as. periuria. discordie seminaria et
alia his similia. quorum se auctorez
intentorem siue suggestorem esse di
cebat. vt sacerdos tam horrore q̄
tedio eorum grauatus diceret ad il
lum. Si mille esses annorum nimis
esset tam grauia et tam multa te cō
misisse peccata. Ad quod verbum
ille respondit. Amplius sum q̄ mil
le annorum. Tunc amplius territ⁹
sacerdos ait. Quis ergo es? Respō
dit etenim ille. Demon āt ego sum
vnus ex his qui cum lucifero ceci
derunt. peccata mea ex minima ti-

bi parte confessus sū si velles audi
re residua que sūt inumerabilia.pa
ratus tibi ꝓfiteri essem.Sciēs sacer
dos pccm diaboli fore insanabile
dixit.Quid tibi ꝓmune cuz confessi
one o diabole? Respondit demon.
Stabaz ex opposito tui vidi q̃ pec
catores te accedere ⁊ iustos redire.
auscultans valde diligenter quid il
li dixerunt quid ve eis responsū sit
a te.⁊ q̃ post grauia peccata ꝓmit
titur eis indulgentia vita q̃ eterna.
Ego vero sperans idem ꝓsequi ve
ni pcca mea cōfiteri .Sacerdos ve
ro exemplo sancti martini diabolo
fiducialiter respondit.Si volueris
vti ꝓfilio meo ⁊ agere pñiaz de pec
catis tuis pure sicut hi quos hinc
exire vidisti.similē indulgentiā con
sequeris. Respondit demon. Si to
lerabilem mihi iniūxeris satisfactio
nem parebo tibi. Ego inquit sacer
dos valde modicam ⁊ minorē his
qui ante te confessi sunt tibi iniūgā
pñiam.Vade ⁊ trib' vicibus in die
iacta te in terram.sic q̃ pstratus di
cas.Dñe deus creator meus pecca
ui tibi ignosce mihi.hoc solūmodo
sit penitētia tua. Cunq̃ diabolus
diceret.non possū hoc facere nimis
est mihi graue Respondit sacerdos
Quare in tam modico grauaris?
Non possum inquit me intātuz hu
miliare ei.aliud quicquid iniūxeris
libens suscipiam.Tunc indignatus
sacerdos subiunxit .O diabole si tā
ta est cordis tui supbia vt nec velis
nec possis te in tam modico humi
liare creatori tuo recede a me.quia
neq̃ h̄ nez ī futuro misericordiā ab
illo consequeris.Ad quam vocem
mox ille euanuit. .xxiiij

In monasterio sancti panthaleo
nis in colonia abbas quidam fuit
fratrē habens eiusdē ciuitatis con
ciuē.quem carnaliter diligens sepe
pecuniaz monasterij illi occulte lar
giebatur Quā proprie sbstātie ad
miscens ⁊ in ea negotiās quocunq̃
prexit sp cum damno rediit . Facta
q̃ est ei licz nō aduerteret monaste
rij pecunia tanq̃ ignis ⁊ substātia
ꝓpria quasi stipula . Et cum esset in
mercationibus satis gnarus atz cir
cumspectior ceteris suis sodalibus
illorum ꝓsperitatem suū q̃ dispen
dium mirari non sufficiebat Com
passus eius infelicitati abbas cū sp
ei daret ⁊ illi non proficeret imo sp
minus haberet.tandem ad pauper
tatem deuenit.Cui abbas. Quid ē
frater quod agis.Quare tam vili
ter consumis substantiam tuam ad
confusionem tuam atz meā? Respō
dit ille Valde parce viuo . merca
tum meum diligentissime custodio
⁊ quid sit quod circa me agitur pe
nitus ignoro.Tādem in se reuersus
venit ad sacerdotez ei omnia circa
se gesta aperiens per confessionem.
Cui dixit sacerdos.Utere consilijs
meis ⁊ cito diues eris. Pecunia fra
tris tui furtum est ⁊ ipsa substātiaz
tuā deuorauit.De cetero nihil reci
pias ab eo.⁊ de modico quod ad
huc superest negotiare. videbis q̃
manum domini super te bonam.q̃c
quid lucratus fueris medietatē fra
tri tuo reddes.de reliquo tu viues.
⁊ hoc tam diu facies donec omnez
pecuniam monasterij tibi datam il
li restituas.Mira clemētia dei. obe
diens homo confessoris sui consilio
in breui adeo ditatus ē vt ipe abū
daret ⁊ fratri recepta restitueret.
Cui cum abbas diceret.Unde tibi

iste diuitie frater? Respondit. q̃ diu substãtiã fratrũ tuorum recepi semper pauper ⁊ miser fui ⁊ tu graviter peccasti non tua mihi largiendo. et ego aliena recipiendo. Ex quo eñ de his penitui ⁊ furtum abhorrui. benedicente domino nostro abundaui. .xxv.

Duo ciues coloniense inter cetera sua peccata confessi sunt duo peccatorum genera. que quidem in se valde sunt magna. licꝫ ꝓter vsũ mercatoribus maxime parua videãtur ⁊ quasi nulla mendacium scꝫ atꝫ ꝑiurium. Domine inquiunt pene nihil possumus emere. nihil vendere. nisi oporteat nos mentiri. iurare. et sepe periurare. Quibus cuꝫ diceret plebanus. peccata ista sunt valde grauia ⁊ a saluatore prohibita ipo dicente. Sit sermo vester. est. est. nõ. non. Responderunt. Non possum⁹ hoc preceptum in negotiatonibus nostris custodire. Ait sacerdos. vtamini cõsilio meo ⁊ bene succedet vobis. Nolite mentiri nolite iurare. sicut mercatum vestrum dare vultis sic ipsum laudate. Et promiserunt ei q̃ tentare vellent vno anno. hoc enim petiuit. Impediente eos satbana qui semper saluti humãe aduersatur. pene nihil anno illo vendere potuerunt. Reuersi q̃ anno euoluto ad suũ plebanum dixerunt. Obedientia huius anni multum fuit nobis damnosa. homines a nobis defluunt. nec aliquid sine iuramento vendere possumus. Tunc sacerdos Nolite timere quia tẽtatio est. firmũ tenete ĩ corde vestro q̃ nulla aduersitas nulla vos paupertas a tali ꝓposito auertat. ⁊ domin⁹ vobis bñdicet. Promiserunt q̃ ei domino ĩspirante quia custodire vellent ei⁹ consilium ⁊ dñi preceptuꝫ ꝑ omnes dies vite sue. etiam si oporteret eos mendicare. Mira res. Statim dñs ĩmissam ꝓpescuit tentationẽ ⁊ ceperunt eos homines plus q̃ꝫ ceteros mercatores frequentare. Facti q̃ sẽ in breui diuites ita vt mirarentur. Et reuersi ad suũ confessorem gratias egerunt. eo q̃ ꝑ eius salubre cõsilium a tam grauibus peccatis forent exonerati ⁊ foris in rebus ditati. .xxvi.

Hermãnus decanus bunnensis quando plebanus fuit ad sanctum martinum in colonia venit ad eum mulier quodaꝫ tempore quadragesimali peccata sua confiteri. flectẽs coram eo genua quicquid se boni meminerat ꝓmisisse cepit enumerare ⁊ cum pharizeo euangelico iustificare se dicens. Domine tot sextis ferijs soleo per annum in pane ⁊ aq̃ ieiunare. elemosynas dare. ecclesias frequentare. ⁊ multa in hunc modũ Cui plebanus dixit. Ad quid dña venistis nunquid pro istis operib⁹ vultis suscipere penitentiam. quare non dicitis peccata vestra? Respondente illa. nihil mihi conscia suꝫ. ait plebanus. cuius estis officij? Respõdit mulier. Ferrũ vendere soleo. ad quod ille. Soletis aliqñ minores ferri particulas in ligaturis maiorib⁹ intermiscere vt sic totum simul vendatis? Dicente illa soleo. respondit. Ecce hoc mortale peccatum est quia dolus. et adiecit. soletis aliqñ mentiri. iurare. periurare. emulis vestris maledicere. Respondit illa. q̃ in talibus sepe excedo. Pleban⁹ dixit. Et ista omnia peccata sũt mortalia. ⁊ nisi penitentiam egeritis cõ

dignā ocius ibitis in gehennā. Ter
rita illa in verbis eius peccasse se re
cognouit. ⁊ quid de cetero cōfiteri
deberet didicit. .xxvij.

In hemmenrode ꝯuersus quidā
fuit natione coloniensis noīe liffar
dus vir satis humilis ac mansuet⁹.
hui⁹ erat officij sues monasterij cu
stodire. Circa finem vite eius sicut
mihi retulit domin⁹ hermann⁹ tūc
abbas illius tali ordine tentatus ē
a spiritu superbie. Cum essz senex et
diu porcos pauissz. talia cepit in co
gitationib⁹ suis tractare. Quid est
quod ago. homo sū bene natus. sed
propter hoc vile officiuz omnibus
meis amicis despectus. non ero diu
tius in hoc loco subulcus ad illoꝝ
confusionem. Ex quo autem mihi
non parcitur hic recedaz hinc. Qui
cū fixum teneret in animo ꝙ mane
recederet de monasterio. tentatiōes
diutius nō valens sustinere. Nocte
eadem cum in lecto suo sederet ⁊ vi
gilaret. persona quedam reuerenda
illi apparuit ⁊ vt se sequeretur manu
signauit. Mox ille surgēs calciamē
ta induit. ⁊ precedentem secutus ad
ostium dormitorij venit quo celit⁹
patefacto simul ad ianuā accesserūt
ecclesie. quā eadē potentia ꝯsiderās
apertam simul ingressi sunt. Ita cm̄
ei signis erat importun⁹ vt non pos
set non sequi precedentē. Cunqꝫ du
ceretur per mediū chorū conuersoꝝ
⁊ coram altari sancti iohannis ba
ptiste transiens profūde inclinaret.
more ordinis inclinauit ⁊ ille dicēs
Bene fecisti sic profunde inclinan
do. Veniētes qꝫ ad meridionale osti
um ecclesie per quod itur ī claustrū
viderunt illud apertum. similiter o
stium quod ducit ad cimiterium
Uniuersa hec ostia noctibus etiam
clauibus firmātur. His visis frater
liffardus miratus est valde. nec tn̄
ausus fuit illum īterrogare tu quis
es. vel quo me ducis. Ingressis eis
cimiterium statim aperta sunt sepul
cra omnia mortuorum. ⁊ cum con
uersum duxissz ad hominem recent̄
sepultum dicebat illi. Vides hunc
hominez? Cito talis eris. Quo vis
ire? Quez cum adhuc ducere vellet
ad alia corpora putrida multuz qꝫ
fetentia cepit conuersus reniti ⁊ cla
mare. Parce mihi domine parce. nō
enim illa possuz videre. Cui ductor
respondit. Si non potes hoc quod
cito eris videre. vt q̄d propter mo
dicam superbiam vis de portu salu
tis recedere? Si ergo vis vt parcaz
tibi promitte mihi ꝙ non recedas
ab hoc loco. et promisit. Quem cuz
reduceret mox clausa sunt sepulcra.
clausa sunt post eos ostia singula. et
cum transiret ante altare conuerso
rū. ibi qꝫ inclinaret denuo d̄ hoc eū
cōmendauit. satis ostendens ꝙ deo
placeret inclinatio profunda. In
gressis eis dormitoriuz statim post
eos clausum est ostium. Mox vero
vt conuersus in suum lectum se recli
nauit. persona ducentis disparuit. ⁊
ab illa hora tentatio immissa cessa
uit. xxviij.

Obsessum quendaz amici sui ad
quoddam cenobium ordinis nostri
spe liberationis traxerunt. Ad quez
egressus prior assumpto secum mo
nacho magne opiniōis adolescēte
quem nouerat virginez corpore ait
demoni. Si p̄ceperit tibi monach⁹
iste vt exeas. q̄modo audebis mane
re? Respondit demon. Non eum ti
meo. sup̄b⁹ est enim. .xxix.

Die quadã humilitatis causa sanctus abbas bernard' sibi iussit unguentuz dari ⁊ in calefactorio ignẽ fieri. qui super se ostiuz claudens ne ex opere despecto laudem querẽ videretur. calceos suos inũgere cepit Inuidens tante humilitati supbie spũs officinaz humilitatis in forma honesti hospitis intrauit ⁊ vbi essz abbas clara voce requiuit. Ad quez cum vir sanctus oculos leuasset demon clamauit. Vach qualis abbas Certe magis deceret illi' honestatẽ hospitibus ocurrere. q̃ ad confusionem fratrum suorum in calceis inũgendis occupari. Statim vir sanct' per sanctum spiritum illum intelligens spiritum esse ĩmundum rursũ ad op' humilitatis oculos reflexit. ⁊ spiritus ille ventosus in aerem resolutus nusq̃ comparuit. .xxx.

Monachus quidaz erat in monte cassino vocez habens suauissimã Hic cuz in vigilia pasce leuita cereum benediceret. ⁊ voce dulcissima eiusdem benedictionis melodiaz resonaret in aurib' omniũ tanq̃ musica in cõuiuio vini. benedicto cereo aliorsum translatus nusq̃z cõparuit et nescitur vsqz in hodiernũ diem a quo sit translatus vel in quem locũ depositus. Puto tamen q̃ angelus dñi eum non transtulit. quia qui vitam eius nouerant tale sibi testimonium non dederunt. Magis timeẽ q̃ causa raptus eius fuerit vitiũ sb̃orte elationis. non autem meritum deuotionis. .xxxi.

Tpe quodam clericis quibusdaz in ecclesia quadam seculari fortiter ⁊ clamorose non ꝑuote cantantib' ⁊ voces tumultuosas in sublime tollentibus. vidit homo quidã religiosus qui forte tunc affuit quẽdaz demonem in loco eminentiori stantez saccum magnũ ⁊ longum in sinistra manu tenere. qui cantantiuz voces dextera latius extensa capiebat atz in eundem saccum mittebat. Illis expleto cantu inter se gloriantibus tanq̃ qui benez fortiter deũ laudassent. Respondit ille qui vidit visionem. Bene quidem cantastis. sz saccum plenum cantastis. Mirantibus illis ⁊ interrogantibus cur hoc diceret. visionẽ eius exposuit .xxxij.

Cum esset quidam arnoldus pastor cuiusdam ville. ⁊ in die apostolorum petri ⁊ pauli eius parochiani quendam ludum annuũ in choreis ⁊ musicis instrumentis recolerẽt ipse habens predicandi auctoritatẽ cum cruce ad choream accessit. ⁊ vt a ludo diaboli recederent oẽs monuit rogauit ⁊ precepit. Qui cuz in eodem loco predicare cepisset q̃daz obedientes ad predicationem eius venerunt. alij cum indignatione recedentes contra choream steterunt nonnulli in sua pertinacia remanserunt. Inter quos erat vetula vna stulta ac superba que quotiens ad sacerdotem domini in chorea circuendo venisset. contra eum respiciẽs cantando subsanauit. que infra triduum subito defuncta est. quaz vir sanctus sic defleuit acsi manibus suis illam extinxisset. .xxxiij.

Nobilis quidam monasterium quoddam in francia spoliauit. erat enim de ordine nigroruz monachorum. Placuit abbati ⁊ fratribus vt vnus ex monachis ad regem philippum qui tunc regnabat mitteret per quem ei violentia militis exponeretur. Missus est iuuenis sangui

ne nobilis tanq̃ qui apud regem p̃
pter cognatos aliquid ampli⁹ pos
set impetrare q̃ ceteri. Veniens ad
regem ait. Domine vir ille nobilis
multum indebite monasterium nr̃m
damnis ⁊ iniurijs vexat. sepe fratres
ac familiam nostram minis ac con
tumelijs molestat. Rogat maiestatē
vestram humilis conuentus noster
quatenus intuitu diuine remunera
tionis eundem nobilem ab iniurijs
tantis compescatis. ⁊ ad satisfactio
nem condignaz de ablatis compel
latis. Considerans rex gestus ⁊ ha
bitum monachi ait. Domine quis
vel vnde estis? Cui cum iuuenis di
ceret. Domine filius suz illius patrē
suū nominans. Respondit rex. Nō
nobilis estis. Cūqz rex post hec ne
scio quid diceret monach⁹ subiūxit
Vere domine omnia que habemus
rapuit ⁊ iam pene nihil nobis dimi
sit. Ad quod respōdit rex. Vere do
mine hoc bene apparet ī calceis ve
stris. si aliquid dimisisset vobis co
rij calcei vestri non essent taz stricti
q̃nto estis ceteris nobilioz. tanto
eēm esse debetis humilioz. Tunc vo
lens post correptionem illuz placa
re adiecit. Non vos grauare debet
correctio mea. quia ad bonū vestrū
factum est. Reuertimini ad claustrū
vestrum ⁊ de cetero non molestabit
vos nobilis ille. xxxiiij

Philippus rex romanorum simi
le verbum. nescio si habuerit a iam
dicto rege francoz in quendaz ab
batem ordinis nostri iaculauit. ad
quem cum abbas in equo accessissz
de necessitate domus sue cuz illo lo
cuturus. rex eius calcimenta que ni
mis erant stricta considerauit. quez
cum interrogasset vnde essz. respon
dit ille. Domine de paupere domo
Et rex. Bene apparet in calceis ve
stris q̃ domus vestra pauper sit. nā
corium ibi carum est. De quo ver
bo valde confusus abbas recessit.

Frater wilhelm⁹ aliqn̄ .xxxv.
camerarius noster ante cōuersionē
canonicus fuerat apud traiectuz in
ferius. Hic tempore adolescētie sue
signatus cruce gratia domini sepul
cri trassretauit. anteq̃ nauis in qua
erat portuz achonis attigisset. ignē
facularum ante ortum auroze circa
ciuitatem in diuersis locis tam ipe
q̃ ceteri viderunt. qui cum interro
gassent nautas causam ignis respō
derunt. Tempus est estiuum ⁊ ciues
propter calorem tentoria sua ob re
frigerium circa ciuitatez metati sūt
Hoc ita esse putantes in portum
achonis deuenerunt. ⁊ tunc primū
quia sarraceni obtinuissent ciuitatē
cognouerunt. Eodem tempore pec
catis nostris exigentibus data fue
rat terra sancta in manus saladini
regis sirie regnante frederico roma
norum imperatore. Noradin⁹ autē
filius saladini vir naturaliter pius
beneficus tunc erat in ciuitate. Hic
cum naiim xp̃ianorum in portu vi
disset ⁊ eum causa aduentus ei⁹ eo
q̃ esset sola non lateret misert⁹ xp̃ia
norum quendam nobilem paganū
in lingua gallica satis expedituz ad
nauem cum galea misit per quez ne
timerent mandauit. Illqz ad illā ho
ram ignorabant vtrum essent occi
dendi vel capiendi. Interim nobi
lis quidam xp̃ianus de almania o
riūdus in extremis laborans omia
sua arma valde decentia cum trib⁹
dextrarijs per eundem paganū no
radino misit pro vita fratrū. illi sup

plicans. Ego inquit tribus annis
voueram xp̄o in his armis seruire.
sed vt video non est eius voluntas
Destinati sunt ⁊ nuncij xp̄iani. ex q̄
bus vnus erat frater wilhelm⁹ ꝓ
pter scientiaꝫ lingue gallice qui mu
nera principi presentarent Noradi
nus vero vt vidit xenia transmissa
cum multa deuotione suscepit. et
singula id est loricam. clypeum. ga
leam. gladium. necnon ⁊ dexterari
os deosculans. quia per semetipsum
visitare vellet infirmuꝫ remandauit
Interim milite mortuo ⁊ caute ap
penso lapide in mari proiecto ac de
merso. alioq̄ milite egroto eque no
bili viro in loco infirmantis reposi
to. rex mane cum multis diuersi co
loris galeis egressus aduenit. nauē
intrauit. ⁊ de transmissis gratias re
ferens ante infirmum sedit. atq̄ cuꝫ
medico quem secum adduxerat de
cōualescentia illius disputauit. Ob
tulit ⁊ quedam nobilissimi generis
poma que creuisse dicebat in orto
patris sui apud damascum. Deinde
ait infirmo. propter te omnib⁹ chri
stianis benefaciam. A quo cum pe
terent conductum ad ciuitatem san
ctam hierusalem quam adhuc tene
bant christiani respondit. Non essꝫ
vobis tutum neq̄ mihi honestum
si latrunculi qui modo per omnes
vias illius vagantur vos lederent ⁊
conductum meuꝫ violarent. Egres
sus vero de naui tam egroto q̄ cete
ris valedixit dans ei licentiaꝫ repa
triandi contra impetus sarraceno
rum signo tali regalis illos muniēs
Tunc supradictus nobilis pagan⁹
reducens secum in ciuitatem fratrē
wilhelmum interrogauit eum di
cens. Dic o iuuenis quomodo ser
uant christiani legem christianam
in terra sua? Ille dicere nolens qd̄
verum fuit respondit. Satis bene.
Ad quod admiraldus. Ego dicam
legem christianorum terre hui⁹. Pa
ter meus erat vir nobilis ⁊ magn⁹ ⁊
misit me ad regeꝫ hierosolimitano
rum vt gallicum discerem apud il
lum. ipse vero versa vice misit patri
meo suum filium ad discendum ibi
ideoma sarracenicum. Unde om̄is
vita christianorum bene ⁊ optime
mihi nota est. Non fuit aliquis ci
uis adeo diues in hierosolima qui
pro pecunia sororem. filiam. vel qd̄
execrabilius erat luxurie peregrino
rum vxoriam propriam non expo
neret. sic q̄ illos mercedibus laboꝝ
suorum euacuaret. Ita omnes gule
⁊ carnis illecebris dediti erant vt ni
hil omnino a pecoribus differrent
Superbia vero sic in eis regnauit
vt cogitare non sufficerent q̄li mo
do vestimenta sua inciderent strin
gerent atq̄ cultellarent. Idem dico
de calciamentis. et adiecit de seipso
Considera vestimenta mea. calcia
menta mea q̄ sint rotūda. q̄ ampla
q̄ simpliciter ⁊ humiliter formata.
Sicut nobis retulit ideꝫ wilhelm⁹
manicas habebat laxas ⁊ amplas
sicut monachus. nulla erat in vesti
bus plicarum multiplicitas. nulla
curiositas. licꝫ ipsa vestiuꝫ materia
foret satis preciosa. Ecce īquit ista
sunt vitia propter que eiecit deus
christianos superbos ⁊ luxuriosos
de terra ista. Non enim diutius po
tuit tantas illorum iniquitates su
stinere. putas quia nostris viribus
obtineremus illam. nequaq̄ Nouis
sime etiam hoc adiecit. Nouimus
quia ex regibus vestris christianus

imperator quidam surget otto nomine qui terram hanc cum civitate hierusalem cultui christiano restituet. Nos ista audientes sperabamus quia prophetia illa implenda esset in ottone imperatore saxonie qui ante aliquot annos defunctus est. Eodem tempore saladinus humanitatem exhibuit christianis satis magnam. Cum esset exercitus christianorum partim ab eius exercitu occisus. partim captus ⁊ dissipatus reliquias civitatuz que se vltro reddiderunt in civitatibus eisdem esse permisit. sub bona tamen custodia. Diebus aliquot elapsis cum requisisset a suis quomodo se haberent christiani. responderunt illi. Domine non aliter viuūt q̃ pecora. ludis tantum gule ⁊ illecebris seruientes. Tunc iratus iussit eos de ciuitatib⁹ expelli .xxxvi

Frater aliquis quendaz ex fratribus suis ita exosum habuit vt sine cordis sui cruciatu illū respicere nō possz. Quod ille sentiens ⁊ vulnus cordis eius sanare cupiens. fratrem periculose tentatum imo in ipa tentatione omnino superatum obsequijs charitatis ad suum amorem quantum potuit inclinauit. capitale eius vertit ⁊ mollificauit. vestes excussit. calciamenta circa lectuz cōposuit ⁊ quicquid ad illius commodum esse nouerat in quantum licuit ⁊ potuit exhibuit. Sic ille inuid⁹ obsequijs eius victus ⁊ ad cor reductus conceptum inuidie venenum expuit. ⁊ quem prius equo oculo respicere non potuit plus postea ceteris dilexit. .xxxvij.

Loquente me die quadam cum viro valde religioso ex cōuersis nostris de his qui frequenter in choro nostro dormiūt. ipse mihi respōdit. Sciatis pro certo q̃ somnolentia illa ex diabolo est. Die quadam tempore estiuo cum laudes decantarentur vidi in dorso fratris wilhelmi conuersi cuiusdam qui libenter ibi dormit clara die serpentem serpere ⁊ statiz intellexi quia diabolus essz qui in eius somnolentia pacabatur. huiusmodi visionem teste fratre richardo dicebat se de eodez conuerso sepius vidisse. .xxxviij.

Miles quidam lunnensis henricus nomine tempore quodam quadragesimali carenā fecit apud nos Postq̃ reversus est in domum suā die quadam occurrens domino abbati bernardo ait ad illum. Domine abbas vendite mihi lapidem illum qui iuxta talem columnaz oratorij vestri iacet ⁊ ego dabo pro illo quicquid postulaueritis. Cui cum diceret. Ad quid vobis est necessarius? Respondit Ego illum ponere volo ad lectum meuz. quia talis est natura eius vt qui dormire nō potuerit ⁊ caput super illum posuerit statim dormiat. Illam confusionez fecerat ei diabolus tempore penitētie. vt quotiens veniens ad ecclesiā se super eundem lapidem causa orationis reclinaret mox ei somnus surreperet. Simile verbum nobilis q̃dam qui ab similem penitentiaz fuerat in hemmenrode fertur dixisse. Molliores inquit sunt lapides oratorij claustri omnibus lectisternijs castri mei. Non poterat enim se cōtinere quin tempore orationis in illis dormiret. .xxxix.

Abbas philippus de ottirbrug retulit abbati nostro de quodā suo

nouitio tentationem satis grauem
7 sola dei reuelatione sedatam. Cū
enim idem nouitius taz grauiter es
set tentatus vt a nullo hominū pos
set consolari. 7 firmum cepisz ꝓpo si
tum recedendi. eadem nocte qua de
mane ad seculum redire voluit tale
somniū vidit. Visum est ei quia sta
ret ante ostium porte de qua duas
hincinde ꝓsiderauit vias exire. Una
ex illis vergebat ad dexteram. alte
ra ad sinistram. vtraqz tamen duce
bat in siluam oppositaz. Stante no
uitio in biuio cum dubitaret quam
illarū eligeret. senem ꝗndaz comin⁹
stare cōspexit. Cui sic ait. Bone vir
si nosti ostende mihi que ex his du
abus vijs sit rectior 7 ad ambulan
dum ꝑmodior. Ad quod ille respō
dit. Ego plene 7 bñ te expediā. via
hec que est a dexteris in memore ꝑ
breue spatium spinosa est. inequalis
lutosa 7 aspera. postea sequitur cam
pus amenissimus. longus plan⁹ va
rijs qz floribus decorat⁹. Via vero
que est a sinistris in silua quidez cō
moda est. plana. sicca lata. 7 bene tri
ta. satis qz deliciosa. sed non longa.
cui campus mox continuatur lōg⁹
scopulosus. lutosus. asperrim⁹. etiaz
ipi visui horrendus. Ecce totū pre
dixi tibi quocunqz volueris elige.
Hoc dicto nouitius expergefactus
est non dubitans visionem ꝓter se
factam. vtpote bene sue tentationi
congruentem. .xl.

Abbas quidam nigri ordinis sic
retulit mihi. Quidam abbas de or
dine nostro venit ad abbatem quē
dam clarevallis dicens illi. Bñe ab
ba date mihi falcē 7 ego dabo cur
uū vobis baculum. Ille quid facere
vellet statim intelligens viruz susce
pit. habitum mutauit. 7 quia homi
nem prudentem eundez esse conside
rauit. non multo post domui cuidā
ordinis nostri abbatem eum prefe
cit. Eodem tpe illius fratres ꝑ qui
busdam possessionibus cuz quibus
dam ꝑsonis secularib⁹ contenderūt
ventilata est causa corā iudicibus.
7 data est sententia pro abbate et
fratribus. Postea cellerarius abba
ti secrete dicebat. domine bene ho
die placitauimus. scitis tñ cām no
stram nō ex omni parte fuisse iustā
Audito hoc verbo abbas satis tur
batus est. tacuit tñ. Sequēti die ca
pitulum intrauit. cellarariū procla
mauit 7 deposuit eo q̄ auartcie sue
consulens suppressisset veritatez. Et
misso pro aduersarijs nuncio ait il
lis. Boni homines bona vestra ve
stra sint. ego a die hodierna non re
petam illa. qui cum gaudio recedē
tes ita in abbatis simplicitate 7 iu
stitia edificati sunt vt ꝓpūcti ocius
redirent 7 bona pro quibus diu cō
tenderāt grato animo monasterio
libere conferrent. que cum non con
sentiret abbas recipere respōderūt
Domine quicquid nostri iuris fuit
in his bonis remittim⁹. qō ad nos
pertinebat deo in elemosynam con
ferimus. Tunc primū abbas adqui
euit sua recipere magis claustruz su
um edificās sua simplici iusticia q̄
cellerari⁹ sua astuta auaricia. xli.

Apud monasteriuz sancti erisan
tij scholasticus quidam fuit vir ma
gne prudentie atqz scientie natione
gallicus nomine vlricus. Cui cum
redditus scholastrie non sufficerent
necesse erat vt debitis obligaretur.
Quidam autem ex fratribus stein
ueldēsis monasterij ordinis p̄mon

stratensis.eo q̄ viruz magne littera
ture illum conspiceret.frequent̄ mo
nuit vt ad domum suam gratia cō
uersionis se transferret. Tādē ille di
uinitus inspiratus in hec verba re
spondit. Pecuniam aliq̄ntulam de
beo soluite illam ⁊ veniam ad vos.
Qd̄ cum intellexissz prepositus pre
dicti monasterij pecuniam libentis
sime soluit.⁊ scholasticus statim ha
bitum suscepit.qui non multo post
eiusdez cenobij factus est preposit⁹
Nondū em̄ in ordine p̄monstraten
si erant abbates. Sciens ille cuz of
ficio animas se regendas suscepisse.
non pecora vel possessiones. operā
dabat extirpandis vitijs .non pecu
nijs congregandis .sciens auariciā
radicem esse omniū malorū ⁊ vicio
rum. Habebat aūt vnum ꝯuersū in
administratione exteriorum ita scio
lum.⁊ circunspectum.ita solicituz ⁊
pfectum.vt omnia per manus eius
transirent.⁊ curtib⁹ ecc̄ie que neces
saria erant taz in aratris q̄ in peco
ribus siue expensis ip̄e quasi solus
vniuersa prouideret. om̄ia ip̄e erat
disponens .nihil negligens agrum
agro eopulans .⁊ vineam vinee cō
iungens. Prepositus ista cōsiderās
⁊ in scriptis legens nihil auaro esse
scelestius. Die quadam conuersū ad
se vocans ait. Nosti barbate quare
venerim ad ordinem. quia non bn̄
exprimere potuit teutonicum ideo
ma habere non potuit verba orna
ta. Et ideo quicquid loquebatur
conuersus videbatur esse conuersū
atz distortum. Respondit cōuersus
Non noui domine. Tunc ille. Ego
dicam tibi.ad hoc eniz veni vt pec
cata mea in hoc loco defleā. Qua
re ergo tu venisti? Respondente eo.
Dn̄e simili de causa.ait prepositus.
Si venisti pcc̄a deflere formam de
bueras penitentis teuere.hoc est vt
frequēter sis in oratorio.vt vigiles
vt ieiunes.deū q̄ pro pcc̄is tuis iu
giter exores . Non ei penitentis est
quod tu facis.vicinos exheredare,
⁊ densum lutuz contra se congrega
re. Ad hec conuersus respondit.do
mine bona illa que comparo agris
vel vineis ecclesie nostre continuan
tur.et prepositus.bene. Cum illa fu
rint empta nc̄e est vt etiā emas illa
que emptis coniungūtur. Nosti q̄d
dicat Isaias? Ve inqui t qui iungi
tis domum ad domuz ⁊ agrū agro
copulatis. Nunquid habitabitis
vos soli ī medio terre. Tu vero aua
ricie tue nullum terminū ponis.cuz
omnia que in hac prouincia sunt a
te fuerint ꝯparata flumen rehni per
transibis pede. Deinde procedes vs
q̄ ad montana.nec sic quiesces do
nec peruenias ad mare. Puto quia
ibi gradum sistes eo q̄ pelagus sit
latum ⁊ spaciosuz gressus aūt tuus
strictus. Mane ergo in claustro tuo
frequenta oratorium vt die noctu
q̄ possis peccata tua deplāgere.ex
pecta paulisper ⁊ habebis satis ter
re subtus te ⁊ supra te ⁊ intra te .q̄
puluis es ⁊ in puluerem reuerteris
Hec audientes quidam ex fratrib⁹
senioribus dixerunt. Domine si con
uersus iste fuerit amotus dom⁹ no
stra subsistere non poterit. Ad qd̄ il
le respondit. Melius est vt domus
pereat q̄ anima .⁊ nō adquieuit pe
titioni eorum. Tp̄e illo quo reinol
dus factus est archiep̄s ⁊ essent ep̄i
redditus obligati curtes q̄ desola
te.suasum est ei vt ex diuersis domi
bus ordinis cisterciensis diocesis

sue conuersos fideles atz prouidos accōmodaret qui ⁊ curtib⁹ preessēt ⁊ annuos redditus sua industria reformarent. Qui cū consilio tali adquieuisset ⁊ taz ex campo q̄ ex monte domibus religiosis conuersos aliquos collegisset suasum est ei vt etiam predictū ꝯuersum assumeret. ꝑ quo cum honestum misissz nūcium ⁊ ille ex parte ep̄i salutasset prepositum adiecit. Domin⁹ meus modicā petitionē petit a vobis quā ei negare non debetis. Cui cum preposit⁹ respondisset. Nō est domini mei rogare me. sed precipere. Subiunxit ille. Petit obnixe vt talem ꝯuersum ad tales vsus ei accōmodetis. Ad quod verbum prepositus satis humiliter constanter ac māsuete respōdit. Habeo ducentas oues in tali grangia. in alijs vero tot ⁊ tot. sic ⁊ boues ⁊ equos dominus meus tollat ex illis q̄ntum voluerit. ꝯuersuz vero anime mee ꝯmissū ad tales vs⁹ non habebit. Ego aūt non de ouibus ⁊ bob⁹. sed de ꝯmissis mihi aīabus sūmo pastori in die iudicij rōnem redditurus suz. Et non concessit ei. Reliquit ⁊ aliud sue liberalitatis iudicium contra auariciā religiosorū vtile satis exempluz. Die q̄dam anteq̄ amotus essz p̄fato modo supradictus ꝯuersus ab administratione sua preposit⁹ ad vnā grangiarum suarum venit. in qua pullū equinū pulcrum satis vidit. de quo iā dictum fratrem cuius essz vel vñ veniret interrogauit. Cui cum conuersus responderet talis homo bonus ⁊ fidelis amicus noster moriēs eum nobis legauit. Ait prepositus. Utrum ex deuotione vel ex aliquo iure legauit eum? Respōdit conuersus. Ex decessu illius emersit Nam vxor ei⁹ eo q̄ essz de familia nostra iure curmedie illum obtulit. Tunc ille mouens caput respondit pium verbum. quia bonus homo ⁊ amicus noster fidelis erat. idcirco vxorem ei⁹ spoliasti? Redde ergo femine destitute equum quia rapina est aliena rapere vel retinere. tuus em̄ antea non fuit. .xlij.

Quia idem prepositus steynueldensis vir prudens erat pro negotiis monasterij egrediens secum iuuenes minus libenter ducebat. Nouerat enim hoc eis non expedire propter tentationes diabolicas. Die quadam cum vnum ex adolescentibus secum adduxisset et simul equitantes nescio quid vel vnde conferrent obuiam habuerunt iuuenculā formosam. Quam cum ex industria equum suum retrahendo preposit⁹ salutasset officiosissime stetit illa. et inclinato capite resalutauit eum. Cum paululum recessissent volens prepositus tentare iuuenem ait. puella ista videbatur mihi multum formosa fuisse. Cui cuz ille diceret. Credite mihi domine ⁊ hoc ipsum visum est mihi. Respondit autem prepositus. Unum tantum deformat eam scilicet q̄ monocula est. Respondit iuuenis. Vere domine vtrunqz oculum habet. ego enim satis diligenter consideraui eam. Tūc motus prepositus ait. Et ego bene considerabo dorsum tuum. Tante debueras esse simplicitatis vt vtruz esset mas vel femina scire non posses. Reuersus vero ad monasterium dixit senioribus. Vos domini

qñq̃ arguitis me ꝙ mecum nõ edu
cam iuniores. Et exponens eis cãz
p̃dictum iuuenem durius arguit at
q̃ castigauit. tante erat litterature
vt tp̃e quodam ꝓ negotio ordinis
sui cisterciũ pergens in capitulo ge
nerali faceret sermonem. .xliij.

Abbas quidam vt puto de ordi
ne nigro sicut ex relatione cuiusdaz
abbatis ordinis nr̃i didici hospita
lis erat valdez circa pauperes mul
tum misericors. ⁊ quia in operibus
misericordie feruẽs fuit tales dispẽ
satores domui ue ordinare studuit
qui non eius feruorem impedirent
sed magis incenderent. quanto plu
res hospites suscepit. quanto plus
charitatis pauperibus exhibuit. tã
to illi ⁊ domui eius dñs ampli⁹ be
nedixit. Post cuius mortẽ successor
eius stimulat⁹ auaritia pietatis of
ficialibus amotis ⁊ eis quos tenaci
ores nouerat institutis ait Predeces
sor meus nimis erat dapsilis ⁊ ĩdis
cretus. eius officiales nimis prodi
gi. sic ordinare debemus expensas
monasterij atq̃ temperare. vt si for
te seges nostra grandinata fuerit. ⁊
tp̃a cara emerserint habeamus vñ
pauperibus subueniamus. Huius
modi verbis auariciam suã palliãs
hospitalitatẽ ꝓrsus exclusit. ⁊ cõsue
ta beneficia pauperibus subtraxit.
charitate subtracta ꝓficere non po
tuit monasterij substãtia imo ĩ bre
ui ad tantã deuenerunt paupertatẽ
vt vix haberent qđ fratres mandu
carent. Die quadam vir quidã vene
rande caniciei venit ad portarium
quesiuit hospitium. Quem ille q̃dez
clãculo ⁊ cũ timore collegit. atz hos
pitalitatis officia pro posse ⁊ tp̃e il
li exhibens adiecit Non te scandali
sare debz bone vir ꝙ tam negligen
ter te procuro quia nc̃itas in causa
est. Aliqñ vidi talẽ statũ hui⁹ mona
sterij vt si venissz ep̃s cũ magna ca
ritate ⁊ abũdantia fuissz susceptus.
et ille. Duo fratres expulsi sr̃ de isto
monasterio nisi illi fuerint reuersi
nũq̃ bonus erit stat⁹ ei⁹. Un⁹ eoꝝ
vocatur. date. ⁊ dabitur vobis. vo
catur alter. sic q̃ ab oculis eius re
cessit. Portarius aũt cuz essz cleric⁹
nomina eadẽ retinuit. abbati ⁊ fra
tribus audita recitauit. Resũpta ẽ
hospitalitas ⁊ cepit mox dominus
eis benedicere vt prius. .xliiij.

Quidam paterfamilias seruum
habebat fidelem ⁊ vtilem omnium
rerum suarum dispensatorem. Con
tigit autem vt die quadam sermo
esset de inobedientia ade inter eos
đ esu pomi contra preceptuz domi
ni ⁊ seruus indignando illius incõ
stantie diceret. vt taceam de deo si
mihi taz districte aliquod a vobis
preciperetur. nunq̃ transgressor ef
ficerer. Tacuit tũc dominus. ⁊ post
dies aliquot cum ille minus sibi ca
ueret. nec sermonem contra adam
prolatum in memoria haberet pixi
dem ei clausam sed non firmatam
porrexit atq̃ tradidit dicens. Pixi
dem istam ego custodie tue commẽ
do ꝙ si aperueris illam totius la
boris tui mercede priuaberis. et eti
am gratia mea semper et perpetuo
carebis. Hoc cum crebrius ei incul
casset. ⁊ ille in conclaui suo se rece
pisset. statim multis ac diuersis co
gitationibus cepit fluctuare. varijs
q̃ tentationibus estuare. quid esset
in pixide scire desiderans. Et sepi
us illam vertens atq̃ circunspiciẽs
ait intra se. Quid si aperuero illaz?

solus sum nemo videt .interrogat⁹ negabo.non est testis qui me cōuincere possit. Uict⁹ tandem tentatiōe pixidem aperuit.⁊ auicula que int⁹ erat clausa euolauit. Tunc tristis effectus valde mysterium intellexit.⁊ ad dñi pedes pixidem requirentis se prosternens veniam postulauit.sꝫ non inuenit. Ad quez domin⁹. Serue neq̄ ⁊ contumax tu primū patrē nostrum de inobedientia iudicans tuāq̄ ꝯstantiā apud me ꝯmendans teip̄m ꝯdemnasti Recede ergo a me faciem meaꝫ de cetero non videbis.

Hēric⁹ de wida miles fuit .xlv diues valde.habebat autem vxorē nobilem ac dilectam .Die quadam cum sermo inter eos haberetur de culpa eue cepit illa vt mos est muli eribus eidem maledicere ⁊ de incōstātia iudicare animi eo ꝙ pro modico pomo gule sue satisfaciens tātis penis ac miserijs om̄e genus humanum subdidissꝫ. Cui maritus respondit. Noli illam iudicare.tu forte in tali tentatione fecisses simile. ego volo tibi aliquid precipere qđ minus est.⁊ propter amorem meuꝫ minime poteris custodire illud Respondente illa qđ est mandatū?sub iunxit miles. Ut die illa qua balneata fueris paludem curie nostre nudis pedibus non ingrediaris. alijs dieb⁹ si libet intres. Erat em̄ aqua putens ⁊ fumosa ex totius curie sordibus collecta. Illa subridente ⁊ p̄cepti transgressionem abhorrescēte subiūxit henric⁹. Volo vt penaꝫ addamus.si tu obediens fueris q̄draginta marcas a me recipias .sinautem totidem mihi soluas. Et bene placuit ei. Ille vero ip̄a ignorante secretos custodes paludi adhibuit. Mira res .Ab illa hora matrona tā honesta ⁊ verecunda nūq̄ per curiā transire poterat nisi ad p̄dictam paludem respiceret.et quotiens balneabatur. totiēs de eadem palude tentabatur. Die quadam exiens de balneo dixit pedisseque sue. Nisi ingressa fuero paludem illam moriar Statim q̄ succingēs se cū circūspexisset ⁊ neminem videre putaret.comitante ancilla aquam illam fetidā vsq̄ ad genu intrauit.⁊ huc illuc q̄ deambulando bene concupiscentie sue satisfecit .Quod statim nūciatū est marito eius. Ille gaudens mox eam vidit ⁊ ait. Quid est domina. fuistis ne hodie bene balneata? Respondente illa fui. Adiecit.in doleo vel palude. Ad quod verbum confusa tacuit.sciens eum suum excessū non latere .Tunc ille vbi est domina mea constantia vestra .obedientia vestra.iactantia vestra. Eua vilius tentata fuistis. tepidius restitistis.turpi⁹ cecidistis . Reddite ergo quod debetis. Et cuꝫ non haberet illa quod solueret omnia vestimenta eius preciosa tulit ⁊ per diuersas personas distribuit sinens eam per aliquod temp⁹ bñ torqueri .xlvi.

Miles quidam sicut audiui a q̄dam viro religioso multa scelera cōmiserat.tandem ductus penitentia venit ad sacerdotem de commissis facta confessione penitentiam suscepit.sed suceptam seruare non potuit .Cunq̄ em̄ hoc sepius actitasset die quadam dixit illi sacerdos. Nihil sic proficimus. dic ergo mihi. Est ne aliquod quod pro peccatis tuis possis custodire. Respondit autem ille. Est pomus in possessione mea tali.cuius fructus tam ama-

rus ⁊ pessimus est vt nunq̄ ex eo comedere possum. Si videtur vobis bonum penitentia mea sit. vt q̄ adu q̄ viuam de eisdem pomis nō gustem. Sciens sacerdos maxime post prohibitionez excitante carne atq̄ diabolo consurgere tentationē respondit. Pro omnibus peccatis tuis tibi iniungo. vt nūq̄ de fructu eiusdem arboris scienter comedas. Abijt miles penitentiam iniunctam quasi pro nihilo reputans. sic sita erat ip̄a arbor vt quotiens curiam suam exiret vel intraret. eādez arborem respicere posset. Respiciendo semper prohibitiōis recordabatur. ⁊ recordando mox grauissime tentabatur. Die quadam ante arborem eandem transiens ⁊ poma in eo considerans ab eo qui primum hominem per lignum prohibitum tentauit ⁊ prostrauit tam valide tentatus est vt ad arborez quidē veniret ⁊ ad pomum nunc manum extendēdo. nunc extensaz retrahendo totū pene diem contrarijs nisibus continuaret. Tandem adiuuante gratia triumphans in tantum concupiscētie restitit. vt corde coangusto sub arbore iacēs spūm exalaret .xlvij.

Sancte recordationis dn̄s henricus albanensis episcopus ⁊ cardinalis anno .M.c.lxxxviij. missus a clemente papa temporibus frederici imperatoris predicare crucem in almania contra sarracenos quosdā sibi terre nostre mōachos ordinis cisterciensis assumpsit. Die quadaz cum simul equitarent ⁊ ipse diceret in generali. quis vestrum dicit nobis aliquid boni. Respondit vnus. Ille demonstrato quodam conuerso monacho laico. cuius nomen excidit. Et preceptum est ei statim a cardinale vt verbum proponeret exhortationis. Ille primum se excusans dicens laicum non debere litteratis aliquid loqui. tandem sic exorsus est. Quando mortui fuerim⁹ ⁊ deducti ad paradisum occurret nobis sanctus pater noster benedict⁹. visis nobis mōachis cucullatis cuz gaudio introducet. Uiso vero henrico episcopo ⁊ cardinali mirabit̄ inflatum eū ⁊ dicet. Quis em̄ es tu? Et ille. Pater ego sum monachus cisterciēsis. Respondit sanctus Nequaq̄. monach⁹ corniculatus non est. Tunc henrico satis pro se allegāte. tandē huiusmodi data sententia dicet ostiarijs sanctus benedictus. Ponite eum supinuz ⁊ stomachum eius scindentes aperite. Si inueneritis olera incondita. fabam. pisam. lentem pultes. cibos q̄ regulares cum monachis intromittatur. Sin autem. sed pisces grossos ⁊ cibos seculares atq̄ delicatos foris maneat. Deinde conuersus ad cardinalē subiecit. Quid illa hora dictur⁹ es pauper henrice. Ad quod verbuz cardinalis subridens sermonem cōmendauit

.xlviij.

Retulit mihi bone memorie monachus noster godescalc⁹ de volmēstein quod silere non debeo. Cum die quadam rogaret philippū quēdam nigromanticuz vt aliqua sibi recitaret de arte sua mirabilia. Respondit ille Dicam vobis rem satis mirabilem temporibus meis apud toletum veraciter gestam. Cuz plures ex diuersis regionib⁹ scholares ī eadē ciuitate studerēt ī arte nigromātie. iuuenes aliq̄ de sueuia atz ba

uaria stupenda quedam ⁊ incredibi
lia a magistro suo audientes ⁊ vtrū
nam vera essent probare volentes
dixerunt illi. Magister volumus vt
ea que nos doces oculotenus osten
das quatenus aliquez ex studio no
stro fructū capiamus. quos cū auer
teret ⁊ non adquiescerēt eo q̄ natio
illa gens sit mirabilis. hora idonea
in campū illos duxit gladio circa il
los circulu fecit. monens sub inter
minatione mortis vt infra circulu
se cohiberent ⁊ ne aliquid rogātib⁹
darent vel ab offerentibus recipent
precepit. Recedens ab eis demōes
carminibus suis aduocauit. mox as
sunt illi in formis militu decēter ar
matoꝝ. militie ludos circa iuuenes
exercentes. Nunc lapsū simulabant
nunc lanceas ⁊ enses ꝓtra eos exten
debant omnib⁹ modis satagentes.
vt illos extra circulū extraherent. q̄
cum sic nihil proficerent in puellas
speciosissimas se trāsformātes cho
reas circa illos scholares ducebant
varijs q̄ anfractib⁹ iuuenes inuitā
tes. ex quib⁹ vnus forma ceteris p̄
stantior vnu ex scholaribus elegit
Ad quem quotiens venissz chorisā
do totiens anulum aureum prige
bat. intus suggerendo. ⁊ foris motu
corporis ad amorem suum illum in
flammando. Que cum per multas
vices hoc actitassz vict⁹ iuuenis di
gitum contra anulum extra circulū
porrexit. quem illa mox per eundez
extrahens nusq̄ comparuit. Capta
preda conuentus malignantium in
turbinez resoluitur. fit clamor stre
pitus discipulorum accurrit magi
ster de raptu consocij conquerūtur
omnes. Quibus ille respondit. ego
sine causa suz. vos me coegistis. ego
vobis predixeram quia non eum
amodo videbitis. Ad quod illi. Ni
si restituas eum nobis interficiem⁹
te. Timens ille vite sue sciens baua
ros esse furiosos respondit. Ego tē
tabo si spes aliqua poterit esse de il
lo. Vocans q̄ principem demonio
rum fidele suum ministerium illi
ad memoriam reuocans dixit disci
pline eius multum esse derogandu
seq̄ a discipulis occidendum nisi iu
uenis restitueret. Cui diabolus cō
passus respondit. Cras conciliu ꝓ
pter te i tali loco celebrabo. tu esto
presens. Etsi aliquo modo illum p
sententiam obtinere poteris gratū
habebo. Quid plura? Ad imperiu
principis concilium malignantiu
cogitur. de violentia in discipulum
facta a magistro conqueritur. ab
aduersario respondetur. Domine
inquit non illi feci iniuriam. non vi
olentiam. magistro suo inobediens
ipse fuit. legem circuli non custodi
uit. In hunc modum contendenti
bus illis diabolus demonem quen
dam sibi collateralem de sententia
interrogauit dicens. Oliuere sem
per curialis fuisti. contra iustitiam
personam non accipis. solue questi
onem huius litis. Respondit ille.
Ego iuuenem restituendum esse iu
dico magistro suo. Mox q̄ ad ad⁹
uersarium conuersus ait. Redde il
lum discipulum quia nimis impor
tunus fuisti. Ceteris sententie eius
assensum prebentibus ad manda
tum iudicis eadem hora scholaris
ab inferis reducitur. magistro suo
restituitur. conciliu soluitur. ad di
scipulos reducta preda magister le
tus reuertitur. Cuius vult⁹ ita erat
macer ⁊ pallidus. color tam immu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tatus vt hora eadez de sepulcro vi
deretur resuscitatus .qui socijs apd
inferos visa recitans q̄ deo ꝯtraria
⁊ execrabilis foret illa disciplīa.ma
gis exemplo q̄ verbo ostendit .⁊ a
loco recedens in quodam ordinis
nostri monasterio monachum se fe
cit. .xlix

In hemmērode sacerdos quidā
venerabilis ad conuersionez venit
noīe⁊ opere xp̄ianus.huic demō es
multū importuni fuerunt ⁊ sepe il
los vidit tam ante conuersionez q̄ꝫ
post. Huius tempore alter quidam
sacerdos noīe karolus in eodem ce
nobio factus est nouitius.⁊ erat ei⁹
in probatione soci⁹ ꝑor nr̄ Isebran
dus. Hic instinctu diaboli cui⁹ con
silio vtebatur gule ⁊ carnis sue cō
modis nimis consentiens.infirmita
tes sepius simulauit.qui cum posit⁹
in infirmatorio tm̄ carnē nutriret⁊
spūm negligeret.vadens ⁊ rediens
de priuata cum claudicaret.⁊ in co
quinā respiciendo que ibi preparē
tur infirmis consideraret. predict⁹
xp̄ianus diabolum eū sequi vidit.q̄
eo modo q̄ ille claudicauerat ⁊ ip̄e
claudicauit.⁊ sicut introspexerat in
trospexit.in nullo ab eius gestibus
discrepans. Tandem infra annū ꝓ
bationis deficiens reuersus est ad
ollas egipti.⁊ secut⁹ est caro carnez

Retulit mihi q̄dā ciuis ho .l.
nest⁹ asserens suis tp̄ib⁹ magūtie si
bene memini hoc qd̄ dictur⁹ suz cō
tigisse veraciter. Die quadam dn̄ica
cuz sacerdos in ecc̄ia cuius erat ple
ban⁹ circuiret ⁊ aqua benedicta po
pulum aspergeret.ad ostiuz ecclesie
veniens matronam q̄ndaz pompa
tice venientem ⁊ ad similitudinē pa
uonis varijs ornamentis pictā ob
uiam habuit.in cuius cauda vest i
mentorum quam habebat post se
longissimam multitudinem demo
num residere conspexit.erant enim
parui vt glires .nigri vt ethiopes.
ore cachīnantes.manibus plauden
tes.⁊ ec̄ sicut pisces intra sagenam
conclusi saltantes. Reuera ornatus
muliebris sagena diaboli est .quos
vt vidit demonum quadrigam fo
ris expectare fecit.plebem aduoca
uit.demones ne fugerent adiurauit
territa illa stetit⁊ vt visiones popu
lus videre mereretur quia vir bon⁹
ac iustus valde fuit orationibus su
is obtinuit. Intelligens mulier ob
vestimentorum superbiaz sic se a de
monibus esse derisam domum redi
it.vestimenta mutauit .⁊ tam ip̄i q̄ꝫ
ceteris feminis eadem visio occasio
facta est humilitatis

Quinq̄gesimūp̄mū

In quodā sanctimonialiū mona
sterio quod in oppido būnensi situz
est.sacerdos quidam defunctus est
adolphus nomine vir valde secula
ris ⁊ lubricus iam dicti monasterij
plebanus. Hic sicut mihi retulit q̄
dam sacerdos qui fuerat bunnen
sis canonicus.cum die quadam cuz
suo cognato quodam luderet in ale
is.quidā ex parochianis eius flens
superuenit ⁊ vt matris sue confessio
nem audire eam q̄ꝫ communicare
dignaretur humiliter ⁊ cum lachry
mis supplicauit. Respondente sacer
dote. Non nisi expleto ludo. Et ille
valde instaret asserens infirmam ex
pectare non posse.commotus sacer
dos.secū ludēti dixit. Cognate ego
ꝯqueror vobis de homine isto qui
me quiescere non sinit. Videns se il
le nihil proficere tristis ac gemens

discessit. ⁊ infirma sine confessione atq; viatico ab hac luce migrauit. Die autem tertio is qui cuz sacerdote luserat defuncte filio occurrit.et sacerdotis querimonie recordatus illum sine causa occidit. Post hec et alia peccata plurima sacerdos idez pemptoriā incidit infirmitatez .qui cum essz in desperatione.quedā cognata eius sedens corā illo cū signū ꝯtritionis videret ī eo nullū tristis sic ait. Dñe debilis estis valde .p̄parate vos propter deū .īuocate deuz vt peccata vestra vobis dimittat.⁊ spatiū adhuc fructuose penitētie cōcedat. Ad quod ille desperat⁹ respōdit. Vides horreū illud magnuz ex opposito nostro?non sunt in eius tecto tot calami quot sūt circa me demones ꝯgregati. Et hoc dicto mox agonisans expirauit.eos videns ad esse moriturus quorum consilio vixerat sanus. .lij.

Demon quidam cum hominem a se obsessum horribiliter torqueret ⁊ diuersis per os eius garriendo diuersa responderet.dictū est ei a quodam ex circunstantibus. Dic diabole si posses ad gratiam in qua fuisti redire quid velles propt̄ hoc laboris sustinere? Respondit ille Si hoc esset in meo arbitrio . Mallem cum vna anima decepta descendere in infernum q̄ redire in celum. Mirantibus omnibus cur ita diceret.iteruz hoc verbū respondit. Quid ue hoc miramini.tanta est malicia mea et tam obstinatus sum in illa vt non possū aliquid velle boni. Huic verbo alterius cuiusdā demōis sermo discordat. .liij.

In ecclesia beati petri in colonia cum femina quedam a demone obsessa miserabiliter tormētaretur.cōtigit vt alia obsessa supueniret.idem spiritus malignus de reditu ad gloriam sicut supior interrogatus verbum sermoni eius valde contrariuz audiente me respondit. Si essz inq̄t columna ferrea ⁊ ignita rasorijs et calamis acutissimis armata a terra vsq; ad celum erecta.vsq; ad diez iudicij etiamsi carnem haberem in q̄pati possem me per illā trahere vellem.nunc ascendendo.nunc descēdēdo.dūmodo redire possez ad gloriam in qua fui. .liiij.

In campo domo ordinis cisterciensis que sita est in episcopatu coloniensi sicut audiui a quodaz sacerdote ordinis nostri homine veridico quem res non latuit. Conuersus quidam fuit qui a monachis cum quibus loquebatur in tantum litteras didicerat vt textum alexandri legere sciret. Huiusmodi occasione illectus ⁊ deceptus libellos sibi ad hoc idoneos occulte fecit conscribi cepit q; in vicio proprietatis delectari. Cun q; huiusmodi studium eidez conuerso ad hoc nimis conuerso prohiberetur.amore discēdi apostasiā incurrit.modicum tamen propter etatem profecit. Deinde autem ad monasterium penitentia ductus rediens.et hoc vsq; tertio actitans. nunc enim ad scholas seculares exeundo.nunc reuertendo diabolo copiosam in se prebuit materiam decipiendi. Visibiliter enim illi apparens in specie angeli ait. Disce fortiter quia futurum est ⁊ a deo diffinitū vt haluerstadensis fias episcop⁹ Stultus em̄ ille diaboli dolos non obseruans .sperabat in se antiqua

renouāda fore miracula. Quid plura? Die quadam seductor conuerso se ingerens clara voce ⁊ hilari facie dicebat. Hodie epūs haluerstadensis defūct⁹ est. festina venire ad ciuitatem cui a deo antistes destinatus es. Ipsi⁹ eim consilium mutari non pt. Statim miser de monasterio silenter exiens nocte eadem in domo cuiusdam honesti sacerdotis iuxta oppidū xantense hospitatus est. Vt aūt gloriose ad sedem suam veniret. nocte ante lucē surgens equū hospitis valde bonum strauit. capaz eiusdem induit. ascendit. ⁊ abijt. Mane familia dom⁹ damno cognito apostataz insequens apprehendit. ad iudicium seculare cum furto tract⁹ et per sententiā damnatus. non cathedram vt eps. sed sicut fur patibulū ascendit .lv.

Narrauit nobis anno preterito beate memorie theobaldus abbas euerbacensis q̄ quidā conuersus cū nescio quo tenderet ⁊ auē que cuculus dicitur a voce nomen habens crebrius cantantem audiret. vices interruptionis enumerauit. ⁊ viginti duas inueniens eas q̄ q̄si pro omine accipiens pro annis totidem vices easdem sibi computauit. Eia inquit certe viginti duobus annis adhuc viuā. vt quid tanto tpe mortificem me in ordine. redibo ad seculū ⁊ seculo deditus viginti anni fruar delicijs eius. duobus annis qui supersunt penitebo. Haud dubiuz q̄n diabolus qui supradictum conuersum vt epūs fieret ad credenduz induxerat aperto sermone. ⁊ huic suasserit vt tali augurio fidem adhibēt occulta suggestione. Sed domin⁹ q̄ augurium odit aliter q̄ ille ordinauerat disposuit. Nam duos quos penitentie deputauerat. annos eum in seculo viuere permisit ⁊ annos viginti delicijs ordīatos iusto suo iudicio subtraxit. Ecce tales sunt promissiones diabolice. .lvi.

In susato que ciuitas est coloniē sis diocesis miles quidam thiemo nomine habitabat. qui sic totus deditus erat ludo tesserarū vt nō die non nocte quiesceret semper sacculū cum numis secum portabat vt secū ludere volentibus obuiaret. Ita in ludis expeditus ⁊ fortunatus erat. vt vix aliquis ab illo sine damno recederet. Vt autem posteris ostenderetur q̄ntum deo tales ludi in q̄b⁹ ire. inuidia. rixe. ⁊ damna suscitātur peccatiq̄ verba rotantur. contrarij forent permissum est diabolo vt cū eo luderet qui multis illuserat atq̄ euisceraret qui multorum marsubia euacuarat. Nocte quadam domuz eius in specie cuiusdā hominis ludē volentis intrans saccellū q̄ numis refertum sub ascella portans ad tabulaz sedit. denarios liberaliter apposuit. tesseris iactauit ⁊ adquisiuit. Cui cum prospere succederet ⁊ militi iam pecunia quam apponeret defuisset iratus ait. Nunquid non diabolus tu es? Et ille. Nūc satis est. Appropinquat enim tempus matutinale oportet nos ire. Tollens q̄ illum per tectum traxit cuius viscera tegulis retrahētibus miserabiliter excussit. ⁊ quid de eius corpore factum sit, vel in quem locum illud p̄ iecerit vsq̄ hodie taz a filio eius q̄ a ceteris qui illuz nouerant ignoratur. Mane vero viscerum eius reliquie tegulis inherentes reperte sūt ⁊ in cimiterio sepulte lvij.

Demon quidaz adolescētis venusti speciem induens ad quēdam militem venit obsequium suum illi offerens. Cui cum multuz placeret tā in decore q̄ in sermone. gratanter ab eo susceptus est .qui mox militi seruire cepit diligenter ⁊ taz timide tam fideliter ⁊ tam iocunde vt satis ille miraretur.nunq̄z equū suū ascendit.nunq̄ descendit q̄n ille essz preparatus ⁊ genu flexo strepam teneret.discretum prouidum hilarem se exhibuit. Die quadaz dum simul equitarent ⁊ venissent ad fluuiū q̄ndam magnum miles respiciēs ⁊ plures ex inimicis suis mortalib⁹ post eos venire considerans ait seruo. Mortui sum⁹.ecce inimici mei post me festinant.fluuius ex opposito est nullus superest locus refugij.aut occident me.aut capient. Tunc ille ne timeas domine.vaduz fluminis huius bene noui.sequere tm̄ me bene euademus. Respondente milite. nūq̄ homo fluuium istum in hoc loco transuadauit. Spe tamen euasiōis seruum ducez secutus sine periculo venit ad littus. Et ecce eis transpositis.hostes ex opposito littore consistentes mirati sunt dicentes. Quis vnq̄ audiuit vadum in flumine isto non alius nisi diabolus illum transuexit? Timētes q̄z reuersi sunt. Processu vero tempis accidit vt militis vxor infirmaretur vsq̄z ad mortem. in qua dum omnes medicorum artes defecissent ait iteruz demon domino suo. Si domina mea inungeretur lacte leonino statiz sanaretur Dicente milite vnde haberetur lactale. Respondit ille ego afferaz.qui vadens ⁊ post spatium vnius hore rediens vas plenum secum attulit. a quo cum fuissz peruncta mox meliorata pristinum recuperauit vigorem. Cui cum diceret miles.vñ habuisti tam cito lac istud? Respōdit de montibus attuli arabie .recedēs a te arabiam iui .leene speluncaz intraui.catulos abegi ⁊ ipsam mulsi. sic q̄z reuersus sum ad te. Stupente milite ad verba ista ⁊ dicente. Quis ergo es tu? Respondit ille. Non soliciteris de hoc seruus enim tu⁹ suz ego. Instante milite tandem confessus est dicens. Demon ego sum vn⁹ ex illis qui cum lucifero ceciderunt Tunc magis milite stupente subiunxit. Si natura diabolus es .quid ē q̄ tā fideliter seruis homini. Respōdit demon . Magna est mihi consolatio esse cum filijs hominū . Dicente milite non audeo d̄ cetero vti seruitio tuo. Iteruz ille respondit.hoc pro certo scias quia si me tenueris nunq̄ a me vel propter me aliquid mali tibi eueniet. Nō audeo inquit sed quicquid p mercede tua postulaueris licz dimidium bonoruz meorum libens tradam tibi.nunq̄ homo homini seruiuit tam fideliter et tam vtiliter. Per tuam prouidentiam iuxta fluuium mortez euasi.per te vxor mea recepit sanitatem. Tūc demon. Exquo tecum esse non potero nil pro seruitio meo nisi quinq̄z solidos requiro . Quos cuz recepisset militi illi reddidit dicens. Peto vt ex eis nolam compares .⁊ super tectum pauperis illi⁹ ecclesie ac desolate suspendas vt per eam saltem dominicis diebus fideles ad diuinum conuocentur officium . Sic q̄z ab oculis eius disparuit.et hoc idcirco demon petijt vt hi qui hactenus debitam horaz officij preueni

entes cum sūma deuotione expecta
bant eo ꝙ timerent tardius ad diui
na mysteria concurrere· de cetero
non nisi post auditum nole sonum
conuenirent. lviij.

Ante hoc trienniuz defuncto ab
bate sancti dionysij gentis francoꝝ
apostoli cum ditissima illa abbatia
vacaret ⁊ ad eā plures aspirarēt. ve
nit ad regem philippuz is qui in cō
gregatione videbatur esse potior ꝑ
posit⁹ videlicz ꝓ abbatia supplicās
⁊ dicens. Domine ecce quinquagin
tas offero vobis libras vt propiti
us mihi sitis ī hac abbatia. Cui rex
nihil promittens sed symoniacum
muneris receptione quasi in arce
spei ponens respondit. Date pecuni
am camerario meo secrete. Recedē
te igitur preposito ⁊ quasi de regio
fauore certificato cellarari⁹ de his
nihil sciens eundem regem adijt ⁊
preposito similia petens similez pe
cunie quantitatem obtulit. a quo si
mile responsum accepit. Nouissime
venit thesaurorum infidus custos.
⁊ ipe pro abbatia regi quingentas
libras offerens. Cui sicut superiori
bus responsum est. Et licz rex sicut
homo prudens dissimularet. pluri
mum tamen ei displicebat trium il
lorum monachorum ambitio ⁊ pro
prietatis vitium. imo tam execrabi
le furtum. sciens oblatam pecuniam
monasterio fuisse subtractam. Pre
fixit tamen conuentui diem in qua
eis abbatem constitueret. eo ꝙ ab
batia in man⁹ eius deuoluta fuisset
Sedēte rege in capitulo verbis ad
hoc idoneis premissis cum diligen
ter circunspiceret ⁊ personas consi
deraret tres predicti monachi pre
positus videlicz. cellararius. ⁊ sacri
sta in summa expectatiōe erant po
siti singuli per momenta singula ab
batiā sibi sperantes esse porrigēdā
Et licet spes sancta non confundat
omnes tamen in sua expectatione
sunt confusi. Nam rex videns mo
nachum quendam simplicem in an
gulo capituli residentem et nihil mi
nus q̄z de abbatia sperantem inspi
ratione diuina vt surgeret precepit
Stante illo cum verecundia coraz
principe dictum est ei ab eodem re
ge. Domine en committo vobis ab
batiam sancti dionysij. quo audito
homo ille simplex cum regi non as
sentiret. imo fortiter reclamaret. asse
rens se personam esse humilem pri
uatam ⁊ despectam atq̄z ad tantaz
dignitatem nimis indignam nimis
q̄z insufficientem. se vituperando a
pud regem commendauit. et coegit
eum. Postea subiecit. Domine eccle
sia ista plurimis debitis ē obligata
nec est vnde soluantur. Cui rex sub
ridendo respondit. En in instanti
mille quingentas libras vobis da
bo. ⁊ cum necesse fuerit vobis accō
modabo pecuniam. insuper auxiliū
⁊ consilium impendam. precepit q̄z
camerario supradictam pecuniam
ei afferri. Adhuc puto viuit ⁊ forte
per eum domus illa melius regitur
q̄ per illos essz regēda qui ad eius
regimen aspirauerunt lix.

Ante tempora cuz sub imperato
re frederico hui⁹ frederici auo vna
ex imperialibus abbatijs vacaret.
duo q̄z electi essent nec concordare
possent. vnus illorum magnaz sum
mam argenti quam in monasterio
congregauerat eidem frederico ob
tulit quatenus sibi assisteret. Et pro
misit pecunia recepta. Postea intel

ligens aduersarium eius virum esse bonum simplicem ⁊ ordinatum cepit cum suis habere consiliū qualiter indignum amoueret. ⁊ ob virtutes suas electuz confirmaret. Et dixit ei quidam. Domine sicut audiui monachi omnes ex regula tenētur acus portare. Sedente vobis in capitulo dicite illi inordinato vt ad punctionem digitorum vestrorum acum suam vobis accōmodet. ⁊ cū non habuerit inuenietis contra euz occasionem quasi de irregularitate. Quod cum factum fuisz ⁊ ille non haberet. Alit alteri. Domine presta te vos mihi vestram. Quam cuz ille mox extraheret forte premunit' respōdit imperator. Vos estis monachus in ordine iustus ⁊ ideo tanto honore dignus. Ego decreuerā honorare aduersarium vestruz. sed ille irregularitate sua se reddidit indignum. Bene apparet in his minimis q negligens ⁊ dissolutus sit in maximis. Tali q sophismate monachum astutum imperator amouit ⁊ simplicem in abbatem promouit

In regno francie villa que .lx. quido dicitur virgo quedaz fuit nobilis ⁊ religiosa sed paralitica. Huic pater suus vtpote vir magnus et diues. sacerdotes qui ei diuina celebrarent instituit. ministros annuos q redditus sufficienter ordinauit. que cum orationibus ieiunijs ⁊ diuine contemplationi operam daret. ita illaruz dulcedine est pasta vt omnis cibus corporalis ei ī nauseam verteretur. nec em̄ aliquid ex eo sumere posset. nisi succum modicum vuarum. Hospitalis erat valde per quam ⁊ spiritum meruit prophetie Ordinem nostrum summo honore reuerebatur. ⁊ hoc ei sepissime contigisse fertur. vt cum aliq monachorum siue abbatū ad eius hospitium diuertere proponerent. illoruz aduentuz ipsa presciret. atq ad modum hilaris familie prediceret. Tali ac tali die illi ⁊ illi abbates siue monachi ad nos venturi sunt. p̄parate necessaria. Alio tempore cū die purificationis domine nostre clericis alijs q ministris diuino nutu absētibus sola iaceret intra se tristis dicebat. Modo hic sola iaces. nec aliquid obsequij more ecclesie vniuersalis hodie beate dei genitrici impendis. Hū talia in mente volueret spiritus eius mirabili dei virtute de corpore eductus ab angelo intra celestem hierusalem est deductus. In qua maximaz vidit processionem ex diuersis eiusdem beate ciuitatis ordinibus. patriarchis videlicz prophetis. apostolis. martyrib' confessoribus. ceterisq fidelib' Ex quibus bini ⁊ bini simul incedebāt ⁊ candelas ardētes in manibus gestabant. Antiphonas siue responsoria ad diem pertinentia more ecclesie militantis omnes decantabant stationes debitas obseruabant. Angelus vero virginis ductor alteri cuidam virgini quam nouerat esse consimilis meriti illam sociauit candelam porrigens ardentem. Tant' erat decor omnium. tanta gloria. in dispari tamen claritate singulorum vt nulla lingua fari sufficeret. Saluator vero qui caput est omnium sanctorum splendor glorie ⁊ sol iustitie indutus pontificalibus mitrā gestans in capite suo. cum baculo cirotecis ⁊ anulo. ⁊ reliquis episcopalibus ornamentis nouissimum locū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cuz matre tenebat. Cuius pulcritudinem omnis celestis exercitus mirabatur. Qui cum post tertiam stationem inchoasset antiphōam. In die beata virgo maria puerum hiesum ꝛc. ingressi sunt templum ex auro gemmis ꝗ constructuz. Deinde inceptus est misse introit⁹ ⁊ ab omnibus simul decantatus. Interim christo introeunte ad altare postq̃ expletum est kyrieleyson per chorū alternatim post Gloria in excelsis deo ꝛc. quod ipse inchoauit beatus prothomartyr stephanus epistolā legit de libro malachie prophete. Sanctus vero iohannes euangelista dalmatica indutus legit euangelium secundum lucam scilz. Postq̃ impleti sunt dies purgationis ꝛc. Quo perlecto dominus secundum morem ordinis nostri ad gradum redijt. et ab offerentibus candelam suscepit. Predicta autem virgo per spiritum sentiens se ad corpus reuersuram. candelam suaz offerre noluit. etiam angelo suo precipiente. volens illam secum ad terras portare. Quod angelus considerans candelam in manu eius fregit. superiorem partem auferens ⁊ inferiorem ei relinquens. Sic ꝗ ad corp⁹ reuersa partem eandem manu conclusam se retinuisse inuenit. de qua plurime fiebant ⁊ forte vsqz hodie fiunt virtutes. Nam aquam superfusam infirmi bibunt ⁊ conualescūt Tam manifesta ⁊ sublimis erat visio vt moduz eius minime intelligeret. dicens illud apostolicum de ea interrogaretur. Siue in corpore sive extra corpus nescit deus nescit dominus. Eustachi⁹ abbas de claustro visitator noster audiens hanc visionem quibusdam abbatibus referentibus nobis illud desiderio veritatis cognoscende virginem principaliter adijt ⁊ ab eius ore que dicta sunt audiuit .lxi.

Ante hos annos cum catholici contra albienses hereticos fuissent signati. ⁊ cum iam non modicum ab eisdem hereticis essent exacerbati. duo honesti clerici per terram illorum transeuntes cum ecclesiam vidissent in via desolatam ait vn⁹ alteri. Sabbatum est intremus ecclesiam hanc ⁊ dicamus missam in honore domine nostre. Portabant enim secum librum. calicem ⁊ indumenta sacerdotalia. anteq̃ esset missa completa hereticis proditi sunt. qui armata manu intrantes ⁊ sacerdotem de ecclesia trahentes linguā eius radicitus absciderunt. Quem socius multo labore cluniacum deducens monachis commendauit. Illi vero sicut viri catholici ⁊ religiosi sacerdotem catholicum ⁊ notuz propter fidem christi ⁊ genitricis eius honorem tam crudeliter mutilatum deuote suscipientes. omnem ei humanitatem exhibuerūt. In nocte vero epiphanie cuz solennes decātarent̃ vigilie baculo parietē pulsans ministros aduocauit. qui cum quererent quid vellet ⁊ ille se in oratorium deportari signaret volētes ei parcere non adquieuerunt. Tandem importunitate eius tediati in ecclesia eum ducentes ante altare quoddam deposuerunt. Qui cum matrem misericordie tota mentis deuotione inuocasz. illa ei apparēs ⁊ carnem lingue formam habentez in manu tenens respondit oranti. Quia propter fidem filij mei ⁊ ho

norem mihi exhibitum lingua tua
priuatus es.aperi os tuum .Quod
cum ipse fecisset digitis ori eius im
missis radici lingue precise eandem
carnem coniunxit ⁊ vniuit.sic ꝗ dis
paruit.Qui mox cum angelo in vo
cem laudatiōis erumpens clara vo
ce clamauit .Aue maria gratia ple
na vsqꝫ ad finem.quam saluationē
cuz crebrius repeteret stupentes ac
currere ministri.accurrerūt ⁊ de cho
ro monachi. de tam puro ⁊ tam io
cundo miraculo deum et eiusdez ge
nitricem glorificantes. Non imme
mor collati sibi beneficij clericus in
eodem cenobio factus est monach⁹
Cum iohannes scholasticus xantē
sis circa idem tempus essz ī prouin
cia albiensium cuz exercitu domini
audiens de tanto miraculo in redi
tu cluniacum venit iam dictuz mo
nachum sibi ostendi petiuit .Quo
viso laudauit dominum de tanto
miraculo hominib⁹ inaudito .qui
matris sue honorem augere volens
homini non solum muto loquelam
restituit.sed prorsus elingui linguā
reddidit. Noluit enim matris sue
honoratorem mutilatum relinque
re.sciens non decere celi reginā mu
tilatum habere ministrum. erudiēs
nos suis operibus vt et nos paren
tes nostros omni honore prosequa
mur ⁊ eorum voluntatem dumino
do ad malum nos non impellant
quantum possumus studere implea
mus. .lxij.

Adam sacerdos ⁊ monachus in
lucka monasterio ordinis nostri cō
siderans me in huiusmodi miracu
lis delectari.ex multa charitate mi
hi de seipso retulit quod dicturus
sum.Cum inquit essem puer ita ca
put habebam scabiosuz vt pre feto
re putredinis eius mecuz sedere vel
legere scholares recusarent. Prima
oratio quā didici salutatio erat an
gelica adhuc puerulus satis eaz fre
quentans.Cum apud monasteriuz
westphalie positus fuissem ad litte
ras ⁊ eundo ad scholas siue ad ma
tutinas quotidie transirem ad q̄n
dam ecclesiam conuentualem ex ne
cessitate vie sine intermissione ante
oratorium in honore dei genitricis
dedicatum cum tribus venijs toti
dem feci salutationes. Nocte q̄daz
putās ad matutinas fuisse compul
satum surrexi tremens. ⁊ cum venis
sem ad iam dictum monasterium.es
set ꝗ oratorium clausum tribus vi
cibus secundum consuetudinem ge
nua flectendo dominaz nostram an
gelico versiculo salutaui .surgēs ve
ro inueni ostium apertum ⁊ tanta
erat ī ecclesia claritas vt fulgori me
ridiano assimilaretur.quaz cum stu
pidus intrassem .vidi ante mai⁹ al
tare septem matronas pulcerrimas
residentes.vnam in medio que cete
ris clarior erat ⁊ sex hincinde.id est
tres a dexteris ⁊ tres a sinistris.me
dia vero me vocans cum propius
acceessissem ait .Bone puer qnare
non adhibetur cura capiti tuo? Re
spondente me .Domina satis circa
me laborauerūt amici mei sed nihil
profecerunt.Subiunxit illa. Nosti
que sum? Cui cum dicerem.non do
mina.respondit.Ego suz mater xp̄i
⁊ domina huius oratorij. quia mei
memoriam solitus es habere.ego ti
bi curam adhibeo. Accipe fructus
ligni fusilis ⁊ fac tibi hodie ex eo la
uari caput tribus vicib⁹ ante mis
sam.in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tus sancti .statim q̃ curabitur. Et dixit domina nostra mater christi ad eum.videlicz. Ad me accede adã Et feci secundum mandatum eius flectente me coram ea genua mea. manum suam benedictam super ca put meum ponens ait. Ab hac ho ra vsq̃ ad diem mortis tue non do lebis caput. Mane vero cuidam fe mine que me nutriuit omnia retuli. Qui in vallem proximam descẽdẽs ⁊ ostensos fructus colligens predi cto modo caput meum lauit statim q̃ conualui. Dolorem vero capitis nunq̃ ab illa hora passus sum.cum tamen hoc in ordine satis sit mira culosum. .lxiij.

Miles quidam etate adolescens cum quodaz milite diuite domino suo a quo beneficiatus erat habita bat. Et licet etate floreret amplius tamen florebat virtute virginitatis Inuidia operante diaboli ad vxo rem domini sui grauissime cepit tẽ tari. Qui cum per annum eadem in cessanter tentatione laboraret .iam q̃ ei intolerabilis esset submota ve recũdia domine sue quid pateretur aperuit. A qua repulsaz passus am plius affligebatur. Casta eniz erat matrona ⁊ viro suo fidelis. Veniẽs ad quendam heremitam de cuius consilio totus pendebat passionem suam illi cum lachrymis confessus est. Cui vir sanctus fiducialiter re spondit. O nihil aliud nocet tibi. Ego tibi dabo consilium vt deside rium tuum consequatur effectum. Per annum istum singulis diebus dei genitricem Mariam centies cuz totidem venijs angelico versiculo salutabis et quicquid volueris per illam impetrabis. Sciebat enim q castitatis amatrix iuuenem castum licet in erroze posituz non desereret Ipsa enim tante pietatis est vt ne minem se inuocantem et sibi fideli ter seruientem periclitari sinat. Cũ q̃ iuuenis ĩ multa simplicitate do mine nostre iniunctum obsequium impeuderet.die quadam sedens in mensa domini sui recordatus est q̃ dies eadem terminus esset anni. Et statim surgens ascendit equum su um. vicinam q̃ intrans ecclesiam orationes solitas expleuit. Qui cũ exiret de ecclesia vidit matronam pulcerrimam omnem decorem hu manum transcendentem equum su um per frenum tenentem. Miranti quenam esset illa respondit. Placz ne tibi species mea? Dicente milite. nunq̃ pulcriorem te vidi. Illa sub iunxit. Sufficeret ne tibi si me pos ses hr̃e vxorẽ? Qui cũ responderet. cuilibet regi bene sufficeret species tua.et beatus iudicaretur tuo con sortio. Subiecit illa. Ego eĩ ero vxor tua.accede ad me da mihi oscu lum.et coegit eum dixitq̃. Modo iniciate sunt nuptie.et in tali die co raz filio meo perficientur. Ex quo verbo cognouit eam esse matrez do mini. Apprehendes q̃ strepam equi eius vt ascẽderet precepit. cuius au ctoritate miles pressus obediuit.ab illa hora tam plene a libidinis ten tatione predicta miles liberatus est vt etiaz vxor domini sui miraretur Hec cum heremite recitasset per or dinem ille genitricis dei pietatem si mul ⁊ humilitatem admiratus re spondit. Ego interesse volo diei nu ptiarum tuarum Interim de rebus tuis disponas. Quod cum fecisset ⁊ heremita venisset ad diem prefixuz

dixit iuueni. Sētis aliquid doloris Respondente illo non .cum secūdo post horam idipsuz ab eo sciscitare tur. Respondit modo sentio .Qui post paululum agonisans spiritum exalauit.⁊ celestem thalamum pro missas nuptias celebraturus intra uit. .lxiiij.

In mōasterio quodam sanctimo nialium cuius nomen ignoro ante nonnullos annos quedam virgo degebat nomine beatrix. erat enim corpore speciosa .mente deuota .et in obsequio dei genitricis feruentis sima. Quotiens illi speciales oratio nes siue venias secretius offerre po tuit pro maximis d̄licijs reputauit. Facta vero custos hec egit tāto de uotius quanto liberius. Quam cle ricus quidaz videns⁊ concupiscēs ꝓcari cepit Illa verba luxurie sper nente isto importunius instante ser pens antiquus tam vehementer pe ctus eius succendit vt flammā amo ris ferre non possz . Accedens vero ad altare beate virginis patrone oratorij sic ait. Domina quanto de uoti⁹ potui seruiui tibi .ecce claues tuas tibi resigno .tentatiōes carnis sustinere diutius nō valeo. Positis qꝫ super altare clauibus .clam secu ta est clericum.quam cum miser ille corrupissz post dies paucos abie cit. Illa cum non haberet vnde vi ueret ⁊ ad claustruz redire erubesce ret facta est meretrix. In quo vicio cum quindecim annos transegisset. die quadam in habitu seculari ad portam venit monasterij. que cum dixissz portario.nosti beatricē qñqꝫ huius oratorij custodem? Respon dit. Optime noui. Est eniz domina proba ac sancta ⁊ sine querela ab ī fantia vsqꝫ ad hāc dic̄ in hoc mona sterio ꝯuersata Illa verba hoīs no tans sed non intelligens. duz abire vellet mater misericordie in effigie nota ei apparens ait. Ego per quin decim annos absentie tue officium tuum suppleui.reuertere nunc ad lo cum tuum ⁊ penitentiam age quia nullus hominum nouit excessuz tu um. In forma siquidem ⁊ habitu il lius dei genitrix vices egerat custo die. Que mox ingressa q̄diu vixit gratias egit per confessionem circa se gesta manifestans. .lxv.

In vicina ciuitate tridentine sic̄ mihi retulit quidaz abbas latro fa mosus versabatur.a quo multi val de depredabantur. ⁊ qui se defen dere voluerunt nec potuerunt occi debantur. Hic cum die quadaz mo nachum quendam ordinis nostri obuium haberet sperans q̄ pecuni am portaret ait. Nisi voluntarie se quaris me occidam te. Quem cum monachus sequeretur ⁊ quereret in via quis esset vel quid operis habe ret.respondit ille. Ego sum latro il le famosus.nomen suuz exprimens Cui cum monachus diceret. Jam incipitis canescere ⁊ non timetis a nime vestre. Respondit ille. Nō pl⁹ q̄ꝫ pecus. Et tacuit monachus. Ve niens in speluncam illius ait intra se. Si posses hominem hunc cōuer tere magnuz deo prestares obsequi um. Dixit qꝫ ad latronem .Si licet mihi aliquid vos interrogare? Re spondente illo licet.monachus sub iunxit. Qualis extitit vita vestra a principio? Respondit ille .pessima. quando puer eram cū omnib⁹ meis coetaneis contendebaz .factus ado lescens furtis operā dedi .deinde in

viruz proficiens latrocinia exercui in quibus adeo profeci vt hodie caput ⁊ magister sim omnium latronum huius prouincie. Ad qd monachus. Nunquid non timetis penas eternas huiusmodi operib⁹ preparatas? Dicente illo. de anima nulla mihi questio est. eo q̃ perdita sit. Monachus respondit. Quid si possem vobis ostendere viam salutis. velletis mihi adq̃escere nec ne? Ait latro. Etiam vobis consentirem. et ille. Jeiunate vnum diem in ebdomoda in honore sancte marie genitricis. ⁊ nullum in illa die ledatis. ⁊ sciatis pro certo quia gratiam magnam apud filiuz vobis obtinebit Respondit latro. Nec revera faciã ⁊ iam voueo. Nihil ea die comedã nullum deprzedabor. nullum ledam Elegit q̃ diem sabbati nihil in illo mali operans. imo plurimos a sociorum manib⁹ deprzedandos sive occidendos ob honorem beate virginis eripiens. Eodem tpe tridentuz ab hostibus per circuitum vastabatur. ⁊ exeũtes satellites ciuitatis cũ hostes die sabbati insequerentur. iã dictum latronem inermem propter diez sabbatum cũ ceteris ceperunt. cum esset fortissimus non se defendebat cũ caperetur. nõ se excusabat nec loqui voluit interrogatus cum ducerctur. Veniẽs in ciuitatẽ mox vt cognitus est patibulo adiudicatus est. Nutu tamen vt creditur beate virginis super pulcritudinẽ corporis eius iudices moti in hoc conuenerunt. vt prouincia abiurata viueret. Quod cum ille abnueret ⁊ diceret Non faciam. melius est enim vt hic peccata luaz q̃ in futuro. Responderunt. Sine tũc vt decolleris Non curo inquit qualis sit pena dũmodo occidar. Et illi. Vis vt vocetur tibi sacerdos. Respondit. Non est necesse. Omnes eniz xpiani estis ommbus vobis peccata mea confiteor. Quod cum fecisset cum multa contritiõe nihil se boni vnq̃z fecisse testabatur preter illud ieiuniuz qd a monacho didicerat. Sic q̃z extra ciuitatem decollatus est. ⁊ in codez loco sepultus. Nocte eadez vigiles portarum circa eius tumuluz luminaria viderunt. Quinq̃z eniz matrone corpus effodientes. ⁊ caput corpori adaptantes poluerunt in feretro mire texture purpura supiecta Ex quib⁹ quattuor singulares candelas ardentes in manibus habentes per quattuor partes feretrũ tollentes. quinta que clarissima omnium erat cum candela sequente ad portam vsq̃z venerunt ibi corp⁹ deponentes. Custodes ista videntes timuerunt putantes esse fantasma. Quibus illa dicebat. Dicite episcopo uestro vt capellanũ meum a vobis decollatum in tali loco ecclesie honorifice sepeliat. minas addens si negligeret ⁊ nominauit se. Mane cum episcopo nunciata essent cum clero ⁊ populo exiens purpurã deposuit. caput precisum corpori vnitum videns expauit. texturã q̃z purpure humanum artificium excedentem admiratus relatis credidit. hominem q̃z cum timore ⁊ honore maximo. non vt latronem sed sicut xpi martyrem in loco designato sepeliuit. Ab illo tempore vsq̃z hodie aliquis vix adultus in illa prouincia inuenitur qui eius exemplo die sabbati in honorem domine nostre nõ ieiunet.

In francia virgo quedam christuz in etate trium annorum quando iā loqui per naturam poterat videre desiderans.hoc vt fieret precib⁹ instabat. Erat enim tam perfecte vite vt non īmerito talia presumeret.et se exaudiri speraret a deo. iuxta vaticiniū prophete. Voluntatez timētium se faciet. Die quadam cum dicta missa ipsa populo omni egresso sola in ecclesia moram faceret ⁊ oraret.infantem quasi triennez circa altare deambulantem conspexit.putans a matre illum ibidem neglectum. Erat enim speciosissimus et tanta gratia vultus eius resplēduit vt in illius aspectu delectata ad se euz vocaret ⁊ manibus demulceret sic dicens. Dic mihi bone puerule vbi est mater tua. Qui dum nihil ei responderet estimans illa vtpote infantem nondum posse fari subiūxit. Nosti dicere pater noster tuuz Ad quod dum nō responderet vt prius adiecit. Dic post me.aue maria gratia plena dominus tecum. Et dixit post eam infantulus eadem verba tam hilariter ⁊ tam distincte vt verba miraretur. Similiter factum est de clausula secunda scilicz. Benedicta tu in mulieribus. Cum vero ei prediceret. Et benedictus fructus ventris tui. totius humilitatis magister sua inspiratione sciens scriptū Non te laudet os tuum sed alienū eandem clausulam dicere noluit ꝫ mox illa intuente per ostensam formam celos penetrauit Tunc primū virgo venerabilis se illa exauditaz intelligens gratias egit christo qui tam celeriter impleuit desiderium suū ex semetipso. .lxvij.

Erat in regno francorum episcopus quidam etate iuuenis sed magne religionis.nominis eius siue diocesis eius non memini. Hic tante fuit pietatis.misericordie.ac humilitatis.vt equitans in via neminem leprosorum sibi occurrentium sine elemosyna preteriret. Sepe etiam ꝺ equo descendit ⁊ petentes preueniens nummis manibus illorum tanq̄ christi gasophilatio immissis atz deosculatis iterum ascendit ⁊ processit. Die quadam dum per stratam publicam incederet leprosus quidā secus viam stans in agro voce raucissima vt sui misereretur clamauit. erat enim aspectus eius tam horridus ⁊ quasi a lepra tam corrosus vt oculus humanus non sine cruciatu illum inspicere possz quez vt sanct⁹ ep̄s vidit misericordia motus mox de equo ruit ⁊ ante illuz currens obtulit elemosynam. Ad quem leprosus. Non sunt mihi necessarij nūmi tui. Cui cum ep̄us responderet. q̄d ergo vis vt faciam tibi. Ille subiunxit. Vt putredinem huius infirmitatis mee abstergas digito ostendens saniem de naribus profluentem magni hororis atq̄ fetoris. Quam autem cum vir beatus christi amore susccēsus manu tergeret. Clamauit ille dicens. Cessa cessa asperitatem digitorum tuorum tolerare non valeo. Cunq̄ adhiberet partem camisie sue que ꝺ panno fuerat satis subtili.simili clamore prohibit⁹ est.tūc episcopus. Si pati nō potes manuz si non pannum delicatum.vnde vis vt abstergatur? Respondit autez leprosus.nihil aliud patiar preter linctionem lingue tue. Mox autem ad illud verbum lucta multum magna sub oriri cepit in corde pontificis

tificis inter gratiā ⁊ naturam. Illa vt fieret volente. ista contradicente sed gratia dei cooperante ⁊ nature vim faciente. linguam apposuit ⁊ p muscidem elephantinam linxit. Mira res. Mox de naribus eius qui leprosus videbatur gemma pciosissima lapsa est in os episcopi. Et vt ostenderet se xpm qui ad probādā epi virtutez finxerat se leprosum in oculis eius gloriose celos ascendit. ⁊ quia eiusdem glorie particeps futurus essz epus ascendens reprimi fit. .lxviij.

Mulier quedam cū apes multas nutriret. ⁊ ille non proficerent imo passim morerentur. cuz contra hoc remediū circūquaqz quereret dictū est ei. quia si corpus dumini inter illas locaret. mox lues ipa cessaret. q ecciam adiens ⁊ se cōicare velle simulans corpus domini sumpsit qd statiz a sacerdote recedens extraxit ⁊ in vno ex alueolis illud locavit. Mira dei potentia. Vermiculi creatorē agnoscentes de fauis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capellulā mire structure fecerunt. in qua altare eiusdem materiei erigentes sacratissimum corpus sup illud posuerunt. Et benedixit dominus operibus eorum. Processu temporis cū femina idem vasculum aperuisset ⁊ iā dictum oratorium considerasset expavit. currens qz ad sacerdotem confessa est ei omnia ⁊ que egit ⁊ q vidit. Tunc ille assumptis parochianis suis ad vasculū venerunt. apes circunvolantes ⁊ in laudem creatoria resonantes abegerunt. capellule parietes. fenestras tectum. campanie. ostium. et altare admirantes corpusdomini cum laude ⁊ gloria retulerunt. licet autez mirabilis sit deus in sanctis suis. mirabilior tamen in his minimis predicatur. .lxix.

Tempore illo quando manifestari ceperunt hereses albienses quidā maligni virtute diabolica suffulti quedam signa atqz portenta ostenderunt quibus ⁊ easdem hereses roborauerunt ⁊ multos fidelium infide subuerterunt. Super aquas ambulauerunt ⁊ non sunt submersi. cernens hoc sacerdos quidam fide catholicus ⁊ vita religiosus sciens vera signa cum falsa doctrina esse nō posse. corpus domini cuz pixide ad flumen vbi illi populis suas ostensuri erant virtutes deportavit. dixitqz in audientia omniuz. Adiuro te diabole per eum quem in manibus porto. ne in hoc flumine ad huius populi subuersionem per hos homines tantas exerceas fantasias. Post hec verba illis super vndas fluminis ambulantibus vt pri' sacerdos turbat' corp' dñi' cū pixide in flumen iactabat. Mira christi potentia. Mox enim vt elementum tetigit sacramentum fantasia cessit veritati. et pseudo illi facti quasi plumbum descendentes in profundū sūt submersi. Pixis vero cum sacramēto statim ab angelis sublata est. Videns sacerdos hec omnia de miraculo quidem exultavit. se de iactura sacramenti doluit. Totam vero noctez in lachrymis ⁊ gemitu transiens mane pixidem cum sacramento reperit super altare. .lxx.

Erkenbaldus de burbay vir nobilis erat et potens. tantus amator iustitie vt nullam in iudicijs respiceret personam. Hic autem cum grauiter infirmaretur. lecto qz decū

beret in proxima camera tumultuz clamores qz femineos audiuit. Qui cū d causa sciscitaretur nullus ei circunstantiū veritatē dicere presūpsit Tunc mittens vnū ex pueris ait. p̄cipio tibi sub interminatione oculorū tuorū vt dicas mihi merā veritatem. Cui ille pauens respondit. domine domicellus meus filius sororis vestre feminā vi opprimere voluit ⁊ hec fuit causa clamoris. Ad qd verbum valde cōmotus dixit militibus. Ite ⁊ suspendite illuz. Milites obedientiā simulantes postq̄ egressi dixerunt ad inuicem. Si occiderimus iuuenez hunc nobilē ⁊ dn̄s noster sicut opinabile est mortu⁹ fuerit vel morte mulctabimur vel erimus extorres. Omnia tn̄ iuueni intimantes ⁊ vt presentie auūculi se sb̄traheret cōmonentes. post horas aliquas ad dominum suum ingressi se eius implesse mandatum affirmauerunt. Quinto vero die iuuenis estimans auūculū de culpa esse placatum vel immemorez aperto ostio introspexit. quē vt infirmus conspexit. verbis blandis iuxta se sedere p̄cepit. vno brachio colluz eius stringens ⁊ manu altera cultellum suum clam extrahēs gutturi eius infixit. ⁊ occidit. Qui cum planctu ⁊ dolore multorum elatus est ⁊ toti prouincie incussit horrorez. Sed erkenbaldo additus est dolor dolori adeo vt inualescente infirmitate pro ep̄o mitteret petens sacrum sibi corpus deferri. Qui cum venisset ille cum multis lachrymis ⁊ contritione cordis omnia peccata sua confessus est tacita tamen iuuenis interfectione. super quo episcopus iratus respondit. Quare subticetis parricidium quod cōmisistis in cognatum vestr̄ Dicente illo. fuit ne hoc peccatum? Subiecit episcopus. etiam crudele nimis. Et ille. ego neqz peccatū iudico. neqz a deo mihi remitti deposco Respondente episcopo. Ego vobis xp̄i corpus non tradaz nisi parricidium idem confiteamini. Subiunxit vir nobilis. sciatis dōine me non illū occidisse ex aliquo rancore siue motu ire. sed solūmodo ex dei timore zelo qz iustitie Nunq̄ aliquis filium sororis plus diligere potuit q̄ ego illum dilexi. si mihi corpus domini mei negauēitis ego illi corpus ⁊ animam meam cōmitto. Hec enim ⁊ dixit propter exemplum ne iusticie ⁊ iudicio derogare videretur. Vix pontifex limē dom⁹ egress⁹ fuerat ⁊ ecce egrotus eum reuocauit dicens Reuertimini domine episcope reuertimini. videte si ī pixide habeatis corpus christi. quod cuz fecissz nec aliquid in ea repperisset. subiūxit ille. Ecce quem mihi negastis ipse se mihi non negauit. apparuit qz hostia in ore eius Et impletuz est in eo quod per sapientem dictuz est. Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite autem de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. quoniam inuenitur ab his qui non tentant illum. apparet autem eis qui fidem habēt in illum. Episcopus vero pauens tantum miraculum vbiqz diuulgauit lxxi.

Magister mauritius parisiensis episcopus ante mortem suam tā grauiter infirmatus est vt materia rapta in cerebrum sensum ei subtraxerit. In tali enim defcu positus cum corpus domini cum instantia

postulasset. ⁊ hi qui circa eū erant propter sensus inopiam illud ei dare non auderent. ꝓcurauerunt cum sacerdote vt hostiam non bñdictaꝫ apportaret. Qui cū venissꝫ cuꝫ multa reuerentia qualiter decebat epm ꝯmunicare. mox vt limen domus sacerdos attigit. epus clara voce clamauit. Tolle tolle. non est domin⁹ de⁹ Reuelauerat deus auriculaꝫ ei⁹ vt ītelligeret quid circa se ageretur Stupente sacerdote necnon ⁊ alijs qui aderant reuersus est veruꝫ christi corpus deferens. Quod cuꝫ verbis catholicis valde atqꝫ compunctis adorās deuote suscepit cū quo ⁊ sensum ad dei gloriam subtractū ꝑfecte recepit. Sicqꝫ in bona confessione plenus fide ⁊ charitate migrauit ad dominū nostrū xp̄m .lxxij.

Tempore scismatis inter philippum ⁊ ottonem domin⁹ guido cardinalis aliquādo abbas cistercien sis cum missus fuisset coloniam ad confirmandam electionem ottonis bonam illic consuetudinem instituit. Precepit enim vt ad eleuationeꝫ hostie omnis populus in ecclesia ad sonitum nole veniam peteret. sicqꝫ vsqꝫ ad calicis benedictionem prostratus iaceret. Precepit etiam vt quotiens deferendum esset ad infirmum. scholaris siue campanarius sacerdotem precedens per nolaꝫ illud proderet. Sicqꝫ omnis populus tam in stratis q̄ in domibus christum adoraret. Retulit eis eodem tempore casum satis miraculosum. Miles quidam in francia fuit tante deuotionis vt quotienscunqꝫ christi corp⁹ eleuari siue deferri videret prostratus illud adoraret. cōtigit vt die quadam vestibus suis preciosis indutus intraret ciuitateꝫ Cunqꝫ platea in qua equitabat nimis essꝫ lutosa ex improuiso obuiū habuit corpus domini. Quo viso modicum intra se deliberans ait. Quid facies modo? Si in tanta ꝓfunditate te prostraueris perdita sunt vestimenta tua hec delicata. Si vero non descenderis saluberrime consuetudinis transgressorem semper accusabit conscientia. Quid plura. Preualescente deuotione de equo prosiliens in lutum se misit. in quo flexis genibus eleuatis manibus christi corpus adorauit. Et qꝛ dulcissimus dominus honorantes se non solum in futuro remunerat imo etiaꝫ in presenti non nūq̄ rehonorat. hoc egit sua potentia vt totius luti nec vna quidem guttula vestimentis eius adhereret. Tūc equū cum multa ammiratione reascendit ⁊ amplius in fide confortatus deū glorificauit.

.lxxiij.

In diocesi leodiensi in villa que elselo dicitur laicus quidam habitabat religiosus noīe winand⁹ monach⁹ nr̄i winandi a q̄ nomen traxerat auūculus. Hic tempore quodam peregrinationis gratia cum q̄busdam prouincie sue hominibus hierosolymaꝫ profectus est. In die pasche cum post solennia missaruꝫ se ad ritum suum illi prepararent. eisqꝫ predictus winādus vt homo valde deuotus suaderet dicens. Cōueniens est fratres vt in hac sacratissima die quiescentes omnes eius horas peraudiam⁹. persuadere non potuit. Festinantibus autem eis ad portum ipse remansit. omniaqꝫ diei officia illius peraudiens solus post

tos die sequenti iter arripuit. Cui persona magne reuerentie in equo occurrens atq; salutans ait. Cur sic bone homo solus incedis vel vnde venis? Respondente eo ab hierosolimis venio ⁊ sic atq; sic mihi contigit. Ille protinus sic subiūxit. Ascē de ⁊ sede post tergū meum bene seq̄mur socios tuos. Quod cum fecisset eadem die iuxta predictam villam eū deposuit dicens. Cognoscis vbi sis? Dicente illo Prouinciā quidem ꝓgnosco. sed quid circa me agat ignoro. Eques adiecit. Quia xp̄m ie sum honorasti idcirco missus sū vt te reducerem. ecce dom⁹ tua. Vadet enarra mirabilia que circa te gesta sunt. Quē cū noti eius vidissent dixissent q; vbi sunt socij tui. respōdit. Hodie fui in hierusalem ⁊ reliq̄rūt me ibidem precedentes me. Et non crediderunt ei dicentes. Senex iste delirat. Qui statim conciuium subsannationes declinans cum pecunia que ei superat ex gratia celestis cōuectoris limina beati iacobi apostoli petiuit ⁊ anteq̄ socij eius redirēt ipse redijt. Duplici ergo testimonio ille glorificat⁹ peregrinorum videlicet q; in pascha in hierusalem sit relict⁹. ⁊ conciuiū q; die sequenti in elselo sit visus ab vtrisq; magnificatus est domin⁹ iesus christus tanta mirabilia vbiq; diuulgantibus.

Retulit nobis nuper lxxiiij. abbas quidam ordinis nostri de q̄dam monacho cui tanta a domino concessa est gratia vt virtute vestimentorum eius multi sanarentur. Sepe si tū adhuc viuit duo fratres vestes ei⁹ induūt vel cingulo se cingunt sanantur. Quod cum quodam tempore eius abbas considerasset nec aliquid specialitatis in illo vidisset. in his verbis eum secretius allocutus est. Dic mihi fili. que est causa tantorum miraculorum? Respondit ille. Nescio domine. Non plus ceteris fratribus oro. non plus vigilo. non plus ieiuno. non plus laboro. sed vnum scio q; me non potest extollere prosperitas neq; frangere aduersitas siue d̄ persona mea siue etiam sit de persona aliorum. Cui cum dixisset abbas. Non te turbauit q; miles talis nuper grangiā nostram incendit. Respondit. Non Totum enim domino deo commisi Si modicum habeo cum gratiarū actione accipio. Si multum iterum gratias ago domino. Et cōgnouit abbas q; causa tante virtutis esset amor dei ⁊ contemptus rerum terrenarum.

.lxxv.

Miles quidam religiosus albertus nomine cognomento scotharet ante conuersionem in armis erat tā strennuus in militia tam nominat⁹ vt pene omnes nobiles terre nostre certatim ei sua munuscula dextrari os videlicet et vestimenta preciosa dirigerent. quatenus illum sibi associarent Die vero quadam duo que dam obsessa puella duodecim annorum cuiusdam militis filia in quadam sedens ecclesia a religiosis exorcizaretur in risum resoluta clamauit Ecce amicus meus venit. Requirē tibus illis de quo diceret. Respondit autem illa. bene videbitis eum dicebat etenim de predicto milite qui illa eadem hora satis remotus fuerat ab ecclesia. Qui quanto plus propinquauit tanto plus illa exultauit. Qui vero cum ecclesiam

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

intraret illa ei assurgens ⁊ manib⁹ plaudens salutauit cū dicēs. Ecce iste est amic⁹ me⁹. cedite cedite finite illum appropinq̃re. Erat cū indut⁹ vestib⁹ purpureis atq̃ cultellatis. q̃ cum accessissz ad eam ⁊ dixissz sum ego amic⁹ tu⁹? Respōdit per os puelle diabol⁹. Etiā amic⁹ me⁹ optim⁹ omnē enim volūtatē meā facis. De quo verbo miles satis turbatus est licz dissimularet. Subridens tñ sic ait. Tu demon stultus es ⁊ fatuus. Si paudens esses nobiscum ad torneamenta pergeres in quib⁹ homines capiūtur ⁊ occidūtur. Vt quid sine causa vexas puellaz hanc innocuā que non peccauit? Dicente diabolo. si vis vt tecuz pgam sine vt intrez in corpus tuū. respondit miles Certe nō intrabis in me. Et diabolus. Concede vt sedeam in sella tua Quod cū negassz petiuit locū ī aliqua parte equi vel freni que omnia negata sūt ei. Ad quē rursus diabol⁹ Nō possū pedes currē. Si vis vt tecum vadā aliquē mihi saltē locū concedas circa te. Miles vero puelle compassus ait demoni. Si villaz volueris deserere concedā tibi vnā lingulā pallij mei. tali conditiōe vt in nullo me ledas ⁊ tam diu mihi adhereas q̃ diu torneměta q̃ro. qñ tibi precepero bona tua voluntate sine contradictiōe recedes. Et iurauit ei diabolus dicens Non te ledā sed promouebo. Exiens q̃ de puella lingule pallij eius insilijt mirabili motu se prodēs. Ab illa hora tñ glorie in torneamentis militi accessit. vt quos lācea deijcē vellz deijceret. quos capere caperet. cum eunte ibat. et cum loquente loquebatur. Quando prolixius in ecclesia orabat dicebat. Modo murmuras nimis. quando aqua bñdicta se aspersit iterum aiebat. Vide ne me tāgas Cui miles. Si vna gutta te tetigerit non mihi placebit. Tempore illo quo crux predicabatur cum miles intraret ecclesiam gratia signationis diabolus eum retrahere nisus est dicens. Quid hic agis? Respondit miles. Deo propono seruire ⁊ tibi renunciare. Recede ergo a me. Hec dicente milite. Respondit sathan. Quid tibi in me displicuit? Nunquam te lesi sed ditaui. per me gloriosus factus es nimis. Attamē tecum manere nisi consentias non potero quia hoc tibi promisi ⁊ iurauí dum puellam reliqueram quia te in nullo lederem sed semper promouerem. Tunc dixit miles. Ecce crucem iam suscipio ⁊ vt ilico nunq̃ reuersurus recedas a me in nomine crucifixi te adiuro. Et reliquit euz diabolus. Qui mox cruce signatus mare transijt. vbi duob⁹ annis christo domino militans reuersus hospitale magnum atq̃ ditissimuz peregrinis et pauperibus edificauit. Habebat enim annuatim plus q̃ trecentas libras argenti in redditibus. In quo hospitali vsq̃ hodie cum vxore sua in habitu religionis membris Christi seruit. et religiosorum omnium maxime ordinis nostri susceptor devotus. Quibus in ioco dicere solet. Vos domini abbates ⁊ vos monachi nō estis sancti. Nos milites torneamentis operam dantes sancti sumus quia demones nobis obediunt et absq̃ vlla lesione nos sequuntur illos q̃ ab hominibus eijcimus.

·lxxvi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Scholasticus bunensis .lxxvi. nuper veniens de studio parisiensi. historiam retulit satis mirabilez recentiori tempore illam asserens gestam. Familiam inquit cuiusdaz viri nobilis atq; potentis de francia meretrix speciosa sequebatur. Cum qua cum multi indifferenter peccarent clericus quidaz religiosus eiusdem nobilis capellanus de subuersione familie dolens dominum his verbis allocutus est dicens. Omis pene familia vestra meretricis huius contubernio corrumpitur. quorum peccata omnia deus de manu vestra requiret. ⁊ sciat nobilitas vestra q̃ meo seruitio carebitis si non fuerit amota. Mox illa vocatur. verba ei sacerdotis intimãtur. ad que sic respondit. Domine ex inuidia loquitur hec. quia voluptati eius cõsentire nolui idcirco me persequitur. Illo respondente mentiris. vir em castus est. illa mox subiunxit. Ego celerius faciam vos experiri veritatem. Statim accedens ad clericum sub forma penitentis lachrymis profusa post fictam confessionem adiecit. Domine tam vehementer de psona vestra tentata suz. nisi mihi cõsentiendo ignem a vobis succensuz extinguatis viuere ego non potero. Ad quod verbum cum se vir iust⁹ cruce signasset. eam q̃ illa hora verbis quibus poterat submouisset sequenti vero die iterum venit. verba iam dicta repetiuit. hoc etiaz adijciens. Si non feceritis quod postulo. ecce meipsam interficio. Quo audito cum plurimum timeret nec tamen aliquo modo libidini consentire proponeret. Respondit. Ecce tali die. tali in loco si volueris tecum dormiaz. dummodo te non interfeceris. Sic illa leto animo recedens dominum suum mox adijt et quia capellanus suus sibi talia ac talia promisisz procacibus verbis indicauit. Interim clericus scholari suo precepit vt in designato loco lectum ex lignis planis componeret. ligna arida cum stramine subijceret. deinde lintheamen decenter subextenderet. Qd ⁊ factuz est. Die vero statuto venit clericus venit ⁊ mulier. sed clericus stipula pri⁹ succensa lectum ascendit. illam vt simul ascenderet vocauit. Que flammas ex omni parte cernens exsurgere retrocessit. crebrius q̃ vocata ad taz horrendos amplexus venire recusauit. Clericus vero dei adiut⁹ gratia non aliter sensit illum ignem q̃z ventum roris flantez. nec est adust⁹ capillus eius neq̃ vestimenta eius in aliquo sunt lesa. Quod vt misera illa vidit territa ⁊ ad horam de taz grandi miraculo compuncta tã domino suo q̃ ceteris publice cõfessa est q̃ sanctum virum sine causa ex solo rancorez inuidia ob vindictaz premisse accusationis infamasz. ipse vero vir venerabilis non ingratus domino deo nostro ad ordinem se transtulit predicatorum .lxxvij

Retulit mihi abbas theoderic⁹ monab⁹ quondam comes in wieda rem satis mirabilem. Noui inquit in confluentia carnificem quẽdam hominem in officio suo probum satis nomen illius exprimens. hic cum tempore quodam tertia feria ante cineres totam pene noctez in commessationibus expendisset. mane quasi ad abluendas carnes cum quodam suo collega taber

nam intrauit. Cunq; ad officiū mis se pulsaretur. ⁊ fideles ad ecclesiam confluerent necnon ex eadem taber na. iamq; soli hi duo illic remanen tes potarent ait alter carnifici. Cer te modo diu nimis expectauimus. eam⁹ ergo ad ecclesiam propter sa cros cineres. Cui ille mysterium ci nerū irridendo respōdit. Sede ego tibi dabo cineres ⁊ tu mihi. Tollēs q; cineres de latere iactauit sup ca put eius. et ecce mox pena irrisiōis subsecuta est. Nam statim circa ca put ⁊ faciem tantū sensit puluerem acsi follibus ei insufflaretur. Cunq; territus clamaret. tantum ore cine res hausit. vt pene suffocatus fuiss; Accurrerunt multi plagam tam mi rabilem videntes. Ductus est in p; ximā insulam in qua non puluis s; gramen erat sed nihil ei profuit. in pomerio in solario neq; in aliquo loco a turbine cineruz se defendere potuit. a quibus tandem suffocatus penam irrisionis soluit. .lxxviij.

Egrotabat in hemmerode ceno bio sacerdos Isenbarus nomine cu stos ecclesie plus q̄ tricesimū annū agens in ordine ⁊ ad extrema pdu ctus est. Media nocte cum super eū ministroruz vigilaret diligentia. au dierunt eum leni susurro verba so nare. timentes q; ne morti proxim⁹ aliena loqueretur. ori loquentis au re adhibita intellexerunt verba sub limia edificationis plena de gloria celestium ⁊ in enarrabili letitia san ctorum. Dignum ergo iudicantes testem his idoneum adhiberi nun ciauerunt hec abbati. quiz ipse gra ui laborabat infirmitate. Vocatus abbas affuit. Interim cecidit horo logium ⁊ occasione sumpta sic fari cepit. Ach q̄ suauem noctem exegi q̄ delectabili horologio temperan do operam dedi. q̄ dulces ⁊ q; sua ues concentus audiui. choris in ce lo psallentium interfui. Ach q̄ con corditer q̄ delectabiliter psallebant In nostro cantu solet esse dissonan tia tedium lassitudo. ibi lōge aliter est. In vnaz omnes conueniunt me lodiam super omne quod delectat dulciorem. Infatigabiles laudare non cessant. et quanto plus laudāt tanto plus crescit amor laudandi. ⁊ mirabili atz ineffabili modo hoc prouenit. in vsuz gratissime quietis q̄ nunquam vacant a laude creato ris. Ibi enim vidi homines nostri ordinis super omnes alios eminere claritate ⁊ dignitate et gratia pre cellere. Qui enim magis hic humili ati sunt mediocribus p christo con tenti gloriosius ibi exultant. abun dantiorem accipientes consolatio nem. faciem splendidissimam. statu ra celsi. veste etiam gloriosi. Cum his autez familiariter conuersatus sum ⁊ amico refectus colloquio. ap paruerunt etiaz mihi fratres nostri domin⁹ wernerus prior. ⁊ domin⁹. A. et dominus. A. et domin⁹ cuno ⁊ dominus dauid honore celsi can didissimis indutiores cucullis quo rum nitor oculis meis tam erat im penetrabilis q̄ radi⁹ fulguris cho ruscantis. Tanta gloria vestium de lectatus solicite querebam. si talem ego habitur⁹ essez. ⁊ dixerunt. Qui viuit irreprehensibiliter. talem ve stem sperare potest. Si vero viciuz latuerit in conuersatione. macula apparebit in illa veste. Culpa enim vite maculam generat in veste. Im maculatam ergo merebitur ille ha

bere vestem.qui se a maculis seruat immune Et dixi que sunt macule?. Et illi. Murmuratio.detractio.invidia.negligentia et quicqd sinceritatem cordis maculat et confundit Qui talia agūt in gloria vestis maculā ponūt. Tu vero pro multis laboribus et vite honestate similē sortieris vestem. His dictis faucibus arefactis viribus q̃ exhaustis defecit loquens Post modicū instillata refocillatus aqua resumpto q̃ spū ad loquēdum se parans spem fecit auditoribus et ait Utinaz differret me dñs vsq̃ duz cōpleto opere dei dominis nostris loqui possem.ab q̃ leti nūcij baiulus essem q̃ leta q̃ stupenda narrarē que vidi que audiui et sensi.que parata sūt diligētibus deū.et in laude eius,vigilātib?. Et abbas Frater quomō hec vidisti? Et ille. Quater hac nocte rapt? sum ante deū pectus meū apertum est.et anima mea educta ē et statim fui inter choros angelorum et vidi dominā nostrā in immensa claritate cū suis sacris virginib? q̃ se mihi ꝓmisit in necessitate affuturā.z sanctum michaelē cum multo exercitu angelorū ꝓparatū in auxiliū mihi. Nam altari z memorie sue honorē solebam semp impēdere z inenumerabilē multitudinem sanctorū et q̃s ātea nō viderā statim agnoui. Rursum spiritu et viribus deficiēs loq̃ cessauit Cōpulsus itaq̃ de sorbicta pauxilluz accepit.et gustans ait. O q̃ dulcis est dñs gustantib? O q̃nta ē suauitatis eius abūdantia? q̃z larga q̃ indeficiens et omniū delitiaꝝ copijs affluēs qua me in hac nocte reficere dignatus ē? O dulcedo illa dulcedo gratissima optabilis z prestantissima O q̃z singularis q̃z excellens et ineffabilis Intus erā.in corde vtrūq̃z teneo.verbis aūt explicare nō valeo Quā sentire potui.non possū effari.rei nimietate vict?. Taz felici refectione pastus hanc refectōnem supaddere superfluū duco Hec breue z modicū nutrimentū prestat illa in perpetuū reficit et saginat. O q̃ beati sūt qui illa sine fine fruituri sūt. Iubente abbate vocati sūt q̃dā nouicij viri quondaz in seculo clari virtute militari insignes quos ita ꝓ solatus est. Vere felices estis et terquater q̃z beati.qui de vana vestra cōuersatōne atq̃z mūdana vanitate p diuinaz misericordiā vocati estis partē in celis cū iustis habituri Cōstat enī de salute vra si tamen pseueraueritis Nā dñs dauid indefinenter pro vobis p̄ces ad dñm fundit. quatenus q̃ salubriter inchoastis feliciter cōpleatis Unū autē eorum nomine exp̄mens de eo dicebat nisi portas claustri ingressus fuissz mortis eterne portas nō euasisset Aderant et hospites cōuertendi gratia de sedib? suis euocati.sed nimio ad huc rerū tpalium amore detenti rē arduā aggredi dubitabāt Qui fiducialiter accedētes ad virū dei mentis q̃z fluctuationē cōfessi sūt.q̃ videlicet velle adiaceret eis.pficere autē bonū nō inuenirēt.supplicabant vt oratōnibus eius adiuti mererenē in bono stabiliri Et ille Quādiu mente adheretis seculo nō potestis pfēe placere deo nec firmari in bono.habētes volūtatē fixam in malo Quapter recedite omino ab his que inutiliter amatis et non deerit vobis gra saluatoris. Si vidissetis q̃ ego vidi omnē gloriā mūdi vilem repu-

taretis. Deinde multa querebāt ille de pre. ille de fratre. ille de suo statu futuro. ille de plenti. Sz vir dei ita singulis responsū tēperauit. vt secre rorū reuelator et cōscientiarū inspe ctor eē pbaretur. Mox vocāte dño sancta illa anima carne soluta est ad dolores corpis vltra non reditura. sed vt credim' immortalitatis luce vestienda. et perenni gaudior suauitate reficienda lxxix

Erat in eadē domo simul laic' conversus nomine obertus. vir mori bus ornatus et actione circūspectus a pmis adolescentie ānis deseruiens in ordine ad omne iubētis impium hylaris et pmptus Hic cuz annis circiter triginta fratrib' infirmis tā deuotū q̄z sedulū exhibuisz obseqū ipe quoq̄z diuersa corpis ineqlitate corruptus ē. et in magnis laborib' supuiuens ānis quasi viginti lōgū trahebat martyriū. verūtā licz cor poze inualidus animi prudentia nō deerat fratrū necessitatib' prudenē disponēs omnia. Tandē mortalita tis vrgente procella. et languore in ualescēte diez suū functus vita simul et doloribus ereptus est Nocte bti stephani que prima est natali dñi pulsata est tabula defunctorū p eo et surgentes festinanter aduenerunt fratres. oratōnibus munientes frīs exitum Jacebat autē vt moris ē po situs supra mattā extremū trahens spiritum Dicta letania cum adhuc aliquid spiramenti superesse videre tur. incepti sūt psalmi Inter dicē duz tanq̄z de leui somno reuixit cir cumferens oculos. z iubente abba te repositus est in lectū suū z reuersi sumus Quidā autem rei nouitate p culsi manserunt circa eum. expectan tes donec cōualesceret spiritus eius cupiētes audire ab eo quid hoc eēt miraculi. Postquā autē sibi reddit' est ita dicere exorsus est. hic ego qd facio? certe hic esse nolo Erā inē an gelos. celestis armōie suauitate de mulcebar. deputat' erā beato ptho martyri glorie ipius cōsorz z colle ga futurus Hic ego quid facio cer te redire volo. Post modicū iterum tabula pulsata est et feliciter obdor mieus in domino vt credimus non est fraudatus a desiderio suo partē habiturus in sorte sanctorū

lxxx

Cuno magnus domin' castri de malburch vir potens z diues in seculo. tam valēs in militia ne dicaz in malitia q̄z vigens in prudentia se culari. āte finē vite in sepefato clau stro habitū suscepit regularē Et qa temporis longinquitate nō potēat morū probitate dies suos dimidia re satagebat Ubi adeo profecit q̄ p suminatus in breui expleuit tēpora multa. placita enim erat deo anima illius. Unde z qui vocauerat eum ad suū seruitiū nō solum prestitit ei veniam delictorum. sed et in tali or dine precognitum ei fecit finem suuz Habebat cōuentus protholarium pulcerrimuz quem equitie sue pro pter fetum nobilem deputauerat. Quem cuz vir nobilis henricus de ysenburg concupisceret neq̄z precio habere posset. hoc actum est vt ab sconse subtractus ei transmitteretur Quem cuz minime redderet missus est predictus cuno qui eidē henrico fuerat in seculo amicissimus. Et cū nihil proficeret videns hominē ob stinatū irruente in se vt post patuit spiritu dei ad diuinū eum iudicium

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

appellauit diem ei prefigens. Quid plura Henricus appellationem contempsit et cuno domũ rediens omnibus modis quibus potuit ad eũdẽ diem se preparauit Dicebat igit abbati Domine sexta feria crucẽ accepi.sexta feria trãsfretaui.feria sexta in capella mea me vobis tradidi.sexta feria habitũ indui regularẽ.de sexta feria laborũ meorũ mihi restituet mercedẽ Expletis vero iam tribus annis in sancta cõuersatione febre correptus est Visitatus ab amicis se dixit tertia die moriturũ Illi autez recedere volebant eo q̃ levis esset eius infirmitas et nulla adhuc signa mortis apparerent.sed ipse rogabat ne solennitati sue deessent Et factuz ẽ vt moreretur die tertõ hoc est in vigilia sancti iacobi sicut ipse p̃dixerat Eo sane tempore erat mulier obsessa in villa proxima que hora mortis eiusdez cunonis liberata est.et venit ad sacerdotem suũ dicẽs demonẽ exisse Post paululuz vero rediẽs diabolus gravius vexare miseram cepit Adducta ẽ igitur ad sacerdotem qui quasi concionãdo cũ diabolo cepit interrogare eũ et dicere Miser tu exieras?ita est inquit Et vbi ait fuisti infelix? Ad quod diabolus Cuno ibi super nattaz iacebat ⁊ debebat mori.ad cui transitum festinãtes pene quindecim sociorũ meorũ cum maximo tripudio illuc transibant Et videbar mihi nũq̃ gaudium aliquod habiturus nisi iuissem cum eis. Sciens autem vas istud mihi traditum me amittere non posse.reliqui illud ad temp et ini cũ eis.dixitq̃ sacerdos Quid actum est ibi Respõdit diabol Superuenerũt maledicti tõsurati illi et circunstãtes cadauer ita valide populare ceperũt q̃ nullus nostrum propius accedere ausus fuit Dixit iteruz sacerdos Et vbi deuenit anima? Respõdit diabolus. Ad pedes altissimi Et videte boni homines quanta nobis iniuria sit illata Homo iste nobis seruierat plus q̃ quadraginta annis ad omnẽ volũtatez nostram nocte ac die paratissimus. et modo tribus annis tantuz alteri seruuit domino.et ille nobis abstulit eum Cũ igitur nobis anima auferretur furore commoti in nos inuicem tota debachatione grassati sumus Et ego modo nõ habeo vbi me vindicem nisi in hoc vasculo q̃ mihi traditum est.ex cui occupatõne doloris remedium aliquantulũ recipio lxxxi

Erat quidaz miles in saxonia ludolphus nomĩe.sed tyrãn actiõe Hic cum die quadaz vestib nouis atq̃ scarlaticis indutus in via equitaret rusticum cum curru obuiã habuit Cuius cuz vestimenta ex rotarum impulsu luto aspergerenẽ ipse vtpote miles superbus commotus valde extracto gladio homĩ pedem amputauit Qui postea deo miserãte de peccatis suis dolens in domo ordinis nostri que porta vocat factus est monachus Nõ multo post in grauem infirmitatẽ incidens cuz quotidie a se mala commissa deplãgeret et maxime abcisionẽ iaz dicti pedis infirmario se consolãti respõdit Non potero cõsolari nisi videro signa iob in corpore meo Et ecce post dies paucos cicatricem instar fili coccinei contẽplatus est cir

ca talum suū in eodem pede ⁊ in eo dem loco vbi rustico pedem trūca uerat Qui paulatim cepit cōputre scere ita vt vermes de eo scaturirēt Tūc repletus gaudio ait Podo de venia spero quia iā video signa iob in corpore meo Sicq; in mlta cor dis cōtritione atq; gratiarū actiōe inualescēte morbo spiritū reddidit

lxxxij.

Conuersus quidā cū die qua dam missus ab abbate suo nauigio transiret per fluuiū albiaz qui fluit per saxoniā nauta ab eo nauluz req siuit. Qui cū diceret nihil se ad manū hre pecūie.rndit ille Date mihi pro pignore cingulū vel cultellū ve strum Nō possuz inquit carere his Et mox adiecit Ego promitto vo bis cum ordine meo q̄ dimidiū de nariū vobis remittā Et dimisit eū nauta Recedens ab eo cōuersus eo q̄ res modica videreť pmissuz par uipendit nihil remittens Nō mlto post infirmatus.cū omnibus qui ad erant mortuus videreť.aīa egressa cum ad requiē ascendere vellet pre dictuz dimidiū denariū cuius in cō fessione nō meminit āte oculos ha bebat. Qui adeo creuit vt mundo maior videreť. Cunq; sursū intēdē ti obsisteret neq; aliud esset qd̄ im pediret ad angelor petitionez per missa est redire ad corpus Miranti bus cūctis visionē retulit.et missus est ab abbate naute integer denari us sub omni celeritate Quē vt ille re cepit eadē hora cōuersus expirauit

lxxxiij.

Magister thomas theologus cū in presenti expeditione in castro peregrinorū in camera quadā lecto decūbens esset moriturus vidit dia bolū in angulo stantem Quem cuz cognouisset voce martini allocut' est eum dicens Quid hic astas cru enta bestia? Dic mihi quid ē quod maxime vobis noceat? Cunq; ille nihil respōderet subiunxit Adiuro te per deū viuum qui iudicaturus mortuos et viuos et seculū p ignez vt dicas mihi huius interrogatōis veritatē Ad quod demon respōdit Nihil est in ecclesia quod tantū no bis noceat.quod sic vtutes nostras eneruet.q̄ frequens pfessio Quan do enim homo in peccatis est.pec catis dico mortalibus omnia eius membra ligata sunt neq; tūc potest se mouere. Cuz vero peccata eadez confitetur statiz liber est ⁊ mobilis ad omne bonum. Quo audito do ctor ille bonus ⁊ crucis christi fide lis predicator letus expirauit

lxxxiiij.

In ciuitate metensi sicut mihi narauit abbas quidam ordinis no stri vsurarius quidam defunctus ē auarus nimis. Qui cuz moriturus esset supplicauit vxori sue vt crume nm denarijs refertam iuxta se po neret in sepulcrum. Quod cum illa fecisset quanto secretius potuisset. tamen latere non potuit. Accedē tes aliqui sepulcruz latenter aperu eruut ⁊ ecce duos ibi conspicantur bufones vnum in ore crumene alte ruz in pectore. Ille denarios in ore de crumena extrahebat.iste suspici ens extractos cordi eius immitte bat.acsi diceret. Nos pecunia sacia bimus cor tuum insaciabile Quib' visis illi timore perculsi terram reij cientes fugerunt. Quid putas ani maz huius pati in inferno a vermi bus immortalibus.si tam horrēda

in eius corpore demonstrata sunt in sepulchro lxxxv

Fuit in bacheim villa ꝓxima famosa quedam vsuraria hec cum moritura esset campū totuz coruis ac cornicibus vidit repletū Et clamauit fortiter. Ecce mō appropinquant foris ad me Et adiecit oivi o ivi modo sūt in tecto modo in domo.modo pectus meū laniant.mō animā meā extrahūt Sicqz cuz vlulatu efflauit spiritū a demonib° ad inferos educendū Qui eadez nocte corpus de feretro multis qui aderant videntibus tollētes vsqz ad tectum leuauerunt ⁊ cuz trabe impingerent iuxta limē ostij illud cadere sinentes confregerunt. Extincta sūt luminaria fugerunt homines maneiaz in dicto loco corpus reperiētes qđ bestiali sepulture tradiderunt

Narrauit mihi ante pau .lxxxvi cos mēses aliquis sacerdos de saxonia dicens. Nup in terra nostra q̄dam decretista nominat⁹ mortu⁹est Qui cum hiaret lingua in ore eius defuncti non est inuenta. Et merito linguā perdidit moriens qui illam sepe vendiderat viuens.licz in illo diuino examine vbi aperti erunt libri et hierusalem scrutabitur in lucernis nullus aduocatoꝝ neqz pro se neqz ꝓ alijs assignare poterit aliq̄ falsa loca ex legibus siue đcretis .iusto tñ dei iudicio ad tribunal christi iturus linguā qua multos vel iniuste accusarat vl' temere defensarat amisit lxxxvij

In villa quadaz diocesis coloniensis puella quedam cuiusdaz honeste matrone ācilla ante aliquos annos defuncta est.satis enim erat luxuriosa.satis vaga ⁊ valde secularis Nocte quadā in somnis āte xp̄i tribunal rapta est in cuius circuitu vidit angelos et apostolos martyres et reliquorum ordinum sanctos infinitos Animabus in medio deductis ille ad gloriam iste ad supplicia iudicabantur.Cunqz hec ancilla videret et tremeret accusante conscientia man⁹ suppliciter ad iudicē tetendit.Cuius ille misert⁹ ait.Quid me oras? Da mihi digitū tuū ⁊ ego dabo tibi man⁹ meas .acsi diceret.Da mihi modicam fidez ꝙ te de tuis vitijs emendes.⁊ ego tibi dabo gratiam meam.Sic euigilauit.Que cum retulissz cuidam religiose matrone nomine aleidi que adhuc supest de villa binzennich. Respondit illa.misera emenda vitā tuā satis ꝯmonitaes.Illa p̄mum quidem timuit sed timor idez citius cessauit.Cunqz vt prius vitijs pristinis subiaceret admonitioni flagella adduntur. Naz cum post acerrimas infirmitates expirassz ⁊ nudata sup aream tecta tātum lintheamine posita fuisset duo canes ante domū ī curia se momorderunt.supueniunt tertius ⁊ quart⁹ deinde omnes canes ville.qui seinuicem mordendo domuz intrantes lintheamen superpositum abstrahētes dentibus suis ꝯminuerunt .qui vix a rusticis fustibus expulsi sunt. Cadauere vero sepulto canes fugati redeuntes sup eius tumulum interrupta bella renouauerūt.Timeo enim ꝙ anima modicū habuerit pacis sic̄ nōnulli interp̄tati sc̄ . lxxxviij

Lodouicus lantgraui⁹ maxim⁹ tyrann⁹ fuit de q̄ dictū est in p̄ncipio. hic cū moritur⁹ esset p̄cepit amicis suis dicens.Mox vt mortu⁹ fuero cucullam ordinis cisterciensis mihi

induite sed ne hoc fiat me viuēte di
ligentissime cauete. Obedierunt illi.
mortu⁹ est atz cucullat⁹. Qd vbi mi
les q̄dā vidit ꝯmilitones ironice al
locutus est dicēs. Uere non est simi
lis dño meo ī omni virtute. Qñ mi
les erat non habuit parē in actibus
militie. fact⁹ vero monach⁹ oīb⁹ fa
ctus est forma discipline. Uidete q̄z
diligenter custodit silentiuz suū nec
vnū quidē verbū loquitur. Anima
vero ei⁹ cum educta fuissz de corpo
re ṗncipi demonioꝝ pñtata est sicu
ti cuidā manifestime reuelatū ē. Se
dente eodē tartarico sup puteū ⁊ ci
phum manu tenente hmōi verbis
lantgrauiū salutauit. Bñ veniat di
lect⁹ amic⁹ noster ostendite illi tricli
nia nostra. apothecas nr̄as. cellaria
nr̄a. sic q̄z eū huc reducite. Seducto
misero ad loca penarū in q̄b⁹ nihil
aliud erat nisi planct⁹ ⁊ fletus ⁊ stri
dor dentiū ⁊ reducto sic ṗnceps ṗn
cipē affatur. Bibe amice de cypho
meo. Illo valde reluctāte cuz nihil
ꝓficeret imo coactus biberet. flāma
sulphurea de oculis narib⁹ q̄z eius
erupit. Post hoc sic infit. Mō consi
derabis puteū meū cui⁹ ꝓfunditas
sine fundo est. Amoto q̄z operimen
to eū in illum misit ⁊ remouit. Ecce
iste est pute⁹ in q̄ eū cleric⁹ vidit sic
p̄dictum est. .lxxxix.

In villa q̄ in territorio būnensi ē
sita miles q̄dā nobilis ⁊ deuot⁹ ival
terus noīe habitās erat tā dñe nr̄e
q̄ ordini satis obseq̄os⁹. Hic cū tpe
q̄dā grauiter infirmaret̄ sol⁹ q̄z iace
ret. diabol⁹ illi ad pedes lectuli visi
biliter apparuit. Erat aūt sicut ipse
nobis retulit facies ei⁹ ad instar sy
mee disposita cornua habens capri
na. in cui⁹ aspectu cū terreret̄ postea
confortat⁹ ait. Quis vel quid es vñ
de venis vel q̄d q̄ris? Rñdit mōstꝝ
diabol⁹ sū aīam tuā tollere veni. di
cente milite. Recede leccator animā
meā non tolles. xp̄o me ꝯmendo. sb
iunxit ille. ivaltere si mihi cōsenseris
homagiū q̄z feceris nō soluz incolu
mitati te restituā. q̄netiā sup omnē
tuā ꝓgeniē te ditabo. Rñdit miles.
Satis habeo de diuitijs tuis falla
cibus non curo. Und ergo tibi the
sauri. infra terminos inq̄t curie tue ī
finiti occultātur. Cū q̄ cuz miles iā
loqui delectaret̄ ait. Dic mihi vbi ē
aīa dñi mei ivlhelmi comitis iulia
censis nup defūcti? Krespondit dia
bolus. Nosti castra vicina ivolken
burch ⁊ drachinuelt. Noui inq̄t. et
ille p fidez meā tibi dico si ferrea es
sent tā castra q̄ eoꝝ montana. ⁊ in
illo loco mitterent̄ vbi aīa ip̄ius est
añq̄ supciliū supi⁹ inferiori iūgi pos
set liquefierent. Quo dicto mox ca
chinnādo subiūxit Ardor iste balne
um lacteū est ei. In futuro qñ corp⁹
suū aīa resumet. tunc ṗmuz penā de
bitā recipiet. Requisit⁹ de aīa henri
ci comitis seinensis. rñdit. Certe illā
habem⁹. De pena tñ illi⁹ nihil exp̄s
sit. Adiecit etiā interrogare illuz de
patre suo. Ad qd rñdit ille. Uiginti
ānis ⁊ vno illuz habuim⁹. sed mono
cula illa et calu⁹ ille atq̄z pediculos⁹
qui in solario iacet nobis euz abstu
lerunt. Monoculā vocauit vxorem
eius q̄ ꝓ aīa ei⁹ iugiter lachrimādo
oculum vnum ꝑdiderat. Caluū di
xit filium ei⁹ theodericuz monachū
nr̄m qui ad vidēduz germanum eo
dem tpe aduenerat. Interrogatus
vero de predicta matrona. respōdit
Nunq̄z potestati nostre addita ē eo
q̄ mulier esset bona ac sc̄a. Fr̄em āt

tuū lambertū sic sellauimus vt nr̄m
ius euadere nō possit. qui ante pau
cos annos defunct' est vir auarus
et pecuniosus. Dicente iteruz milite
dic mihi de quo loco venisti nunc
ad me. Respondit demon. Ego7 so
cij mei eramus in exequijs cuiusdaz
abbatisse nigri ordinis egressuz aie
eius prestolantes. Tunc miles quot
eratis ibi? Respondit demon Nosti
nem' in Cottinforst. Optime inqt
noui. Et ille. Non sunt tot folia in
arboribus quot illic fuimus cōgre
gati. non est tam grandis silua in p
uincia nostra. Et quid optinuistis
ibi. Respondit Deu nihil. femina fu
it religiosa sed 7 michael archāgel'
superueniēs cum fuste ferreo sic nos
cecidit 7 cedendo fugauit vt disper
geremur quēadmodum puluis qui
a turbine impellitur Requisitus eti
am si essz ī obitu domini gerardi ab
batis nostri tunc recenter mortui. re
spondit. Non est tantum harene in
littore maris quot ibi fuimus. Sed
modicū ibi obtinuimus quia pedi
culosi illi more porcorū in humo ia
cendo grunniētes non sinebant pro
pius nos accedere. Habēt preterea
domū q̄ndam susurrij capituluz no
tans in qua omnia nobis quecūqz
delinquunt subtrahuntur. Et dixit
miles. Quo stultissime ausus fuisti
ad obitum viri taz iusti venire? Au
sus inquit. Ego p̄ns fui vbi dei fili
us expirauit sedens super brachiuz
crucis. Hoc verbum a demone pro
latum 7 a laico recitatum maxime
mihi fidem fecit dictorum eo q̄ in
glosa legatur super thobiā. dicente
vualtero. Que fuit portio vestra ī
xp̄i morte? Kerspondit. Nulla. Ma
lo nostro illuc venim' quia virtute
morientis turbati 7 exagitati detru
si sumus in infernum. Multa alia cū
demone quotiens solus erat confe
rebat. que postq̄ conualuit multis
recitauit. Vis nūc audire qualis p
dicti comitis vuilhelmi finis fuerat
7 pena. Infirmat' in castro suo
nithie cke pro q̄dam contumelia si
bi illata venit coloniam. Qui cū re
diret in via defectum cordis incur
rit et ait. Och nunq̄ de cetero vide
bo coloniam. Cui in terram deposi
to cum medicus eius diceret mortē
esse in ianuis subiecit. Consulo tibi
vt vxorem tuam recipias. Respon
dente illo. non faciam. supplicauit ei
pro quodam milite quem diu incar
cerauerat. Nequaq̄z inquit egredie
tur me viuente. Tunc medicus. Er
go ante diem crastinū egredieť. qd
ita factum est. Cum vero moritur'
essz in sinu cuiusdam matrone quaz
viro proprio tulerat iacebat. Cui
cum illa diceret. Domine quid faci
am post mortem vestram. Iuuenī ī
quit nubere debes militi Hec ei ver
ba vltima fuere. Eadem nocte sicut
mihi retulit abbas quidam ordinis
nostri sanctimonialis quedā sancti
mauricij colonie in loca penarum
transposita est. in quibus puteū ma
gni horroris igneo tectuz operculo
inter flāmas vidit sulphureas. De
quo cum suū ductorem interrogas
set. respondit ille. Due tm̄ anime in
illo sunt. anima videlicz maxēcij im
peratoris 7 anima vuilhelmi comi
tis iuliacensis. Mane visum recitās
cum eadem die rumor insonuisset
colonie de morte eiusdem comitis
visionem fuisse verā intellexit. Pro
pter similem culpam iustum fuit vt
qui pares erāt in culpa conformes

fierent in pena. vtriusq; vitaz noui.
Maxentij ex lectione. vvilhelmi ex
multozū relatione. vterq; tyrānus.
vterq; supra modū luxuriosus. Si
cut legitur in cronicis nulla fuit in
vrbe romana siue extra vrbē matro
na tā nobilis tā pudica. dummodo
oculis maxentij placeret. q̄n de do
mo mariti sublatā corrumperet. Si
milia faciebat de virginibus et vi
duis. Audierunt ista viri ⁊ ingemue
runt. parentes ⁊ tacuerunt. tāta erat
illius crudelitas vt cum nimio do
lore cordis afficeretur tristitiam tñ
dissimularet. Tanta eius extitit ty
rannis vt passiz senatores ciues mi
lites occideret. de quib⁹ aliqua ha
bebatur suspitio. vvilhelmus nō dis
similia operabatur his. etsi non pa
ri potestate. non tamen impari vo
luntate. Sicut ita dedit⁹ erat luxu
rie et incestui vt vix aliquem habe
ret ministerialium cuius vxorē aut
filiā non atttentaret violare. nullaz
habens differentiā inter matrem et
filiam. inter legitimam et absolutaz
Quāte fuēit circa subiectos siue cō
provinciales crudelitatis omis no
uit epatus coloniensis. Maxentius
vxorem propriā occidit. iste inclusit
Ille persecutus est ecciaz multos p
fidem interficiendo. Iste tpe scisma
tis imperij romani persecutus est
edi apostolice obedientes sacerdo
stes de suis sedibus eijciēdo quosdā
mutilando ⁊ bona ecciarum diripi
do. Hec acta sunt in tpibus Inno
centij pape. .xc.

Anno preterito canonicus q̄daz
aquēsis retulit mihi de eodem vvil
helmo visionez satis terribilē. Post
mortē inquit suā cuidaz inclusē cui
bñfecerat visibiliter apparens vultu
lurido ac macilento ait. Ego sū mi
ser ille vvilhelmus q̄ñq; comes ille
iuliacensis. quem dum illa interro
gassz de statu suo. respondit totus
ardeo. et cum leuassz vestē vilissimā
qua indutus videbatur mox flāma
erupit. ⁊ sic cum eiulatu disparuit.
Huic adhuc viuenti deus q̄ miseri
cors est vt eū a peccatis reuocaret.
aliquid glorie sue ostendit. In die q̄
dā natalis sui in canone priozis mis
se voces suauissimas cum melodia
dulcissima quasi in celo euz audire
premisit. Qui mox interrogans do
minum engbertum tunc maiozis ec
clesie in colonia prepositz nunc ar
chiepiscopum. si voces easdem bene
audiret. et eē ille se audiuisse nega
ret amplius mirabatur. In canone
vero secunde misse nec non ⁊ tertie
easdem voces que diuerse erant eta
tis audiuit. Cum hec recitata fu
issent domino bermāno abbati loci
sancte marie comitez adūt. ex ore ei⁹
que dicta sūt audiēs Inuocauit idē
comes testem deum nihil se mentiri
hec audiens cum iuramento quia si
adhuc semel mihi talia concederen
tur audire omnibus meis paratus
essem abrenunciare. Modicuz tamē
celestis hec psolatio illi profuit pec
catis eius maximis impedientib⁹.

Erat in quadam villa sa .xci.
cerdos quidaz miserrimus luxurie
et pmessationibus vacans animas
q̄z sibi pmissas omnino negligens. q̄
cum mortuus fuissz parochiani sub
eo defuncti saxis comprehensis ī lo
cis infernalibus illum artare cepe
runt et dicere. Tibi pmissi fuim⁹. tu
nos neglexisti. et cum peccaremus
neq; verbo neq; exemplo nos reuo
casti. tu occasio nostre damnatiōis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

fuisti. Quem cuz agitarent lapides post eum mittendo ille in puteum cadens nusq̃ comparuit. Nec cui dam religioso de illo sunt ostensa

Miles quidam moriens .xcij. bonis de vsura conquisitis filium suum hereditauit. Nocte quadam ad hostium fortiter pulsans cuz puer occurreret et quid ibi pulsaret interrogaret. Respondit. Intromitte me ego sum dominus huius possessionis nomen suum exprimens. Puer per foramen sepis prospiciẽs euz q̃ cognoscens respondit. Certe domin⁹ me⁹ mortu⁹ est non vos intromittam. Cunq̃ mortuus pulsando perseueraret nec proficeret nouissime dixit. detis pisces istos qb⁹ ego vescor filio meo ecce ad portã illos sus pendo. Mane exeuntes reperierunt in quodam ligamine multitudinem bufonum atq̃ serpentiuz. reuera iste est cibus infernalis q̃ igne sulphureo decoquitur. .xciij

Non multi anni sunt elapsi q̃ q̃dam ditissimus ministerialis ducis bauarie defunctus est. Nocte autez quadam castrum in quo vxor eius dormiebat sic concussum est vt terremotus fuisse videretur. Et ecce ostio camere ī qua ille iacebat aperto. quodam gigante nigerrimo cuz capllis impellente maritus eius ingressus est. Quem cum vidisset et nouisset ad se illum vocans super se dile lecti sui residere fecit nihil vero territa. Cunq̃ frigus esset et ille sola camisia indutus fuisset partem operimenti sui scapulis eius superposuit. Quẽ cũ de statu suo interrogasset multum tristis respondit. De nis vero eternis deputatus sũ. Ad quod verbum illa valde multum territa respondit. Quid enim est quod dicitis nõne elemosynas magnas fecistis. ostium vestrum peregrinis omnibus patuit. Non prosunt vobis beneficia ista? Respondit. Nihil autem mihi prosunt ad vitam eternam. eo q̃ ex vana gloria non ex charitate illa a me facta sũt. Quem cum de alijs interrogare vellet iterum respondit. Concessum est mihi tibi apparere sed non licet morari. Ecce ductor meus diabolus foris stat expectãs me. Si enim omnia folia arboris verterentur in linguas tormenta mea exprimere non possent. Post hec euocatus et impulsus in eius abscessu totum castr̃ vt prius concutitur. voces eiulat⁹ eius diutius auciuntur.

.xciiij

Concubina cuiusdam sacerdotis cum esset moritura sicut a quodam religioso didici cum multa instantia calceos sibi nouos ⁊ bene ac pulcerrime rostratos fieri petiuit dicens. Sepelite me in eis valde enim erunt mihi necessarij. Quod cum factuz fuisset nocte sequenti lõge ante lucem luna splendente miles quidam cum seruo suo viam p̃ equitans femineos eiulatus audiuit. Mirantibus autem illis valde quidnam hoc esset. ecce mulier rapidissimo cursu ad eos properãs clamauit. adiuuate me adiuuate. Mox miles de eq̃ suo descendens et gladio circulum sibi circunducens feminam bene notam infra illum circulum recepit. Sola enim camisea ⁊ calceis predictis induta erat. Et ecce ex remoto vox q̃si venatoris tribiliter buccinnantis. necnon ⁊ latratus canũ venaticor̃ p̃cedẽtiũ au

diūtur. Quib⁹ auditis illa dū nimis
tremēt miles ꝯgnita ab ea cā equuz
seruo ꝯmittēs tricas capilloꝝ eius
brachio suo sinistro circūligauit. de
xtera gladiū tenēs extētū. Appropī-
q̄nte infernali illo venatore ait mu
lier militi. sine me currē. sine me cur
rere ecce appropinq̄t. Illo forti⁹ illā
retinēte misera diuersis conatibus
militē pulsās. tādem ruptis capillis
effugit. Quā diabol⁹ insecut⁹ cepit
eq̄ suo eaz iniijciēs ita vt caput cum
brachijs pendēt ex vno latē. crura
vero ex altero. p⁹ paululuz militi sic
obuiās captā p̄dā deportauit. Qui
mane ad villam rediens quid vide
rat exposuit. capillos ostendit. et cū
min⁹ referenti crederent apto sepul
cro feminā capillos suos perdidisse
reppererūt Hec ꝯtigerūt ī archiepa
tu magūtinensi. .xcv.

Ante annos paucos rome q̄dam
cardinalis defūct⁹ est noīe iordan⁹
q̄ de ordine q̄ndā cisterciensi assum
pt⁹ ꝫ vita ordini in eo minime ꝯcor
dabat. erat em̄ auarus valde sicut a
q̄dā abbate audiui. habebat aūt no
tariū noīe pandolphū. hūc cū ꝓ q̄-
dam negotio nescio quo misissz īte
rim expirauit. Eadem hora cuz ille
expleto negotio rediret mane añ lu
cem cateruā miserabilē in agro ꝯtē
plat⁹ē. Sedebāt hoīes ī iumētis in
ore caudas habētes versꝰ dorsis ad
capita illoꝝ. q̄s iordan⁹ cuculla īdu
tus nudis pedib⁹ sequebatur duob⁹
demonib⁹ se deducentib⁹. in q̄ꝝ aspe
ctu dū notari⁹ nimis horrēt clama
uit cardinalis. Pandolphe pandol
phe. Subsistente clerico ⁊ dicente.
Quis es aut quid clamas? Rn̄dit il
le. Ego sum iordan⁹ dn̄s tu⁹ ⁊ mor
tuus sū. Dicente illo quo ducimini.
rn̄dit Ad n̄ tribunal xp̄i. Et ille. No-
stis quid de vobis sit futuruz. Non
noui inquit deus scit. sed cū illuc ve
nero beat⁹ petr⁹ de cardinalia mea
ꝓ me redditur⁹ est rōnem. scus vero
benedict⁹ de cuculla. q̄ si illaz mihi
obtinere poterit saluabor. sinautem
damnabor. Sic q̄z oculis eius sub-
tractus est .xcvi

Theoderic⁹ traiecten̄. episcopus
seruū qn̄edam habebat euervvach
noīe ꝓuidū satis q̄ in diuersis locis
bona illi⁹ dispensauit. Erat in com
misso fidelis. in administratiōe vti-
lis. diligens ac circūspect⁹. ꝓpter qd̄
a dn̄o suo amabatur. Unde quidaz
ex officialib⁹ ei detrahentes ex inui
dia. accusabāt illum apud ep̄um di
centes. Dn̄e non fideliter vt estima
tis euervvach bona vestra dispēsat
consulim⁹ vt cuz eo computetis. qd̄
cum factum fuisset tam rōnabiliter
computauit vt omnez episcopo tol
leret suspitionem. Habebat enī om
nia notata in cartula. Sciscitanti-
bus accusatoribus de computatiōe
cum episcopus respondisset optime
cōputauit dixerunt illi. Nequaq̄
sed cōputet nobis audiētib⁹ et ꝯuin
cetur maximū vobis damnū intulis
se. Qd̄ cum ei intimatum fuisset ab
ep̄o ille timens emulorum insidias
maxime quia cartulam perdiderat
ait intra se. Si aliq̄d mō in ꝯputati
one titubauero necesse erit me vel ī
corpore torqueri vel carceris squa
lore vsq̄z ad mortē cruciari. Immis
sione igitur diaboli cui⁹ īstinctu ab
inuidis indebite vexabatur campū
solus intrauit ipsū q̄z diabolum ad
uocās sic affatur dicens. Dn̄e si mi-
hi succurreris in tanta necessitate
posito homagiū tibi faciā ⁊ ī omni

bus tibi parebo. Cui diabol⁹ rñdit
Si abrenũciaueris altissimo mr̃iq̃
illi⁹ ego te suscipiã. ⁊ de oĩb⁹ ꝑiculis
cũ multa tuoꝝ ꝯfusiõe emulatoꝝ a
me liberaberis. q̃d pl̃a abrenunciat
miser xp̃o homagiũ facit diabolo.
ꝓspere ei succedit ꝯputatio. Ab illo
tp̃e cepit diaboli v̇tutes magnifica
re xp̃m blasphemare adeo vt dicẽt.
q̃ seruiũt deo misi s̃t ⁊ egẽt. q̃ ãt spe
rãt in diabolo ꝓspis successib⁹ gau
dent. Ita tot⁹ dedit⁹ erat artib⁹ ma
gicis vt si aliquẽ noss̃ scholarẽ ei⁹
dez discipline nũmis eũ redimẽt vt
aliq̃d ab illo discẽ poss̃. q̃ cuz. xi. an
nos ĩ hac blasphemia ꝑseuerass̃ ac
cidit vt mgr̃ oliuer⁹ scholastic⁹ colo
niens̃ in ep̃atu traeicteñ. crucez p̃di
caret. cui⁹ predicatiõi ille in tãtũ re
stitit vt die q̃dã ꝯmot⁹ oliuer⁹ dicẽt
ei in audiẽtia toti⁹ ꝑpl̃i. Tace infelix
vas eĩ diaboli es ⁊ diabol⁹ loq̃tur ꝑ
os tuuz cũ tñ statum ei⁹ ignoraret.
euerivach nulluz arbitrãs grati⁹ ob
seq̃uz se prestare dño suo quã vt ini
micũ ei⁹ occidẽt trib⁹ diebus ad di
uersas statiões secut⁹ est mgr̃m lon
go ad hoc cultello preparato tñsso
dẽ illũ ꝓponẽs si forte sine turbis in
ueniret. Et ecce t̃tia die subita infir
mitate p̃occupat⁹ p⁹ paucos dies
impenitẽs defunct⁹ ẽ. ⁊ ab eo cui se
reddiderat ad loca penaꝝ deduct⁹
ẽ. p̃mo loco sic̃ ipse resurgẽs a mor
tuis ꝯfess⁹ ẽ iobi scholastico xanctẽ
si a q̃ ego q̃ dictur⁹ sũ audiui missus
ẽ in ignẽ tã ĩtolerabilis ardoris vt
dicẽt Si ex oĩb⁹ mundi lignis vnus
ignis esset ꝯfect⁹ malẽ in eo vsq̃ ad
diẽ iudicij ardẽ q̃ꝫ ꝑ spatium vnius
hore hunc ignẽ sustinẽ. Ex q̃ extra
ct⁹ iactat⁹ ẽ in locũ iã frigidissimuz
vt optaret redire in ignẽ. deiñ dedu
ctus est in tenebras palpabiles tãti
horroris vt dicẽt int̃ se. Si seruiuis
ses cẽtũ ãnis deo bñ te remunerass̃
dũmõ liceret te redire ad frig⁹. In
hũc modũ sex reliq̃s penas q̃s scri
ptura enumerat ꝑtrãsiuit. q̃ in extre
ma pena posito dñs opa eius p̃ora
ꝯsiderãs ⁊ vt passa vl̃ visa viuẽtib⁹
recitaret misert⁹ illi⁹ ãgelũ suũ misit
ad eũ q̃ dicẽt. Ecce talẽ mercedẽ re
cipiũt q̃ s̃uiũt diabolo. Subiũxitq̃
Si tibi licẽt ad vitã redire velles ꝓ
pcc̃is tuis satisfacẽ deo? Ad q̃d ver
bũ ille suspirãs rñdit. Dñe si hoc eẽt
possibile nullã abnuerẽ satisfactio
nẽ. Tũc angel⁹ Dño placz vt ad cor
pus redeas. ⁊ q̃ in cruce peccasti ꝑ
crucez satisfacias. Mox se in feretro
erigẽs oẽs exceptis dũob⁹ iuuenib⁹
q̃ ꝯstãtiores erãt in fugã ꝯuertit. qui
b⁹ ⁊ ait. Ne timeas q̃ ego sũ. Stati
q̃z sacerdotẽ accersiẽs pcc̃a sua ꝯfes
sus ẽ. crucẽ suscepit. et cuz dño otto
ne ep̃o predicti theoderici successo
re tñsfretauit. In via singulis dieb⁹
in pane et aq̃ ieiunauit. iuxta equũ
suũ in q̃ vestes ei⁹ et arma portabã
tur nudis pedib⁹ cucurrit. Et cũ pe
tris secãtib⁹ sanguis perfluens viaz
cruentaret satis a ꝯfratribus argue
batur. Quibus respondit. Maiora
horum sustinui. Qui cum pene om
nia sua in christi seruitio expendis
set cum predicto magistro iohanne
rediens mare transiuit. De quo cuz
nauta naulum requireret nec habe
ret ait. Ego vobis seruiam quoad
usq̃z volueritis. Ad petitionem ta
men predictorum virorũz dimissus
est a nauclero. Qui cum reuersus
fuisset ad vxorem suam sacro igne
tactus est. Cui ardenti quadam no
cte in somnis dictum est. Quis si ad

ecc̄iam sc̄i nicolai accedēt statī ꝯua
lescēt. vbi dū orās. xiiij. orōnes dixis
set nec ꝯualuissꝫ desperat⁹ ē. dixitqꝫ
sc̄e nicolae q̄d moraris? Mox vt q̄n
tādecimā incepit ꝑfc̄e ꝯualuit. ⁊ ē vs
qꝫ hodie calor ignis in ei⁹ corꝑe sine
dolore. quā ecc̄iaꝫ q̄ ī villa q̄dā sita
est de suo p̄rimonio reedificās ī ha
bitu religioso cū vxore sua deo ⁊ sc̄o
nicolao in ea deseruit .xcvij.

In diocesi coloniensi nō ꝓcul a
colonia miles q̄daꝫ erat noīe rudin
ger⁹ sic tot⁹ dedit⁹ vino vt diuersa
rū villarū dedicatiōes tm̄ ꝓpt̄ bona
vina frequētaret. Hic cū infirmat⁹
mortu⁹ essꝫ filia eū rogauit vt infra
xxx. dies sibi appareret. quo rn̄dente
hoc faciā si potero expirauit. Post
mortē vero filie ꝑ visū apparens ait
Ecce pn̄s sū sicut postulasti. porta
bat eī vas paruū ⁊ fictile qd̄ vulgo
cruseliū dr̄ seu nōtur ī manu sua in
q̄li in tabernis potare solebat. Di
cente filia pr̄ q̄d ē in vase illo? rn̄dit
Potus me⁹ ex pice ⁊ sulphure confe
ct⁹ sꝑ ex illo bibo. nec eū epotare va
leo. sic qꝫ disparuit. Et statī ītellexit
puella tā ex p̄cedēti vita q̄ ex pena
modicā vel nullā eē spez saluatiōis
ei⁹. Vinū q̄dē hic blande ingredit̄. sꝫ
nouissīe mordebit vt coluber. xcviij

Aīn illud tꝑs q̄ occisus ē ꝯradus
ep̄s hildensemēsis peregrin⁹ q̄dā in
villa q̄dā moriēs sclauiniā suā sacer
doti legauit aīam suā illi ꝯmēdans.
quā vestē sacerdos q̄dē suscepit sed
de aīa modicū curauit. serui vero si
ue pueri noctib⁹ se illa tegebant. nō
multo p⁹ idē sacerdos ī ordine nr̄o
fact⁹ ē nouiti⁹. Nocte q̄dā ī dormi
torio iacēs ⁊ dormiēs ꝑ visionē ra
pt⁹ ē ad loca penaꝝ in q̄b⁹ maxim⁹
erat demonū ꝯcursus ⁊ occurs⁹ Alij
aīas adducebāt. alij adductas susci
piebant. alij susceptas tormētis de
bitis īmittebāt. Magn⁹ illic erat cla
mor ⁊ tumult⁹. gemit⁹ ⁊ plāct⁹. Inte
rim p̄dict⁹ ep̄s claustris infernalib⁹
pn̄tatur. sꝫ p̄nceps tenebraꝝ voce lu
gubri pn̄tantes sic affat̄. Reducite
reducite illū. non eī nr̄ est. īnocenter
occisus ē. Sacerdos talia videns ⁊
pauēs p⁹ ostiū se occultauit. vidēs
diabol⁹ p̄dictā ī angulo quodā scla
uiniā dixit. Cui⁹ ē vestis illa? Rn̄de
rūt. sacerdotis illi⁹ q̄ stat post ostiū.
Quā cū a q̄dā ꝑegrino in elemosy
na recepissꝫ nihil bn̄ficij aīe illi⁹ im
pendit. Ad qd̄ diabol⁹. Valde occu
pati sum⁹. expediam⁹ nos statiꝫ ab
illo. Tollens qꝫ vestē q̄i in fetidum
atꝫ bulliēs lixiuiū intinxit. de q̄ cū
faciē et collū sacerdotis ꝑcussissꝫ il
le excitatus fortiter clamauit. Adiu
uate adiuuate. Quē cū signo vocis
cōpescerent respondit. En morior.
en incendor. Tunc surgentes inuene
runt caput eius totū inustum. Sic
qꝫ in infirmitorium deportauerūt
semiuiuum Nullam enim fecerat d̄
eadem negligentia confessionem

In ciuitate bunnensi que .xcix.
dam inclusa erat habitās religiosa
satis atqꝫ deuota. Hec cum nocte
quadam riuulis celle sue splendo
rem immitti cerneret et diem esse
putaret territa propter horas non
dum dictas surrexit fenestram ver
sus cymiterium aperuit. et ecce iu
xta caput sepulcri cuiusdam schola
ris recenter illic sepulti miri deco
ris feminam stare conspexit. Gloria
vero corporis eius eandem lucem
creauerat. Stabat etiam et colum
ba niuea super tumulum quam illa
cito rapiens misit in sinum suum.

Inclusa vero licz iā ītelligeret q̄ es
set.tñ cū reuerētia q̄nā foret requisi
uit. Cui illa ego sū mater xp̄i ⁊ ani
mā scolaris hui⁹ q̄ vere martyr est
tollere veni. Reuera scolares si īno
center viuūt ⁊ libenter discunt mar
tyres sunt.q̄ si postea artes doctas
in charitate maxime in dei seruitio
exercuerint magnā ex hoc mercedē
consequentur .c.

In arinsberch monasterio ordi
nis p̄mōstratēsis sicut audiui a q̄dā
sacerdote eiusdē ꝯgeegationis .scri
ptor q̄dā erat richard⁹ noīe anglic⁹
natiōe.hic plurimos libros ī eodē
cenobio manu propria conscripse
rat mercedē sui laboris p̄stolans in
celis. Hic cū fuissz defūct⁹ et in loco
notabili sepultus . Post viginti an
nos tūba eius apta .manus ei⁹ de
xtera tā integra ⁊ tā viuida est reper
ta acsi recēter de corpore aīato fuis
set precisa. Reliq̄ caro in puluerem
redacta fuit In testimoniū tanti mi
raculi manus eadē vsq̄ hodie ī mo
nasterio reseruatur. ci.

Ciuis q̄dā coloniensis habebat
illam consuetudinem vt quotiēs so
lus essz semper oraret.eundo ad ec
clesiam siue redeundo .vel in curia
sua deambulando angelicam maxi
me ruminabat salutationē. Qui cū
mortuus esset cuidā nepti sue in ha
bitu splēdido apparebat in quo ma
xime in caligis ⁊ in calceis scp̄tum
erat p̄ totū vēsicul⁹ Aue maria gra
tia plena dñs tecū ꝛc. Qui q̄ vt dixi
eūdē versiculū deambulādo frequē
tauerat cruribus ei⁹ et pedibus cre
brius inscript⁹ apparebat .Ex his
que dicta sunt colligitur q̄ sicut de
us s̄m q̄litatē ⁊ modū punit pecca
tū.ita remunerat ⁊ meritū. maxime
in illis mēbris ostendens signa glo
rie per que illa merentur .cij.

Aū hoc q̄driēniū cū p̄or q̄dā de
ordine regulariū in q̄dā curte mōa
sterij sui hospites collegissz ⁊ iā mē
sa essz p̄parata ip̄e tanto sopore ce
pit affici vt nisi oci⁹ dormiret mo
reret̄.q̄ cū in lecto se reclinassz mox
q̄dā ei⁹ ꝯuers⁹ q̄ alteri grangie pree
rat dormitāti affuit dicēs. Dñe cuz
licētia vr̄a vado. Et ille.q̄ vadis? re
spondit ꝯuersus. Ad deum vado.q̄
mortu⁹ sū in hac hora. Et p̄or. Cuz
multi p̄fecti viri trāseāt p̄ purgato
riū q̄d ē q̄ tu tam absolute dicis te
statī ituꝝ ad deū? Ad q̄d ille rñdit
Habebā ꝯsuetudinē vt q̄tiēs transi
rē corā crucifixo hāc dicerē or̄onzz
dñe p̄ illā amaritudinē quā sustinu
isti ꝓp̄t me in cruce. maxime q̄n aīa
tua egressa ē d̄ corpe tuo.miserē aīe
mee ī egressu suo Et exaudiuit or̄o
nē meā dñs mei q̄z misert⁹ ē. Et di
xit p̄or.q̄uo fuit tibi moriēti? rñdit
Videbatur mihi in agonia q̄ tot⁹
mund⁹ essz lapis vnus ⁊ p̄meret pe
ctus meū. .ciij.

Circa hoc biēniū sacerdos q̄daz
mortu⁹ ē ī villa dioces̄ coloniensis
de ordine tēplarioꝝ noīe einolph⁹
vir satis religios⁹.q̄ de illo dicturus
sum ipse mihi ore suo non semel sz
sepius recitauit. Cum adhuc puer
essz in domo matertere sue infirma
tus sacram communionem suscepit
Et cum se inungi peteret quibus
dam dissuadentibus dilatum est.sic
q̄z sine eodem sacramento expira
uit. Affuit ⁊ angelus domini qui si
bi dixit. Male actum est cū puero
isto eo q̄ sñ sacra īūctōe obierit.⁊ ī
ūxit eū aīa tñ egēdiēte.egressā dīno
vultui p̄ñtauit.quē puer q̄si p̄ vela

men contēplabatur eiq; seuerus val
de videbatur. Et ecce mox diabol⁹
affuit Qui cum puerū accusare vel
let nec causam vllā inueniret ait ad
eum Domine puer iste obulum ger
mano suo furabatur nec vnq̄ inde
egit penitentiā Justus es et iuste iu
dicare debes Nō dimittes reatum
quia nō restituit ablatum Cui dn̄s
respondit Velles vt pro tātillo pue
rum hunc damnarem? Mea iustitia
nō est absq; misericordia Supplicā-
tibus pro anima vigintiq̄ttuor seni
orib⁹ q̄ in circuitu sedis erāt culpa
remittitur. moxq; ad preceptum dei
deducta in puteū igneum proiecta ē
in quo tantaz penā ꝑtulit vt postea
verbis explicare nequiret Post ho
rā ab angelo a quo missa fuerat ex-
tracta iudici p̄sentata est Cuius fa
ciem tūc amoto velamine perspicue
vidit. tantā familiaritatē iocundita
tem atq; dulcedinē puero exhibens
vt eam deosculari potuisset si volu-
isset Et cum ante culpā in humana
forma xp̄m vidisset post purgatori-
um in diuinitate eundē meruit con-
templari. Juxta quē vidit gloriosā
eius genitricē in solio splendido re-
sidentez. et in circuitu eorū multitu-
dinem angeloꝝ patriarcharū. ꝓphe
tarū. apl'orū. martyrū. confessorum
virginū aliorūq; iustorū. Diabolus
vero timens animaz perdere ait ad
deum Bonū est vt reducat̄ ad cor-
pus vt amplius adhuc tibi seruiat.
Cui dn̄s respondit Hoc non dicis
ꝓpter eius salutē. sed ꝓpter tuam neq̄
tiam Speras enim q̄ per corp⁹ pec
cato cedere possit in partem tuā da
ta tamen sentētia anima corpi resti-
tuitur Mirantibus cunctis qui ade-
rant quia per signa que in puero vi
derūt verbis eius credere compulsi
sūt Puer vero tum amore glorie. tū
timore pene patriaz suam deserens
cōuersionis gratia ad quandaz do
muz ordinis nostri venit Cui⁹ desi
deriū cuz cōuersus homo nequā ac
superbus qui hospitio p̄rat cogno
uisset eo audiente sic ait Videte qn̄
tales garsiones monachi fuerint ef
fecti statim volunt esse domini nr̄i.
In cuius verbis puer adeo scanda-
lisatus est vt a ꝓposito resiliret ⁊ ad
ordinem templariorū se transferret

Finit distinctio sexta
Incipit distinctio septima.

Ex vita et actibus sancti fran
cisci Distinctio septīa Exēplū p̄mū

Quodaz tēpore duo ex fra
tribus sancti patris frau-
cisci florētie per ciuitatē
mēdicantes hospitiuz nō
poterāt inuenire Veniētes autē ad
quādā domū habentē porticū et in
porticu clibanū dixerunt ad inuicē
Hic poterim⁹ hospitari Rogātes
aūt dominaz domus vt eos recipet
intra domū. et illa hoc facere recu
sāte dixerūt humiliter vt saltē iuxta
clibanū ꝑmitteret eos quiescere illa
nocte Hoc aūt cōcesso per illam ve
nit vir eius et dixit illi. Quare istis
ribaldis hospitiū ī nr̄o porticu ꝯtu
listi? Rn̄dit illa q̄ noluerat eos in
domo recipe ꝫ eis cōcesserat extra
in porticu iacere vbi nō poterant
nisi ligna furari Noluit ergo vir q̄
daret̄ eis aliq̄d tegumētū lz eēt tūc
magnū frig⁹ q̄a putabat eos eē ri-
baldos ⁊ fures Illa āt nocte cū vsq;
ad matutinū satis sobrio sōno iuxta